



Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo



Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Izveštaja o Reviziji Učinka

UPRAVLJANJE FONDOM ZA OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE

Prishtinë, gusht 2025

Generalni revizor Republike Kosovo je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, kojoj Ustav i Zakon¹ garantuju funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost.

Nacionalna kancelarija za Reviziju je nezavisna institucija koja pomaže Generalnom Revizoru u obavljanju njegovih/njenih dužnosti. Naša misija je da efektivno doprinesemo u odgovornosti javnog sektora kroz kvalitetnih revizija, promovisanjem javne transparentnosti i dobro upravljanje i podstičući ekonomiju, efektivnosti i efikasnosti vladinih programa za dobrobit svih. Na ovaj način povećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih obveznika i drugih zainteresovanih strana u povećanju javne odgovornosti. Generalni revizor je odgovoran Skupštini za vršenje dužnosti i ovlašćenja utvrđenih Ustavom, Zakonom, podzakonskim aktima i međunarodnim revizorskim standardima javnog sektora.

Ova revizija je sprovedena u skladu sa Međunarodnim Standardima Vrhovnih Revizorskih Institucija (MSVRI 3000²).

Revizije učinka preduzete od strane Nacionalne Kancelarije Revizije su objektivni i pouzdani pregledi koji procenjuju da li vladine postupci, sistemi, operacije, programi, aktivnosti ili organizacije postupaju u skladu sa principima ekonomije³, efikasnosti⁴ i efektivnosti⁵ i da li postoji prostor za poboljšanje.

Generalni revizor je odlučio o sadržaju izveštaja o reviziji učinka „Upravljanje Fondom za obnovljive izvore energije“, u konsultaciji sa pomoćnikom generalnog revizora, Myrvete Gashi Morina, koja je nadgledala reviziju.

Tim koji je sačinio ovaj izveštaj:

Arben Selimi, V.D. Direktora Odeljenja Revizije Učinka

Mimoza Selimi, vođa tima

Labinot Sadiku, član tima

NACIONALNA KANCELARIJA ZA REVIZIJU – Adresa: ul. Ahmet Krasniqi br. 210, Naselje Arbëria, Priština 10000, Kosovo

Tel: +383(0) 38 60 60 04/1011

<http://zka-rks.org>

¹ Zakon 05_L_055 o Generalnom Revizoru i Nacionalnoj Kancelariji za Reviziju Republike Kosovo

² Standardi i smernice za reviziju učinka na osnovu standarda revizije ONISA i praktično iskustvo.

³ Ekonomija - Princip ekonomije podrazumeva minimiziranje troškova resursa. Korišćeni izvori treba da budu dostupni u pravo vreme, u pravoj količini i kvalitetu i po najboljoj mogućoj ceni.

⁴ Efikasnost - Princip efikasnosti podrazumeva izvlačenje maksimuma iz raspoloživih resursa.. Reč je o odnosu između uključenih resursa i rezultata isporučenih u smislu kvantiteta, kvaliteta i vremena.

⁵ Efikasnost - Princip efektivnosti podrazumeva postizanje unapred određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

Sadržaj tabele

Sažetak	3
Uvod.....	5
Nalazi revizije	8
3.1 KOSTT nije uspeo da efikasno upravlja Fondom	11
3.1.1. Netačna plaćanja tokom faze ispitivanja proizvođača i nedostaci u administriranju sporazuma	11
3.1.2. KOSTT nije efikasno organizovao proces kupoprodaje energije iz obnovljivih izvora	19
3.1.3. Finansijski nedostaci u upravljanju Fondom za obnovljive izvore energije	29
3.2 RUE nije bio efektivna u praćenju Fonda.....	33
3.3 Ministarstvo Ekonomije nije vršilo nadzor nad sprovođenjem politika OIE-a	39
Zaključci	43
Preporuke.....	45
Prilog I: Kriterijumi, obim i metodologija revizije	46
Problem revizije	46
Kriterijumi revizije.....	47
Obim revizije	49
Metodologija revizije.....	50
Opis sistema	51
Prilog II Proizvođači koji su u komercijalnom radu	54
Prilog III Proizvođači koji su uzorci revizije	55
Prilog IV Predviđanja proizvođača u MWh.....	56
Prilog V “Disbalansi 5% za 2022. godinu”	57
Prilog VI „Prihodi i rashodi Fonda za period 2022-2024. godine“	58
Prilog VII Pismo potvrde i komentari entiteta	59

Spisak skraćenica

OIE	Obnovljivi Izvori Energije
EE	Električna Energija
FOND	Fond za Obnovljive Izvore Energije
PROIZVOĐAČI	Generatori obnovljivih izvora energije
PREDVIĐANJA	Nominacije Energije OIE
DISBALANS	Odstupanja između proizvodnje i prognoziranja
POTROŠAČ	Krajnji Potrošač
KOSTT	Operator Sistema, Prenosa i Tržišta A.D.
KWh	Kilovat po Satu (jedinica merenja električne energije)
SKE	Sporazum o Kupovini Energije od OIE-a
ME	Ministarstvo Ekonomije
MWh	Megavat po Satu (merna jedinica EE-a veća od kWh)
OSD	Operator Sistema Distribucije
OSP	Operator Sistema i Prenosa u KOSTT-u
OT	Operator Tržišta u okviru KOSTT-a
PRAVILO	Pravilo za šemu podrške za OIE
ŠEMA	Šema podrške za OIE
RUE	Regulatorni Ured za Energiju

Sažetak

Sigurnost snabdevanja energijom, efikasnost rada prenosnog sistema i garantovanje pravednog i transparentnog tržišta ključni su prioriteti za podršku ekonomskom i društvenom razvoju zemlje. Način na koji se upravlja energetske resursima u zemlji ima i ekonomski i društveni uticaj na društvo i zemlju u celini.

Nacionalna Kancelarija za Reviziju je sprovedla reviziju učinka na temu „Upravljanje Fondom za Obnovljive Izvore Energije“ (u daljem tekstu Fond). Fond je osnovan 2017. godine sa ciljem povećanja ulaganja u obnovljive izvore energije. Fond je osnovan na osnovu pravila za šemu podrške koju je izradila Regulatorni Ured za Energiju, takođe 2017. godine. Dok još od svog osnivanja, Fond je pod upravljanje Operatora Sistema, Prenosa i Tržišta (KOSTT). Cilj ove revizije bio je procena efikasnosti upravljanja Fondom od strane Operatora sistema, Prenosa i Tržišta A.D., njegovo praćenje od strane Regulatornog Ureda za Energiju, kao i nadzor od strane Ministarstva Ekonomije u vezi sa sprovođenjem mera preduzetih za obnovljive izvore energije. Obim ove revizije obuhvata: Ministarstvo Ekonomije, Regulatorni Ured za Energiju i Operatora Sistema, Prenosa i Tržišta električne energije i obuhvatio je period 2017-2024.

Operator Sistema, Prenosa i Tržišta (KOSTT) nije uspeo da efikasno upravlja Fondom. Identifikovani su nedostaci tokom faze ispitivanja proizvođača obnovljivih izvora energije, tako i u procesu organizovanja kupoprodaje obnovljive energije, kao i u realizaciji prihoda za Fond. Pored toga, Regulatorni Ured za Energiju nije vršio efektivno praćenje Fonda. Ministarstvo ekonomije nije dovoljno pratilo sprovođenje politika obnovljivih izvora energije i ostvarivanje ciljeva koje je postavilo pre 2020. godine.

KOSTT imao je nedostatke tokom faze ispitivanja proizvođača obnovljivih izvora energije. Faza ispitivanja i sertifikacije proizvođača nije sprovedena u skladu sa utvrđenim zahtevima, a u nekim slučajevima proizvođačima je omogućeno da stupe u komercijalni rad bez dokumentovanja napajanja energijom u mreži tokom faze ispitivanja. Takođe, KOSTT nije obezbedio finansijske garancije od proizvođača i dobavljača, što je negativno uticalo na finansijsko upravljanje Fondom. Nedostatak ovih garancija rezultirao je značajnim kašnjenjima, do 7 meseci za inkasiranje prihoda u Fondu od strane trećih lica.

KOSTT nije pravilno organizovao proces kupoprodaje obnovljive energije. KOSTT nije bio efikasan u upravljanju procesom kupoprodaje obnovljive energije. Proizvođači ove energije dostavili su netačne prognoze proizvodnje, što je rezultiralo viškom proizvodnje i stvaranjem neravnoteža energije. KOSTT nije uspeo da minimizira nivo neravnoteža, dok su u nekim slučajevima prognoze proizvođača značajno odstupile od realne proizvodnje energije. Kao rezultat ovih odstupanja, stvorena je značajna razlika između prognozirane i proizvedene energije, ova razlika je prouzrokovala trošak koji je KOSTT pokrio sredstvima Fonda. Ove netačnosti u prognozama izazvale su dodatne troškove za kupovinu energije od preko 10 miliona evra u periodu 2022-2024. godine, koje je pokrio Fond za energiju obnovljivih izvora.

Nedostaci u upravljanju i procesu plaćanja Fonda za obnovljive izvore energije. KOSTT nije bio efikasan u procesu inkasiranja prihoda. Dobavljači su imali kašnjenja u plaćanjima prema Fondu, koja dostižu i do 7 meseci, dok je ukupna vrednost ovih plaćanja sa zakašnjenjem bila oko 20 miliona evra. Takođe, proizvođači obnovljivih resursa imali su kašnjenja u ispunjavanju svojih obaveza prema KOSTT-u do 9 meseci. Ova kašnjenja su rezultat nedostatka finansijskih garancija, koje je trebalo da budu uspostavljene kao mehanizam obezbeđenja kako bi se sprečilo blagovremeno ispunjavanje obaveza od strane uključenih strana.

Nedostatak efektivnog praćenja Fonda od strane Regulatornog Ureda za Energiju. Regulatorni Ured za Energiju nije kontinuirano pratio način na koji KOSTT upravlja Fondom. Iako je periodično dobijao informacije od KOSTT-a, ovi podaci nisu adekvatno analizirani kako bi preduzeo korektivne radnje na vreme. Tarifa za Fond usvaja se svake godine od RUE-a i pokrivaju je krajnji potrošači. U 2023. godini ova tarifa je beležila značajan porast, učetvorostručujući se u odnosu na 2022. godinu – sa 0.73 evra/MWh na 3.14 evra/MWh.

Takođe, Regulatorni Ured za Energiju je u 2019. godini odlučio da promeni finansijsku odgovornost proizvođača za neravnoteže prouzrokovane u sistemu. Umesto da pokrivaju 25% troškova za neravnoteže, proizvođačima je postavljena plafon od 5% godišnjih prihoda od prodaje energije iz obnovljivih izvora. Kao rezultat toga, finansijska odgovornost za netačnosti u prognozama proizvodnje prebačena je na KOSTT, izlažući ga dodatnim troškovima. Samo u periodu 2022-2024. godine troškovi ovih neravnoteža dostigli su vrednost od 4.6 miliona evra i pokriveni su sredstvima Fonda.

Ministarstvo Ekonomije nije bilo dovoljno aktivno u praćenju i prilagođavanju ciljeva naspram razvoja u sektoru obnovljivih izvora energije.. Ministarstvo Ekonomije, , odgovorno je za izradu politika u oblasti obnovljive energije i postavljanje ciljeva, međutim, nije adekvatno pratilo ispunjenje postavljenih ciljeva. Prvobitno, pre postavljanja ciljeva, nije se bazirala na analizama pre izvodljivosti koje su procenjivale proizvodnji potencijal energije iz obnovljivih izvora vode. Iako je cilj energetske politike bio instaliranje obnovljivih izvora energije kapaciteta 800 MW do 2020. godine, do 2024. godine je instalirano 310 MW, što predstavlja manje od 40% postavljenih ciljeva..

U cilju povećanja efikasnosti u upravljanju i funkcionisanju Fonda za obnovljive izvore energije, kao i u cilju izrade što efektivnijih politika, dali smo devet preporuka koje ih možete pronaći u poglavlju preporuke.

Odgovor subjekata uključenih u reviziju Ministarstvo ekonomije i Operator prenosnog sistema i tržišta (KOSTT) delimično su se složili sa nalazima, ali su se obavezali da će se pozabaviti datim preporukama. Dok se Kancelarija za regulaciju energetike nije složila sa nalazima i zaključcima revizije.

Podstičemo subjekte uključene u ovu reviziju da ulože sve napore kako bi se pozabavili datim preporukama.

Uvod

Sigurnost što se tiče snabdevanja energijom, efikasnost rada prenosnog sistema energije i garantovanje pravednog i transparentnog tržišta ključni su prioriteti za podršku ekonomskom i društvenom razvoju zemlje. U upravljanju i razvoju elektroenergetskog sektora na Kosovu suštinsku ulogu igraju: Ministarstvo ekonomije (ME), Operator sistema, prenosa i tržišta (KOSTT) i Regulatorni Ured za Energiju (RUE).

Zajednički napori ovih institucija nameravaju ne samo na zadovoljavanje energetske potreba Kosova, već i njegovu uspešnu integraciju u evropskim tržištima energije. Kosovo je kao potpisnik Ugovora o Energetskoj zajednici⁶ postavilo ciljeve za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije (OIE) kao što su: voda, vetar, sunce, biomasa⁷, itd. Ministarstvo je izradilo administrativno uputstvo „05/2017 - ciljevi energije iz obnovljivih izvora“. Kao rezultat ovog administrativnog uputstva, izrađena je i Šema podrške. Takođe, usvojene su cene podsticajnih tarifa, koje su garantovane cene za generatore koji postaju deo šeme podrške i uspostavljen je Fond kako bi se omogućilo finansiranje energije kupljene od ovih generatora. Cilj za povećanje proizvodnje energije iz OIE takođe je deo Agende 2031 za održivi razvoj, za održivi razvoj koji se inače naziva SDG⁸. U okviru SDG 7 namjera je da se postigne čista i pristupačna energija, čime se obezbeđuje: održivost, stabilnost i moderna energija za sve.

ME je odgovorno za izradu strateških politika u vezi sa postizanjem ovih ciljeva, uključujući sprovođenje mera za promovisanje obnovljivih izvora energije i ispunjavanje međunarodnih obaveza, kao što je dekarbonizacija do 2050. godine⁹. Dok je Kosovo procenilo da se mogu postići postavljeni ciljevi za bruto potrošnju energije od 25% iz OIE-a do 2020. godine, ili se izvršiti instalacija obnovljivih izvora energije sa kapacitetom od približno 793.18 MW do 2020. godine¹⁰. Kroz Strategiju za OIE, Akcioni plan i druge smernice procenjeno je da se do 2020. godine izgrade kapaciteti za proizvodnju energije iz glavnih obnovljivih izvora energije na sledeći način:

- o Energija vode je 580MW,
- o Energija vetra od 150MW,
- o Solarne energije 30 MW,
- o Biomasa i biogas¹¹ 20MW.

U 2024. godini, Kosovo je odlučilo da prestane sa izgradnjom novih kapaciteta za proizvodnju obnovljive energije iz vode zbog ograničenih kapaciteta za vodu i drugih predstavljenih problema.¹²

⁶ <https://me.rks-gov.net/traktati-per-themelimin-e-komunitetit-te-energjiise/>

⁷ drvena biomasa iz šuma (seča drveća, ostaci od seče kao što su: krune, grane, kora, deblo, grane) otpad iz stolarije, proizvodi industrije celuloze i papira, reciklirano drvo nakon potrošnje, prinos iz polja, voćna biomasa, nusproizvodi iz ribarstva, biorazgradivi deo čvrstog otpada itd.

⁸ <https://www.globalgoals.org/goals/7-affordable-and-clean-energy/>

⁹ Zakon Br.08/L-258 o Promovisanju korišćenja obnovljivih izvora energije, član 3.

¹⁰ Administrativno Uputstvo br. 01/2013 i br. 05/2017 o ciljevima OIE-a

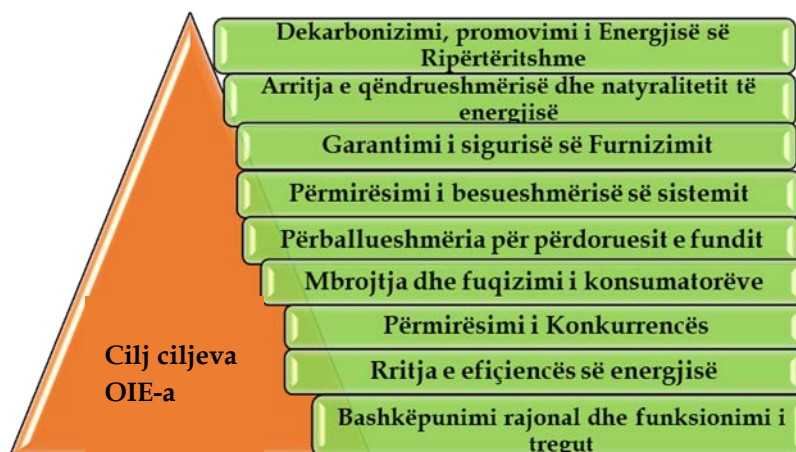
¹¹ gasovita goriva proizvedena iz biomase;

¹² Strategija-e-Energjiise-e-Republikes-se-Kosoves-2022-2031.pdf, str. 17.

Oslanjajući se tako na izgradnju novih kapaciteta obnovljive energije iz alternativnih izvora kao što su: energija vetra, solarna energija, biomasa itd.

Grafikon u nastavku prikazuje šta se namerava postići kroz strateške ciljeve OIE-a.

Slika 1. Ciljevi za glavne ciljeve Energetske strategije Kosova (2022 – 2031).¹³



Radi postizanja ciljeva za OIE koje je postavilo ME, izrađene su šeme podrške i 2017. godini osnovan je Fond za obnovljive izvore energije u cilju finansiranja kupovine obnovljive energije koju proizvode proizvođači OIE-a, ovim Fondom upravlja KOSTT¹⁴.

Kroz ovu reviziju namera je da se proceni uloga i učinak ključnih institucija u sprovođenju obaveza i politika, uključujući integraciju obnovljivih izvora energije u sistem. Kroz identifikovanje izazova i konkretnih preporuka, revizija ima za cilj da doprinese poboljšanju upravljanja energetske resursima iz obnovljivih izvora i upravljanju merama preduzetim za postizanje ciljeva obnovljivih izvora energije.

¹³Strategija Energije Republike Kosovo 2022-2031.

¹⁴ Proizvođači energije OIE-a koji su istovremeno i investitori koji su izgradili i poseduju generatore proizvodnje obnovljive energije.

Cilj revizije i pitanja revizije

Cilj ove revizije je da se proceni efikasnosti upravljanja Fondom za Obnovljive Izvore Energije od strane Operatora Sistema, Prenosa i Tržišta a.d. (KOSTT) , njegovo praćenje od strane Regulatornog Ureda za Energiju (RUE), kao i nadzor od strane Ministra Ekonomije u vezi sa sprovođenjem mera preduzetih za obnovljive izvore energije.

Pitanja revizije

Da bismo odgovorili na cilj revizije, postavili smo sledeća pitanja i potpitanja revizije:

1. Da li je KOSTT uspeo da efikasno upravlja Fondom za obnovljive izvore energije i sporazumima koji su deo Šeme?
2. Da li je RUE efikasno i dosledno pratio upravljanje Fondom od strane KOSTT-a?
3. Da li je ME vršilo nadgledanje sprovođenja politika za obnovljive izvore energije?

Ova revizija je fokusirana na KOSTT u cilju procene načina upravljanja Fondom za Obnovljive Izvore Energije (Fond). Takođe, razmatrana je i uloga Regulatornog Ureda za Energiju (RUE) u praćenju KOSTT-a u vezi sa upravljanjem ovim fondom. Istovremeno, analiziran je doprinos Ministarstva Ekonomije kao institucije nadležne za izradu politika i strategija u ovoj oblasti. Revizija je obuhvatila period 2017-2024. godine i podeljena je na dva dela: za procenu funkcionisanja i upravljanja Fondom OIE-a, revizija je obuhvatila period 2022-2024. godine, dok su za analiziranje odluka o podsticajnim tarifama, pravilu za šemu podrške i načinu potpisivanja sporazuma o kupoprodaji energije iz obnovljivih izvora analizirani podaci iz 2017. godine.

Detaljna metodologija primenjena tokom ove revizije, problem revizije, kriterijumi revizije, obim revizije, detaljan opis sistema i odgovornosti relevantnih strana prikazani su u *Prilogu 1* ovog izveštaja.

Nalazi revizije

Na osnovu Direktive Saveta Ministara Energetske Zajednice Evropske komisije iz 2009. godine¹⁵, koja je imala za cilj povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, Ministarstvo Ekonomije je tokom 2013. i 2017. godine izradilo administrativna uputstva gde je utvrdilo postizanje ciljeva obnovljivih izvora energije predviđenih za 2020. godinu sa instaliranim kapacitetom od 793 MWh.

Za postizanje ovih ciljeva utvrđenim u administrativnim uputstvima¹⁶, osmišljeno je nekoliko šema podrške koje su imali za cilj stimulisanje investicija u oblasti obnovljive energije na Kosovu.

EUE je 2016. godine usvojio cene podsticajnih tarifa¹⁷ koje su garantovane cene po kojima proizvođači obnovljive energije (u daljem tekstu proizvođači) koji postaju deo Šeme podrške prodaju energiju proizvedenu KOSTT-u.

Dok je u 2017. godini, RUE izradio pravilo za šemu podrške gde su definisani kriterijumi prihvatanja proizvođača u odgovarajućim šemama podrške i načini finansiranja kupovine obnovljive energije od strane proizvođača prihvaćenih u ovim šemama. Prema ovom pravilu, KOSTT se obavezuje da potpiše sporazume o kupovini električne energije sa proizvođačima koji se prihvataju u jednoj od sledećih šema:

- Šema podrške (u daljem tekstu šema) sa cenama podsticajnih tarifa usvojenih 2016. godine, gde su prihvaćeni ukupno 31 proizvođač obnovljivih izvora energije, od kojih je 29 u proizvodnji (komercijalni rad), dok druga dva još nisu u proizvodnji.
- Okvir prilagođen referentnoj ceni za obnovljivu energiju, cenu koju usvaja RUE svake godine i koja je mnogo niža od one podsticajnih tarifa. U ovoj šemi je prihvaćeno pet proizvođača, dok su samo dva od njih u proizvodnji.

Stoga, ukupno je u proizvodnji 31 proizvođač obnovljivih izvora energije, od kojih je 29 u okviru šeme podrške, a dva u okviru prilagođenog okvira, koji ukupno imaju instaliranu snagu (kapacitet) od 229 MWh - *vidi prilog 2- Proizvođači koji su u komercijalnom poslovanju (proizvodnji)*.

Za finansiranje otkupa energije od proizvođača prihvaćenih u Šemu, 2017. godine osnovan je Fond za obnovljive izvore energije (u daljem tekstu Fond). Ovim fondom upravlja KOST¹⁸. Deo Fonda su postali svi proizvođači prihvaćeni u Šemi i prilagođenom okviru i koji su potpisali sporazume o kupovini električne energije od 2017. godine. Dok je sa proizvođačima koji su prihvaćeni pre 2017. godine, KEDS potpisao sporazum o otkupu energije, dok su isti takođe prešli na novu Šemu iz 2017. godine. Stoga se garantuje svim proizvođačima energije iz OIE koji su deo bilo koje od gore navedenih šema prodaja energiju proizvedenu u KOSTT preko Fonda.

¹⁵ <https://me.rks.gov.net/en/res/>, Direktiva 2009/28/EZ usvojena prema Savetu Ministara Energetske Zajednice D/2012/04/MC-EnC o sprovođenju Direktive 2009/28/EZ i izmeni člana 20. Ugovora o Energetskoj Zajednici

¹⁶ AU 01/2013 ciljevi energije iz obnovljivih izvora, AU "05/2017- ciljevi energije iz obnovljivih izvora "

¹⁷ V_810_2016 – odluka o podsticajnim tarifama

¹⁸ Proizvođači energije OIE-a koji su istovremeno i investitori koji su izgradili i poseduju generatore proizvodnje obnovljive energije.

U nastavku smo predstavili podsticajne tarife koje su usvojene 2016. godine za proizvođače šeme.

Tabela 1. Cene podsticajnih tarifa usvojenih od strane RUE-a za proizvođače obnovljivih izvora energije koji postaju deo Šeme podrške¹⁹.

Visina podsticajnih tarifa koje se primenjuju na proizvođače OIE-a koji su deo Šeme podrške		
Izvor Energije	Cena podsticajne tarife (€/MWh)	Postavljeni ciljevi za svaki od izvora energije u MWh (do 2020. godine)
Fotonaponska (Solarna) Energija	136.40 €	10
Vetar	85.00 €	150
Male hidroelektrane	67.47 €	240
Biomasa	71.30 €	14
Ukupno		414

Proizvođači koji su prihvaćeni u Šemi, trenutno prodaju energiju KOSTT-u po cenama koje su čak i veće od onih koje su usvojene (odobrene) kao što je prikazano u tabeli. Ovo kao rezultat prilagođavanja inflacije koju na godišnjem nivou određuje RUE i koja se vrši na osnovu indeksa cena Eurostata²⁰. Cene solarne energije u 2024. godini dostigle su do 164 €/MWh, Vetar do 96 €/MWh, kao i Hidroelektrane do 79 €/MWh.

Šema sa podsticajnim tarifama je ukinuta od strane RUE-a u decembru 2020. godine²¹, to se dogodilo sa obrazloženjem da je sada tehnologija za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora već razvijena i kao rezultat toga više nije potrebno primenjivati podsticajne tarife za stimulisanje investicija u oblasti obnovljivih izvora energije. U odluci se takođe navodi da je RUE ocenio da je model putem aukcija konkurentniji jer se zasniva na tržišnim cenama i daje jednake mogućnosti svim potencijalnim investitorima OIE-a. Stoga je odlučeno o ukidanju podsticajnih tarifa i zabrani prihvatanja u Šemu za nove proizvođače nakon 2020. godine. Dok, model aukcija²² počeo je da se primenjuje od 2024. godine, nakon usvajanja zakona o obnovljivim resursima.

Dok ugovori sa podsticajnim tarifama potpisani između KOSTT-a i proizvođača obnovljive energije do 2020. godine, važe do isteka njihovog roka koji je 10-12 godina od početka komercijalnog poslovanja (početak proizvodnje energije) ovih proizvođača.

Što se tiče pet proizvođača obnovljive energije koji posluju u okviru regulisanog okvira, ugovori su zaključeni na osnovu referentne cene koju je odredio RUE. Međutim, ova odluka je ukinuta i 2023

¹⁹ Odluka RUE V_810_2016 o podsticajnim tarifama i nivou ciljeva

²⁰ [Industrial producer price index overview - Statistics Explained - Eurostat](#)

²¹ V_1321_2020 – ukidanje podsticajnih tarifa

²² Aukcije su dodate kao model nakon usvajanja Zakona „08/L-258 o promovisanju korišćenja obnovljivih izvora energije“ i nisu deo obima ove revizije jer još nisu u komercijalnom radu.

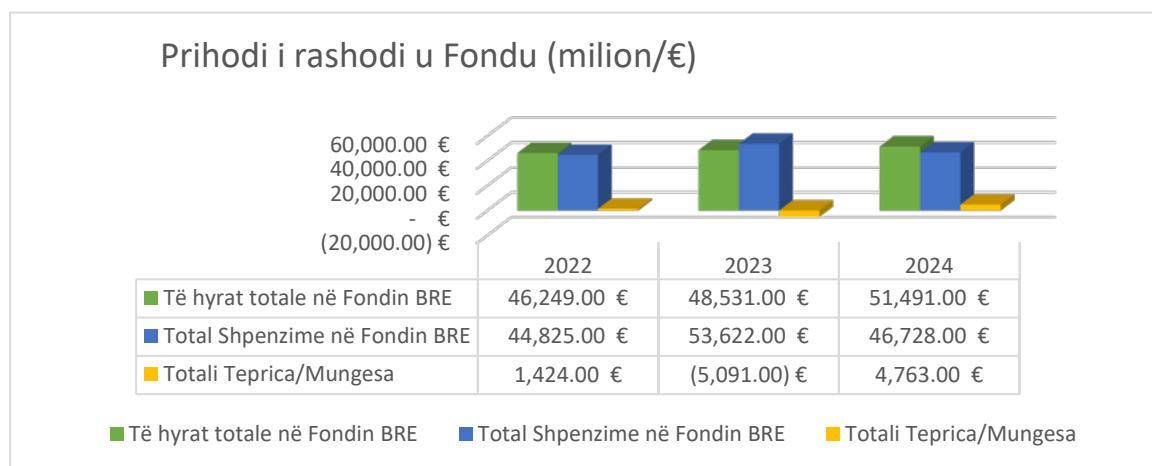
godine, zamenivši je aukcijskim sistemom kao jedini oblik određivanja tarifa za nove investicione projekte u obnovljive energije.

Dok su 2024. godine počele da se primenjuju aukcije kao jedini model za nove investitore obnovljivih izvora, to je bilo nakon što je prethodno ukinuta odluka o podsticajnih tarifa i one sa regulisanim okvirom. Stoga, za nove investitore koji žele da potpišu ugovore o prodaji obnovljive energije u KOSTT-u, oni treba da se prijave samo kroz model aukcija.

Trenutno, kroz model aukcije, postoji samo jedan solarni proizvođač sa kojim je sporazum potpisan 2024. godine, ali koji još nije ušao u komercijalno poslovanje, tako da to nije bio obim revizije.

Što se tiče aktivnosti Fonda i prihoda i rashoda Fonda, u nastavku je prikazan grafikon sa prihodima i rashodima Fonda tokom 2022-2024. godine

Grafikon 1. Fond za Obnovljive Izvore Energije za 2022-24.



Kao što vidi, razlika između prihoda i rashoda bila je pozitivna, sa izuzetkom 2023. godine. Odluku o korišćenju pozitivne razlike preostale iz prethodne godine donosi RUE i ona je sastavni element formule za obračun dozvoljenih prihoda. Razlika se uglavnom prenosi u narednu godinu i dodaje se dozvoljenim prihodima Fonda.

Revizorski nalazi u nastavku su podeljeni u tri dela prema revizorskim pitanjima.

Prvi deo se bavi načinom na koji je KOSTT upravljao Fondom, gde su predstavljeni nalazi koji se odnose na proces kako je KOSTT vršio proces faze ispitivanja sa proizvođačima obnovljive energije i ispitivanje generatora (proizvođača) pre početka komercijalnog poslovanja (ulaska u proizvodnju). Takođe je procenjen i način kako je KOSTT organizovao kupoprodaju obnovljive energije i kako je izvršio isplate za Fond.

Drugi deo se bavio načinom na koji je RUE pratio KOSTT-a kako bi se uverio da se Fondom pravilno upravljalo. Ovaj odeljak se bavi pristupom RURE-a prema praćenju dozvoljenih prihoda Fonda i drugim procesima vezane za Fond.

U trećem delu ovog poglavlja obrađene su postupci (radnje) koje je preduzelo Ministarstvo Ekonomije u pogledu praćenja sprovođenja politika za ostvarivanje ciljeva obnovljivih izvora energije.

3.1 KOSTT nije uspeo da efikasno upravlja Fondom

Upravljanje Fondom OIE-a mora se vršiti efikasno i u potpunosti u skladu sa pravilom prihoda za OSP/OT i drugim važećim zakonodavstvom.

KOSTT nije uspeo da bude efikasan u upravljanju Fondom. Tokom revizije identifikovani su nedostaci u fazi ispitivanja proizvođača, primena dvostrukih standarda u pogledu pristupa ovim proizvođačima.

Takođe, KOSTT nije efikasan u organizovanju kupoprodaje energije jer nije uspeo da obezbedi efektivne mehanizme kako bi neravnoteže proizvođača održao na što nižem nivou.

Uočeni su i nedostaci i u procesu vršenja isplate Fonda i finansijskom upravljanju ovim Fondom, gde je identifikovano da, da je bilo značajnih kašnjenja u vršenju plaćanja itd.

3.1.1. Netačna plaćanja tokom faze ispitivanja proizvođača i nedostaci u administriranju sporazuma

Pre puštanja u komercijalno poslovanje mora se izvršiti ispitivanje generatora OIE-a. Cena probne energije biće jednaka 60% cene energije. Bez obzira na to koliko dugo traju ispitivanja, energija ispitivanja se izračunava i plaća najviše za 30 dana. KOSTT mora da obezbedi da se fakturisanje, dodela energije i upravljanje odgovornostima dobavljača sprovede efikasno i transparentno²³.

Uzorak izabran za reviziju u pogledu uslova potpisivanja sporazuma o kupovini obnovljive energije obuhvata osam proizvođača koji su deo Fonda. Ovi predstavljaju oko 26% proizvođača koji su trenutno u komercijalnom radu - *Vidi Prilog 3 - proizvođači koji si uzorak revizije.*

Dok tokom faze ispitivanja proizvođača analizirano je pet od osam njih. Iz pregleda ovog uzorka identifikovana su brojna pitanja vezana za fazu ispitivanja i administriranja sporazuma o otkupu električne energije, koja su predstavljena u nastavku.

- Količina izmerene i fakturisane energije u periodu ispitivanja se ne podudara. KOSTT je platio više za ispitivanje (testiranje) proizvođača nego što bi platio ukoliko bi se ispitivanja sprovele prema pravilima i zahtevima iz uredbe.
- Bilo je slučajeva kada je proizvođač obnovljive energije pušten u komercijalni bez da proizvodnja čak prođe kroz fazu ispitivanja.

Na osnovu uslova utvrđenih u sporazumu o kupovini obnovljive energije, potrebno je da se proizvođači testiraju pre nego što započnu komercijalni rad (proizvodnja električne energije) kako bi se osiguralo da nema: kvar, greške, nedovoljnosti u dizajnu ili izgradnji, kao i da nema kvar ili greške u radu (poslovanju). U nastavku u tabelarnom obliku u prvoj koloni smo predstavili korake koje treba slediti tokom faze puštanja u rad (ispitivanja), dok smo u ostalim kolonama naveli smo identifikovane nedostatke za svakog od proizvođača.

²³ Sporazum o kupoprodaji energije OIE-a između KOSTT-a i Generatora

U tabeli je prikazano detaljno objašnjenje koje se odnosi na razliku između realizovanih i plaćenih merenja, nedostatke koje smo identifikovali u probnom periodu, kao i nedostatke u fakturisanju i plaćanju za svakog od ovih proizvođača koji su primljeni u Šemu.

Tabela 2: Ispitivanje proizvođača pre puštanja u komercijalni rad (proizvodnju)

Proizvođač	Vrsta	Gde je priključen	Kapacitet (MW)	Prijem u šemi	Datum potpisivanja ugovora	Puštanje u komercijalni rad/prod ukciju	Dani testiranja energije	Nedostaci utvrđeni za svakog proizvođača
1	HC	KEDS	9.998	2015	13.12.2017	19.06.2019	0	Proizvođač je pušten u komercijalni rad 2019. godine. Tokom puštanja u rad, nije bilo test energije za ovog proizvođača. Izjava o dostupnosti kojom se obaveštava sistemski operater da je proizvođač spreman za početak ispitivanja izdata je 28.05.2019. godine.
2	ERA	KOSTT	34.47	2016	17.12.2019	14.12.2021	26	U vreme početka test energije, brojilo proizvođača nije bilo funkcionalno. Stoga, brojilo generatora nije beležilo merenja tokom prvih 10 dana testiranja. Merenja su beležena na tački priključka (komercijalna granica).
3	ERA	KOSTT	32.4	2015	26.07.2018	11.10.2018	48	Ispitivanje je trajalo više od 30 dana, dok je za plaćanje izabran period kada su merenja bila u većim količinama, što je KOSTT koštalo više plaćanja test energije.
4	FV	KEDS	3	2015	25.09.2018	06.11.2018	18	Test energija je počela 18.10.2018. i završila se 05.11.2018. Dok je plaćanje izvršeno od 11.10.2018. godine, KOSTT je platio 7 dana više. Nisu utvrđeni nedostaci.
5	FV	KEDS	3	2015	01.11.2017	18.09.2019	6	Nisu identifikovani nedostaci

U nastavku su detaljno objašnjena pitanja koja smo identifikovali za svaki od slučajeva prikazanih u tabeli.

Proizvođač 1: Ovaj proizvođač je planirao fazu ispitivanja i poslao KOSTT-u i KEDS-u program (izjavu o raspoloživosti²⁴ i vremenski plan ispitivanja za početak ispitivanja od 29. maja do 18. juna 2019. godine. Međutim, primetili smo da ova faza ispitivanja nije realizovana a da je proizvođač počeo direktno sa komercijalnim radom dana 19. juna 2019. godine.

KOSTT je omogućio početak komercijalnog rada a da nije realizovao fazu ispitivanja kako je predviđeno zakonskim okvirom tako što je procenio dovoljno samo ispunjavanje tehničkih aspekata od strane proizvođača ne uverivši se da isti proizvodi energiju i prati u mreži i da se ta energija može koristiti.

Shodno tome, KOSTT je omogućio proizvođaču da započne komercijalni rad ne uverivši se da ovaj proizvođač ispunjava sledeće kriterijume ispitivanja:

- ispitivanje merila i ispitivanje dnevnog proizvodnog kapaciteta,
- ispitivanje merila na kojima se proverava tačnost merenja u toku proizvodnje, ovo je veoma važno što se tiče tačnosti merenja prema kojima se vrši i plaćanje proizvođaču za proizvedenu energiju
- ispitivanje priključenja, koje obuhvata stvarnu proizvodnju električne energije i ubrizgavanje (isporuku) energije u mrežu.

U ovom slučaju se vidi da nije poštovana praksa u odnosu na druge proizvođače za fazu ispitivanja.

Proizvođač 2: Operator sistema (OS) u okviru KOSTT-a je evidentirao merenja i prema njegovim rečima ovaj proizvođač je proizveo 5,132 MWh tokom ispitivanja (od 22. oktobra do 17. novembra 2021. godine). Dok je za isti period Operator tržišta (OT), takođe u okviru KOSTT-a, izračunato ovom proizvođaču 7,504 MWh,

Do toga je došlo zbog toga jer brojilo predmetnog proizvođača nisu bila funkcionalna tokom prvih 10 dana ispitivanja i kao posledica tome nisu registrovana merenja na pojedinačnim brojlama proizvođača, ali su merenja zabeležena na tački priključka grupe proizvođača (KOSTT-a). Stoga je OP koristio merenja na tački priključka (komercijalna granica) grupe proizvođača, a zatim srazmerno time podelio merenja za svakog proizvođača te komercijalne granice.

Proizvođač 3: Ispitivanje ovog proizvođača počelo je 23. avgusta 2018. godine i završilo se 11. oktobra 2018. godine, dakle ispitivanje je trajalo ukupno 48 dana. Dok na osnovu sporazuma o kupovini električne energije između KOSTT-a i proizvođača, KOSTT je dužan da plati najviše 30 dana testirajuće energije bez obzira na to koliko dugo ispitivanje traje, međutim u sporazumu nije navedeno koji period od faze ispitivanja se bira za plaćanje.

Stoga, je izvršena fakturisanje i plaćanje za poslednjih 30 dana ispitivanja. To je bio i period kada je količina proizvedene energije tokom cele faze ispitivanja bila veća. U ovom slučaju probna energija je bila u količini od 6,238 MWh a KOSTT je za ovu energiju platio iznos preko 343 hiljade evra. Dakle, fakturu za ove datume izdao je proizvođač a KOSTT ju je prihvatio i platio kao takvu.

²⁴ Član 11.2 sporazuma "Nakon izdavanja Izjave o raspoloživosti, ali u svakom slučaju ne kasnije od sledećeg dana, proizvođač trba da zatraži od Operatora sistema da obezbedi energiju i održava energijom u priključna postrojenja radi prijema neto isporučene električne energije"

Dokle, energija proizvedena u prvih 30 dana ispitivanja bila je znatno niža, sa ukupnom količinom od 2,320 MWh. Da je KOSTT izvršio uplatu, računajući prvih 30 dana kada je počelo ispitivanje od 23. avgusta do 23. septembra 2018. godine -- ukupan iznos uplate koje bi KOSTT platio za probnu energiju bilo bi 127 hiljada evra, dakle približno 236 hiljada evra manje, redsf.

Prema KOSTT-u, izbor poslednjih dana ispitivanja za uplatu je određen u trećem stavu Dodatka 5 sporazuma, koji glasi: "Strane su se složile da će se neto električna energija isporučena pre datuma komercijalnog rada u skladu sa članom 4 stav 4.2 ovog Sporazuma tretirati kao energija za ispitivanje i da će cena energije za ispitivanje biti jednaka 60% cene energije prema podsticanoj tarifi, a energija za ispitivanje će se uplatiti u maksimalnom roku od (30) dana."

Ipak, prema našoj analizi, proizilazi da sporazum ima nedostatke po ovom pitanju budući da nije precizirao prava i obaveze strana u sporazumu. Sporazum predviđa plaćanje za 30 dana tokom faze ispitivanja, ali ne definiše jasno koji dani treba da budu uključeni u fakturisanju. Ovaj nedostatak sporazuma dalo je proizvođaču mogućnost da deluje u sopstvenom finansijskom interesu, dok KOSTT nije preduzeo nikakve postupke da ograniči ovu praksu i nije postupao u interesu štednje sredstava Fonda.

Proizvođač 4: Ispitivanje za ovog proizvođača obavljeno je tokom perioda od 18. oktobra do 05. novembra 2018. godine i količina proizvedene energije tokom ovog perioda iznosila je 162 MWh. Dok je ukupna energija koju je KOSTT fakturisao i platio iznosila 223 MWh, količina koja nije bila tačna. Stoga je KOSTT platio više MWh nego što je bila proizvodnja tokom faze ispitivanja.

To se desilo zato što je predmetni proizvođač proizveo još 60 MWh šest dana pre nego što je dostavio izjavu o dostupnosti KOSTT-u. Dakle, proizvodnja od 60 MWh ne pripada probnoj energiji jer je urađena pre formalnog početka ispitivanja, tačnije pre obaveštavanja KOSTT-a da je spreman za početak ispitivanja, dok je KOSTT to prihvatio kao trošak.

Shodno tome, KOSTT je platio više nego što je trebao da plati na ime probne energije ukupno 5,381 evra. Ovo pored toga što je zabranjeno jer ugrožava stabilnost mreže, takođe ova energija nije bila deo faze ispitivanja i kao takva ne bi trebalo da bude fakturisana od strane proizvođača niti plaćena od strane KOSTT-a.

Proizvođač 5: Ispitivanje za ovog proizvođača obavljeno je tokom perioda od 06. septembra 2019. do 05. septembra 2019. godine. Količina proizvedene energije u ovom periodu bila je 62 MWh i poklapa se sa fakturisanom i plaćen količinom poklapa se sa merenjima i periodom merenja, isplata je bilo u redu.

Ovi manjkavosti su se desili jer kriterijumi navedeni u sporazumu o otkupu nisu dovoljno definisani i ostavljaju prostor za tumačenje i shodno tome proizvođači se različito tretiraju. Takođe, KOSTT nije bio uveren da u svakom slučaju prati sve neophodne korake za ispitivanje kako bi se izbegli manjkavosti koje smo identifikovali u revidiranim uzorcima.

Zaključno, nepoštovanje kriterijuma za fazu ispitivanja, proizvodnja energije bez prolaska kroz fazu probne energije, neusaglašenost merenja sa izdatim fakturama dovela je do finansijskih gubitaka Fonda.

Plaćanja za fazu ispitivanja vršena su ne zasnivajući se precizno na planiranim datumima ispitivanja, stvarajući neizvesnosti i mogućnosti za pogrešno izračunavanje perioda fakturisanja. Na fakturama nisu jasno prikazani periodi za koje su izvršena probna plaćanja, što otežava proveru i precizno razdvajanje energije proizvedene tokom probne faze i komercijalnog rada. Mogućnost da pojedini proizvođači uđu u proizvodnju bez završetka faze probne energije stvorila je različite standarde u rukovanju za različite generatore i stvorila rizik za stabilnost elektroenergetske mreže, uzrokujući neplanirana opterećenja na mreži i neravnotežu mreže.

Nepostojanje finansijskih garancija za proizvođače i dobavljače

U Pravilu tržišta²⁵, Operator Tržišta (u daljem tekstu OT) mora da obezbedi finansijsku garanciju dobavljačima OIE-a i generatorima OIE-a. U slučaju neizvršenja obaveza od strane dobavljača kao što je plaćanje faktura, energetske neravnoteže ili slično, tada OT može izvršiti garanciju ostavljenu u banci od strane dobavljača koja ima vrednost od 11.5% godišnjih plaćanja²⁶.

Da bismo procenili da li su primenjeni važeći mehanizmi finansijske sigurnosti, analizirali smo da li je KOSTT obezbedio finansijske garancije za sve dobavljače sa kojima ima ugovor o prodaji obnovljive energije. Takođe smo analizirali da li su obezbeđene finansijske garancije i za proizvođače sa kojima KOSTT ima sporazum o kupovini obnovljive energije.

KOSTT do septembra 2024. godine nije obezbedio finansijske garancije sa nijednim od dobavljača sa kojima je potpisao ugovor o prodaji obnovljive energije, i uprkos činjenici da su ugovori o prodaji ove energije zaključeni još od 2017. godine.

U tabeli ispod predstavili smo informacije o šest licenciranih dobavljača na Kosovu sa kojima KOSTT trenutno ima sporazum o kupoprodaji obnovljive energije.

Tabela 3. Finansijske garancije za snabdevače energijom iz obnovljivih izvora

Naziv dobavljača (snabdevača)	Datum potpisivanja sporazuma	Datum Garancije	Rok Garancije
KESCO A.D.	7. novembar 2017.	Nema	
Future Energy Trading and Exchange Dynamics D.O.O.	27. april 2021.	03. Oktobar 2024.	30. maj 2025.
KEK A.D.	18. mart 2022.	15. oktobar 2024.	15. oktobar 2025.
EDS International L.L.C.	12. Jul 2024.	10. Oktobar 2024.	17. mart 2025.
Electrosever D.O.O.	01. jul 2022.	23. septembra 2024.	17. mart 2025.
ETMT ENERGY D.O.O.	30. decembar 2024.	24. januar 2025.	26. januar 2026.

Kao što vidi iz prikazane tabele, KOSTT nije pružio finansijske garancije za nijednog od ovih dobavljača do poslednjeg kvartala 2024. godine. Dakle, za nekoliko godina KOSTT je prodavao obnovljivu energiju ovim dobavljačima bez prethodnog obezbeđivanja ovog finansijskog

²⁵ Pravilo tržišta, godina 2018. član 8.

²⁶ Ugovora između KOSTT-a i Dobavljača

instrumenta koji im obezbeđuje blagovremeno i potpuno ubiranje plaćanja za prodaju energije ovim dobavljačima.) KOSTT je obezbedio finansijske garancije za pet dobavljača prikazanih u gornjoj tabeli tek nakon septembra 2024. godine. Dakle, KOSTT već sedam godina (od 2017. do 2024. godine) nije primenio kriterijum finansijske garancije kao važan mehanizam kroz koji bi obezbedio da, ukoliko dobavljači ne vrše plaćanja KOSTT-u za energiju koju ovi dobavljači kupuju od KOSTT-a, onda ovaj potonji može koristiti finansijsku garanciju kao mehanizam za ubiranje svojih sredstava.

Štaviše, još uvek nije obezbeđena finansijska garancija za najvećeg dobavljača KESCO-a, preko kojeg KOSTT prodaje preko 90% obnovljive energije i sa kojim je potpisao sporazum još od 2017. godine. Proces obezbeđenja finansijske garancije sa ovim dobavljačem pokrenuo je KOSTT u septembru 2024. godine, ali KESCO nijednom nije odgovorio na ovaj zahtev KOSTT-a. Stoga je u martu 2025. godine KOSTT uputio zahtev RUE-u da preduzme mere (radnje) jer ne uspevaju da obezbede finansijsku garanciju. Međutim, RUE do sada nije preduzeo nikakve radnje po ovom pitanju jer su prema njima sve strane dužne da ispune svoje odgovornosti u skladu sa Tržišnim Pravilima. Međutim, to je zato što važeće zakonodavstvo ne predviđa koji je vlast (organ) koji treba da preduzme mere i radnje u slučajevima kada dobavljači ne uspevaju da dostave finansijsku garanciju, niti KOSTT ni RUE nisu preduzeli mere za rešavanje ovog pitanja. Iako je zahtev za finansijskom garancijom obavezan za dobavljače na osnovu tržišnih pravila i na osnovu kupoprodajnog ugovora koji dobavljači imaju sa KOSTT-om, ovaj zahtev nije sproveden.

Finansijska garancija važi čak i ako dobavljači ne izvrše finansijske obaveze neravnoteže prema KOSTT-u, onda bi se ova finansijska garancija koristila za ispunjenje obaveza.

Razlog zašto KOSTT nije obezbedio finansijske garancije dobavljačima je taj što prema KOSTT-u to stvara dodatne troškove za dobavljače i predstavlja nedostatak finansijske likvidnosti za njih i direktno bi uticalo na povećanje cene energije za potrošače. Kao rezultat nedostatka garancije, KOSTT nije uspeo da na vreme ubira prihode, posebno od dobavljača KESCO, koji je imao kašnjenja do 211 dana, narušavajući finansijsku likvidnost Fonda, pošto KOSTT nema pravo da kasni sa plaćanjem obaveza prema drugim stranama kao što su proizvođači obnovljive energije kojima je dužan da plati u roku od 30 dana.

Tabela 4. Finansijske vrednosti povezane sa kašnjenjima plaćanja

Pagesat për vitin 2022		Pagesat për vitin 2023		Pagesat për vitin 2024	
Ditët në vonesë	Vlera Financiare	Ditët në vonesë	Vlera Financiare	Ditët në vonesë	Vlera Financiare
0-30	38,613.60 €	0-30	- €	0-30	27,843,666.71 €
31-90	138,075.01 €	31-90	12,026,248.53 €	31-90	21,024,392.59 €
91-120	2,403,313.97 €	91-120	10,881,036.89 €		
121-160	12,311,356.42 €	121-160	24,301,051.11 €		
161-200	17,955,672.21 €				
201-211	3,102,477.51 €				

U nedostatku sprovođenja finansijske garancije, kao mehanizma predviđenog uredbom, bilo je slučajeva kada je KOSTT takođe pokrenuo zahtev izvršitelju da obaveže dobavljače za isplatu duga u potpunosti i na vreme, međutim, niti u ovom slučaju nije uspeo da smanji kašnjenja. Uprkos kašnjenjima, KOSTT je nastavio da sarađuje sa KESCO-om jer je bio licencirani dobavljač usluga za većinu korisnika.

KOSTT nema finansijske garancije niti od proizvođača za obnovljive izvore energije

KOSTT nije obezbedio finansijsku garanciju ni od jednog proizvođača obnovljive energije. Ovaj kriterijum ima za cilj da obezbedi KOSTT-u da se, ako proizvođači ne ispune svoje obaveze prema KOSTT-u u ovim situacijama, može koristiti finansijska garancija za ubiranje prihoda koje mu pripadaju.

Razlog zašto KOSTT nije obezbedio finansijske garancije sa ovim proizvođačima je taj što, prema njihovim rečima, KOSTT se ne izlaže finansijskom riziku u odnosu na njih jer su obaveze prema KOSTT-u samo za neravnoteže i mnogo su niže od plaćanja koje im KOSTT vrši za kupovinu energije. Stoga, čak i u slučajevima kada ovi proizvođači imaju finansijske obaveze prema KOSTT-u, ovaj potonji ih odbija od iznosa plaćanja koje vrši prema proizvođaču za onoliko koliko je vrednost duga generatora prema KOSTT-u.

Nedostatak finansijske garancije za proizvođače je uticao na ove proizvođače da ovi generatori kasne sa plaćanjima prema KOSTT-u u proseku za 63 dana, rizikujući likvidnost Fonda.

Proizvođači izvora obnovljive energije nisu opremljeni sertifikatima (potvrdama) za puštanje u rad

Generišuća jedinica (proizvođač) se pušta u rad nakon što je deklarisan od strane Proizvođača i sertifikovan od strane Operatora Sistema. Proizvođač može ponavljati testove dok se ne ispune uslovi za datum komercijalnih operacija²⁷.

Uprkos tome što je bio potreban sertifikat za puštanje u rad proizvođača obnovljive energije, samo dva od osam (koliko smo imali u uzorku) koji su bili priključeni na mrežu KOSTT-a poseduju takav sertifikat. Dok ostalih četiri²⁸ proizvođača koji su priključeni na mrežu KEDS-a ne poseduju ovaj sertifikat. Dva gore navedena proizvođača su priključena na mrežu KOSTT-a zbog većeg kapaciteta instalacije, koji imaju kapacitet 32 MWh - odnosno 34 MWh.

Sertifikat potvrđuje uspešno puštanje u rad generatora, kao i potvrđuje da su električne i mehaničke instalacije u skladu sa tehničkim propisima i da su operativna ispitivanja (ispitivanja) sprovedena na odgovarajući način. Dok se na osnovu hronologije koraka procesa puštanja u rad, sertifikacija proizvođača vrši se tek nakon što je isti završio ispitivanja i poslao operatoru sistema izjavu za uspešno izvršavanje ispitivanja. Tek tada operator sistema verifikuje izvršena ispitivanja i izdaje sertifikat (potvrdu) o puštanju u rad, što je dokument kojim se sertifikuje proizvođač.

Prema KOSTT-u, sertifikati o puštanju u rad izdati su samo proizvođačima koji su direktno priključeni na mrežu KOSTT-a, dok je za one koji rade u mreži KEDS-a dostavljen samo tehnički izveštaj koji je izdao KEDS, KOSTT smatra ovaj dokument ekvivalentnim sertifikatu o puštanju u rad.

Međutim, predmetni dokument nije ekvivalentan/sličan sertifikatu o puštanju u rad u pogledu sadržaja i tehničkih informacija koje sadrži, kao i ne ispunjava iste zahteve, tehničke i proceduralne

²⁷ Sporazum o otkupu električne energije između KOSTT-a i generatora.

²⁸ Član 11.5 sporazuma o kupoprodaji energije.

standarde. Štaviše, u izveštaju tehničkog prijema ustanovljeno je da su “ispunjeni uslovi za energizovanje objekta”, dok je u sertifikatu o puštanju u rad navedeno da “Generator X ispunjava uslove za rad”. Dakle, konstatacija u svakom od ova dva dokumenta je različita.

Osim toga, u svim slučajevima, tehnički izveštaj je izdat pre nego što je proizvođač počeo sa ispitivanjima. Stoga ovaj izveštaj ne važi kao dokaz koji potvrđuje da je proizvođač sertifikovan i ne dokazuje da je njegovo ispitivanje uspešno izvedeno. Ova praksa stvara nedoslednosti u pristupu verifikaciji proizvođača priključenih na mrežu i donosi neizvesnost u pogledu toga da li su ovi proizvođači testirani i prihvaćeni u skladu sa istim kriterijumima bezbednosti i operativnog učinka.

Tabela u nastavku prikazuje detaljne informacije gde se vidi da je tehnički izveštaj izdat mnogo pre početka ispitivanja (ispitivanja) proizvođača.

Tabela 5. Proizvođači sa sertifikatom o puštanju u rad i oni sa tehničkim izveštajem

Koraci o tome kako se proces ispitivanja energije i plaćanja vrši u skladu sa Ugovorom o otkupu električne energije (Faza: puštanje proizvođača u rad)	Proizvođač	Tehnički izveštaj	Izjava o raspoloživosti (obaveštenje proizvođača da je spremno za ispitivanje)	Početak ispitivanja puštanja u rad	Koliko dana pre ispitivanja je izdat tehnički izveštaj	Izjava o uspešnom završetku ispitivanja	Sertifikat o puštanju u rad	Puštanje u rad
1. Proizvođač i operator sistema se dogovaraju o programu ispitivanja, a proizvođač šalje raspored ispitivanja operatoru. 2. Preko izjave o raspoloživosti, proizvođač zahteva od operatora sistema da obezbedi energiju mreži. To se dešava najkasnije 1 dan nakon predmetne izjave. 3. Proizvođač dokumentom izjavljuje da su sprovedena ispitivanja puštanja u rad.	1	17.05.2019	28.05.2019	Nema	12	18.06.2019	Nema	19.06.2019
	2		21.10.2021	22.10.2021		12.11.2021	17.11.2021	14.12.2021
	3		01.08.2018	23-08-18		05.10.2018	10.10.2018	11.10.2018
	4	10.10.2018	17.10.2018	18.10.2018	8	05.11.2018	Nema	06.11.2018
	5	05.09.2019	10.09.2019	06.09.2019	1	17.09.2019	Nema	18.09.2019
	6	12.05.2023	26.06.2023	27.06.2023	46	17.07.2023	Nema	18.07.2023
4. Operator sistema pismeno overava proizvođača (izdaje se sertifikat o puštanju u rad) i time se proizvodna jedinica smatra puštenom u rad.	7		Pušten je u komercijalni rad pre 2017. godine, što je nasleđeni ugovor u okviru šeme.					12.04.2016
	8		Pušten je u komercijalni rad pre 2017. godine, što je nasleđeni ugovor u okviru šeme.					01.04.2016

Kao rezultat toga, proizvođačima obnovljive energije priključeni na mrežu KEDS-a nedostaje sertifikat o puštanju u rad koji dokazuje da su oni testirani i prihvaćeni u skladu sa istim standardima i procedurama kao i proizvođači priključeni na mrežu KOSTT-a. Dok se ne izda standardizovani sertifikat o puštanju u rad za ove proizvođače, ostaje neizvesnost u procesu verifikacije i tehničke garancije njihovog funkcionisanja (rada) na mreži.

Razlog zašto proizvođači priključeni na mrežu KEDS-a nisu opremljeni sertifikatom o puštanju u rad je taj što je KOSTT prihvatio tehnički izveštaj koji je izdao KEDS kao važeći dokument i ekvivalentom sertifikatu o puštanju u rad koji OSP izdaje. Međutim, svi generatori su deo Šeme, tako da bez obzira na koju mrežu se priključuju, KOSTT ima odgovornost za kupovinu energije od njih, kao i da plaćanje za ovu energiju vrši KOSTT. Štaviše, čak i u sporazumu o kupoprodaji

električne energije između KOSTT-a i proizvođača postoje isti koraci koji se moraju ispuniti tokom puštanja u rad u oba slučaja i na osnovu sporazuma nema neke promene u procesu bez obzira na koju su mrežu operatora sistema ovi proizvođači priključeni.

Takve ne objedinjene i standardizovane prakse predstavljaju, nejednak tretman proizvođača i različite tehničke standarde.

3.1.2. KOSTT nije efikasno organizovao proces kupoprodaje energije iz obnovljivih izvora

U ovom odeljku obrađeni su glavni procesi koji se odnose na kupoprodaju energije iz obnovljivih izvora organizovane od KOSTT-a. Pitanja adresirane ovde odnose se na: visoke neravnoteže od proizvođača ove energije i sporazum o neravnotežama za 5%.

KOSTT nije upravljao sa neravnotežama na efikasan način

KOSTT treba da izvrši kupoprodaju energije iz OIE-a i da upravlja neravnotežama i jednačinama energije u skladu sa procedurama iz Tržišnih Pravila²⁹. KOSTT u ulozi OT-a mora osigurati da upravljanje svim računima i upravljanje Fondom za OIE ima finansijsku transparentnost i održivost poštujući zahteve i uslove utvrdene u: Pravilu tržišta, Modelu tržišta električne energije i Šemi podrške.

Za analiziranje procesa kupoprodaje obnovljive energije analizirali smo podatke i liste za kupoprodaju ove energije za godine 2022-2024. Analizirani su podaci kako sledi:

- o spiskovi nominacija³⁰, (prognoze za proizvodnju obnovljive energije za 24 sata, koje se dešavaju dan pre proizvodnje)
- o renominacija³¹ (ažuriranje prognoza datih za dan ranije, to se dešava na dan kada se odvija proizvodnja i ima za cilj povećanje tačnosti prognoze),
- o merenja energije³² (količina obnovljive energije koja se proizvodi u roku od 24 časa),
- o neravnoteže³³ (odstupanja između količine koja je poslata kao predviđanje i one proizvedene) od strane proizvođača obnovljive energije koji su deo Prilagođene šeme ili Okvira.

Ovi podaci obuhvataju 31 proizvođača obnovljive energije koji su u komercijalnom radu (proizvodnji).

U procesu organizovanja kupoprodaje obnovljive energije, KOSTT tu energiju kupuje od proizvođača i prodaje dobavljačima koji je zatim prodaju potrošačima. KOSTT ima za cilj da količina prodaje i kupovine bude jednaka, tj. da postoji potpuna ravnoteža. Međutim, u slučaju obnovljive

²⁹ Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.1)

³⁰ Nominovanje je (dnevno) predviđanje koje generatori OIE ili (mesečni) dobavljači daju o količini energije koju planira da kupi ili isporuči u električnu mrežu za određeni dan obično 1 dan unapred (D-1)

³¹ Ponovna nominacija se dešava kada stranka promeni ranije predviđanje (nominaciju), obično tako da novo predviđanje bude tačnije od prethodnog. To se radi kako bi se održala ravnoteža između proizvodnje i potrošnje.

³² Merenje je ta količina energije koja se stvarno proizvodi ili isporučuje u energetsom sistemu

³³ Neravnoteža se javlja kada se ono što je predviđeno (nominovano) ne podudara sa onim što je stvarno potrošeno ili proizvedeno.

energije situacija ukupne ravnoteže je nemoguća zbog poteškoća u predviđanju proizvodnje. Međutim, veoma je važno da proizvođači daju što tačnije projekcije proizvodnje kako bi razlika između ovih projekcija i proizvodnje energije bila što manja, dakle da se neravnoteže održavaju na što nižem nivou.

U nastavku smo opisali koliko je KOSTT bio efikasan u korišćenju mehanizmima za upravljanje neravnoteža. Identifikovali smo da količina prognozirane energije, zatim ažurirana (preimenovana) prognoza razlikuje se od količine proizvedene energije, zato su se pojavile relativno visoke neravnoteže kod proizvođača, postoje slučajevi kada su u datom mesecu ukupne neravnoteže svih proizvođača dostigle i do 21% (*vidi Prilog 4 Prognoze u MWh*).

Takođe smo opisali kako je KOSTT organizovao u procesu kupoprodaje obnovljive energije, cene i energije kao i uticaj koje su neravnoteže imale na Fond. prodaju. Kriterijumi koje je KOSTT koristio su povoljni i za proizvođače i za dobavljače, ali je u oba slučaja KOSTT u nepovoljnom finansijskom položaju.

Pravila za dozvoljene količine kupovine i prodaje.

Tabela 1 Ukupno neravnoteže kod proizvođača

Opis	2022	2023	2024
Količina kupljena od proizvođača - po merenjima u MWh	502,270	570,326	501,434
Količina prodata dobavljačima - po nominacijama u MWh	466,517	538,273	456,458
Razlika (koliko je MWh kupljeno višak)	35,753	32,053	44,976

KOSTT kupuje celokupnu količinu energije koju proizvedu proizvođači, bez obzira na količinu koju predvide. S druge strane, u procesu prodaje ove energije, KOSTT prodaje samo predviđenu količinu energije, ne računajući dodatnu količinu koju je zapravo kupio.

Do toga je došlo jer proizvođači prodaju svu proizvedenu energiju KOSTT-u uprkos prognozama je taj što je to definisano u ugovoru o kupoprodaju električne energije između proizvođača i KOSTT-a. Prema KOSTT-u, sporazum je zasnovan na zakonskim i podzakonskim aktima i okvirima koji su na snazi i koji zahtevaju od KOSTT-a da kupi celokupnu proizvedenu količinu, u cilju promovisanja investicija u oblasti obnovljivih izvora energije i postizanja ciljeva. Međutim, otkrili smo da je tako nešto pomenuto samo u „energetskoj strategiji 2017-2026“.³⁴ Međutim, akti i podzakonski okviri koji su bili na snazi u vreme kada su potpisani sporazumi ne preciziraju jasno da li KOSTT treba da kupi ukupnu proizvedenu količinu³⁵. Dok je Zakonom o obnovljivim izvorima energije, koji je stupio na

³⁴ Energetska strategija 2017-2017, str. 26, prvi stav

³⁵ Pravilo o Šemi podrške za generatore obnovljivih izvora energije, 10/2017. Član 11. tačka 1.1.

snagu maja 2024. godine, jasno definisano i propisano da KOSTT (odgovorni operater) garantuje obaveznu kupovinu električne energije proizvedene od strane proizvođača prihvaćenog u šemu.

Međutim, do isteka ovih sporazuma sa postojećim proizvođačima, primenjuju se uslovi utvrđeni u tim sporazumima i kupoprodaja energije od strane KOSTT-a treba da se vrši na osnovu uslova sporazuma.

S druge strane, u ugovoru KOSTT-a sa dobavljačima utvrđeno je da KOSTT prodaje samo predviđenu energiju, a ne svu proizvedenu energiju. To zbog razloga što zakonskom regulativom dobavljači se ne mogu obavezati da kupe celokupnu proizvedenu količinu, već da kupuju samo predviđenu količinu. Ovakva situacija je posledica vladine politike za podršku obnovljivim resursima i posebni tretman koji se daje proizvođačima u okviru održivog razvoja sektora obnovljive energije. Takva stvar, iako je učinjeno sa ciljem stimulisanja investicija u obnovljive izvore energije, prouzrokuje visoke troškove koje snose krajnji potrošači.

Kupovina po stimulatívnoj ceni, prodaja po referentnoj ceni

KOSTT kupuje energiju proizvedenu od strane proizvođača po višoj ceni (stimulativna cena), dok tu energiju prodaje po najnižoj ceni (referentna cena) obe cene određene od RUE.

Tabela u nastavku prikazuje minimalne i maksimalne nabavne cene po MWh po kojima KOSTT kupuje energiju od proizvođača koji imaju ugovore sa podsticajnim tarifama. Cene u tabeli su podeljene prema vrsti obnovljivih izvora energije.

Tabela 7. Minimalne i maksimalne vrednosti nabavne cene za svaku od vrsta obnovljive energije tokom 2022-2024. godine (cena je prikazana €/MWh)

Vrsta obnovljive energije	Nabavna cena €/MWh		
	2022	2023	2024
Hidroelektrane	70.28 € -79.46 €	75.45 € -81.96 €	76.64 € -83.05€
Vetar	85.0 € -96.93 €	91.25 € -100.83 €	93.26 € -102.17€
Solarna/Sunce	147.46 € -156.35 €	158.39 € -164.50 €	161.65 € -167.71 €

Iz tabele se vidi da je došlo do kontinuiranog povećanja otkupne cene od 2022. do 2024. godine što je posledica inflacije, gde je RUE na osnovu indeksa inflacije izvršio godišnje korekcije (prilagođavanje) otkupnih cena od proizvođača obnovljive energije.

Dok tabela u nastavku prikazuje cenu po kojoj KOSTT prodaje obnovljivu energiju Dobavljačima.

Tabela 8 - Prodajna cena energije iz obnovljivih izvora

Godina	Prodajna cena €/MWh		
	2022	2023	2024
Prodajna cena obnovljive energije (referentna cena)	€ 65.18	€ 55.87	€ 72.85

Ovo jasno predstavlja razliku između kupovne i prodajne cene energije, koja ima finansijski uticaj na budžet Fonda.

Kao što se vidi u tabeli nagore, prodajna cena je znatno niža od kupovne, zbog čega prihodi KOSTT-a od prodaje obnovljive energije ni u kom slučaju ne mogu pokriti troškove kupovine obnovljive energije. Za pokriće ove negativne razlike koristi se tarifa Fonda koju plaćaju krajnji potrošači

Za period 2022-2024. godine tarifa Fonda za obnovljive izvore energije iznosila je kako sledi:

Tabela 9. Tarifa Fonda OIE-a 2022-2024

Godina	2022	2023	2024
Ostvareni prihodi od Tarifa OIE-a (€/MWh)	11,366,434 €	17,114,666 €	16,461,692 €

U nastavku su prikazani ukupni godišnji prihodi za period 2022-2024. godine koje je KOSTT imao od prodaje obnovljive energije, troškovi koje je imao za kupovinu ove energije i razlika između njih koja bi trebalo da bude pokrivena tarifom obnovljivih izvora energije od strane potrošača. Što je veća ova razlika koja je nastala kao rezultat pozitivnih neravnoteža, to se više povećava tarifa za obnovljive izvore u narednoj tarifnoj godini.

Dakle, kao što se vidi, prihodi od tarife Fonda za obnovljive izvore energije su kontinuirano rasli sa 4 na 16 miliona evra.

Tabela 10. Prihodi i rashodi za kupovinu energije OIE-a

Opis	2022	2023	2024
Prihodi od prodaje	29,145,845€	31,426,989€	30,503,304 €
Troškovi za Kupovinu	42,014,721€	51,049,638€	46,576,532€
Razlika između prihoda i rashoda (koji moraju biti pokriveni tarifom OIE-a)	(12,868,876€)	(19,622,649€)	(16,073,228€)

Pored prihoda od prodaje i prihoda od tarife kako su prikazane u gornjoj tabeli, Fond ostvaruje i prihode od neravnoteža proizvođača i prihode od bilansnog računa koji ublažavaju razliku između ukupnih prihoda i ukupnih rashoda Fonda (*vidi Prilog 6*).

U zaključku, povećanje troškova kupovine energije i smanjenje prihoda od prodaje dovodi do povećanja razlike između njih, a to utiče na povećanje tarife na obnovljive izvore, koja je osmišljena da pokrije ovu razliku, koju treba da plate krajnji potrošači. Kao rezultat visokih neravnoteža u 2022. godini, kao i povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, tarifa Fonda OIE-a povećana je sa 0.73 €/MWh na 3.14€/MWh za 2023. godinu. To znači da je za domaćinstvo koje troši mesečnu

električnu energiju u proseku 1000 KWh (1MWh), cena računa za električnu energiju povećana sa 0.73 € na 3.14€ mesečno samo na ime tarife OIE-a.

Proces prognoziranja energije između proizvođača i dobavljača je različita

Za proizvođače, pored predviđanja koje ovi daju o količini energije koju planiraju da proizvedu dan ranije (D-1), dozvoljeno je i ponovno nominovanje (ažuriranje predviđanja) na dan kada se odvija proizvodnja (tržište unutar dana D).

Dok isto ne važi za dobavljače, koji prognoziraju samo dan unapred i raspodela energije vrši se na osnovu prognoze dana unapred. Na ovaj način se proizvođačima daje mogućnost da što više približe tačnost predviđanja prema planiranjima na dan kada se odvija proizvodnja, tako da imaju niže neravnoteže. Dok se za dobavljače prodaja energije vrši prema predviđanjima jedan dan pre nego što se proizvodnja dogodi (D-1).

Ovaj proces daje prednost proizvođačima jer oni imaju mogućnost da bolje usklade prognoze u odnosu na proizvodnju, do tri sata pre zatvaranja tržišta kako bi smanjili svoje neravnoteže. Međutim, korigovana količina prognoze proizvođača se ne odražava kod prognoziranja u odnosu na dobavljače jer za njih važi prognoza koju su proizvođači napravili dan ranije. Shodno tome, razlika između rashoda koje KOSTT ima za kupovinu obnovljive energije i prihoda koje KOSTT dobija od prodaje ove energije se još više povećava.

Razlog zašto je ovaj proces organizovan na ovaj način je taj što je tako nešto predviđeno Tržišnim pravilima.³⁶

Da bismo jasnije objasnili kako ovi različiti kriterijumi utiču na prihode od prodaje i rashode od kupovine energije od Fonda, prikazali smo podatke o kupovini i prodaji obnovljive energije samo za decembar 2024. godine.

Ovde smo predstavili količinu energije koju je KOSTT kupio od proizvođača, količinu energije koju je KOSTT prodao dobavljačima i prognoze što se tiče dve strane.

Tabela 10. Prodaja energije za mesec decembar 2024.

#	OPIS	KOLIČINA I ISPLATE
A	Količina predviđene energije D-1 (MWh)- Za dobavljača	41,689
	Količina korigovane (preimenovane) energije D (MWh)-Proizvođač	43,718
C	Količina energije kupljene od proizvođača (MWh) - prema merenjima	47,305
	Ne ravnoteža proizvođača (C-B) MWh	3,587
	Energija prodana dobavljačima - Prema predviđanjima u D-1 (MWh)	41,689
	Razlika između kupljene i prodane količine (MWh)	5,616
	Prihodi od prodaje	3,037,115€
	Troškovi kupovine	4,392,250€
	Razlika između prihoda od prodaje i troškova kupovine	(1,355,135 €)

³⁶ <https://kostt.com/Content/ViewFiles/MarketOperatorOfKosovoEnergy/Rregullat%20e%20Tregut.pdf>

Energija koju je KOSTT kupio od proizvođača je 5,616 MWh veća od energije koju je KOSTT prodao dobavljačima.

Ovu količinu obnovljive energije koju KOSTT ne može prodati dobavljačima prenosi je na račun za balansiranje. U ovom slučaju KOSTT kao Odgovorna strana za bilans se ne izjednačuje sa dobavljačima, već sa računom za balansiranje – sistemom gde se čuvaju svi podaci za izmerenu i planiranu energiju. Iako se energija iz obnovljivih izvora kupuje i prodaje odvojeno, neravnoteže koje se javljaju kod snabdevača ne računaju se samo ovoj energiji, već su deo neravnoteže celokupne električne mreže (čak i proizvođača koji nije OIE, npr. KEK). Na kraju, putem konačnih pomirenja, KOSTT izračunava dobitke ili gubitke od ovih neravnoteža na osnovu dnevnih ili mesečnih obračuna.

Stoga, za ove neravnoteže, KOSTT može obezbediti prihode na račun Fonda koji dolaze od: 1) neravnoteža proizvođača i 2) balansirajućeg mehanizma (balansirajući račun/neravnoteže dobavljača).

Za tri godine revizije 2022-2024. godine, ukupne godišnje neravnoteže su pozitivne u svakoj godini, što znači da su proizvođači obnovljive energije svaki put predvideli manje, a proizvodili više, primoravajući tako KOSTT-a da kupuje energiju koju ne može da proda. Ovo je prouzrokovalo KOSTT-u veće troškove kupovine nego što bi trebalo da ima.

U nastavku su prikazane ukupne godišnje neravnoteže proizvođača u periodu 2022-2024. Podaci su izraženi u MWh³⁷.

Tabela 12. Ukupne godišnje neravnoteže za proizvođače

Godina	Korigovana predviđanja (D)	Merenja po proizvođaču u MWh	Neravnoteže u MWh
#	A	B	C=B-A
2022	459,819	502,270	42,451
2023	552,008	570,326	18,318
2024	470,322	501,434	31,112

Kada su prognoze (A) niže od merenja (proizvodnje) energije (B), onda postoji pozitivna neravnoteža (C). Kao što se vidi, godišnje neravnoteže su uvek pozitivne.

Pozitivne neravnoteže dovele su KOSTT u nepovoljan finansijski položaj, jer je KOSTT bio primoran da kupi svu energiju koju su ovi proizvođači proizveli, ali ne može da proda svu količinu koju je kupio, već samo prodaje količinu koju su ovi proizvođači predvideli dan ranije (u D-1). Proizvođači su dosledno imali pozitivne neravnoteže, a KOSTT je dosledno kupovao više obnovljive energije nego što je prodavao.

³⁷ 1MWh je jednako 1000KWh što je prosečan mesečni iznos koji domaćinstva troše na Kosovu.

Visoki i konstantno pozitivne neravnoteže proizvođača doveli su do toga da Fond ima dodatne troškove od preko 10 miliona tokom tri godine za kupovinu obnovljive energije od predviđenih odstupanja. To je zato što KOSTT nije prodao kupljenu energiju nebalansa dobavljaču po prodajnoj ceni (referentna cena OIE) već ju je prebacio na balansirajući račun. Istovremeno, kao rezultat ovih neravnoteža, KOSTT je za tri godine ostvario prihode od proizvođača u iznosu od 5,6 miliona evra i sa računa nabavke 10,6 miliona evra..

Tabela 2- prihodi od neravnoteža 2022-2024

Opis	2022	2023	2024	Totali
Prihodi od neuravnoteženog mehanizma	6,880,828 €	1,690,786 €	2,098,456 €	10,670,070 €
Prihodi od neravnoteže proizvođača	2,806,060 €	1,006,638 €	2,147,825 €	5,960,523 €

Istovremeno, kao rezultat ovih neravnoteža, KOSTT je za tri godine ostvario prihode od proizvođača u iznosu od 5,6 miliona evra i sa računa nabavke 10,6 miliona evra.

Ako ih gore prikazane ukupne godišnje neravnoteže (Tabela 6.. ukupno neravnoteže proizvođača) raščlanimo na nivo pojedinačnih proizvođača, ispostavlja se da postoje tri proizvođača od ukupno 31 koji su zajednički odgovorni za preko 80% ukupnih godišnjih neravnoteža (disbalansa). Ovi proizvođači takođe učestvuju sa oko 52% ukupne proizvodnje obnovljive energije u okviru šema. Ova tri proizvođača su sa energijom vetra i svaki od njih ima pojedinačni instalirani kapacitet od 34.47 MWh. Međutim, pored njih sa energijom vetra postoji i četvrti proizvođač koji nema značajno niže neravnoteže od ova tri, ovaj generator ima instaliran kapacitet od 32.4 MWh. Pojedinačno prva tri proizvođača imaju neravnoteže u rasponu od 18% do 43% proizvodnje. Dok četvrti proizvođač, iako radi sa istom tehnologijom, odnosno vetrom, i ima isti instalirani kapacitet sa ova tri, ima neravnoteže koji se kreću od 15% do 27%. To je pokazatelj da netačnost predviđanja nije faktor koji utiče spolja, kao što su atmosferski uslovi, već je to faktor koji direktno zavisi od ljudskog delovanja.

Preko tabele u nastavku prikazane su godišnje neravnoteže koje pripadaju samo ovim trima proizvođačima. Takođe, prikazali smo u novčanoj vrednosti koliko je koštala kupljena energija neravnoteže za ova tri proizvođača, kao i koliko su predmetni proizvođači platili za neuravnoteženosti koje su prouzrokovali.

Tabela 14. Neravnoteže za tri proizvođača vetra koji pripadaju istom investitoru

Godina	Godišnji Neravnoteže za 3 proizvođača	Prosečna godišnja cena kupovine energije	Koliko je koštalo KOSTT-u kupovina za ovu količinu (milion/€)	Isplata proizvođača za ove neravnoteže (milion/€)
2022	37,530	88 €	3.3 €	2.1 €
2023	15,203	93 €	1.4 €	1.8 €
2024	28,475	94 €	2.7 €	1.5 €
			7.4€	5.1€

Tabela 15. Neravnoteze za četvrtog proizvođača vetra

Godina	Godišnji Neravnoteze za 1. proizvođača	Prosečna godišnja cena kupovine energije	Koliko je koštalo KOSTT-u kupovina za ovu količinu (milion/€)	Isplata proizvođača za ove neravnoteže (milion/€)
2022	6,973	93 €	0.70 €	0.40 €
2023	4,869	99 €	0.50 €	0.50 €
2024	4,710	102 €	0.50 €	0.40 €
1.70 €				1.30 €

Iz tabele 12 vidi se da je KOSTT uplatio ukupno preko 7,4 miliona evra samo za otkupljenu količinu pozitivnih neravnoteža za ova 3 proizvođača, dok je od ovih proizvođača na ime neravnoteža dobio ukupno 5.1 milion evra. Dakle, KOSTT-u je koštalo 2.3 miliona evra, neravnoteža samo za ova tri proizvođača. Iako je KOSTT kupio ovu energiju od proizvođača, nije je prodao dobavljačima, već ju je poslao na balansirajući račun. Ova energija zatim postaje deo balansirajućeg mehanizma kojim KOSTT upravlja zajedno sa svom ostalom energijom koja ulazi u mrežu kao što su: energija iz KEK-a, obnovljiva energija i uvezena energija. Količina neravnotežne energije proizvođača obnovljive energije je deo mreže, ali se ova energija više ne prijavljuje kao energija obnovljivih izvora, već postaje deo celokupnog energetskeg sistema na nivou zemlje i izjednačava se sa cenama neravnoteže.

Dok, jedini mehanizam koji je uspostavljen u smislu postizanja tačnijih prognoza od strane proizvođača obnovljivih izvora je plaćanje koje proizvođači vrše za neravnoteže koje ove uzrokuju. Međutim, niti ovaj nije efektivan mehanizam jer proizvođači koji su deo šeme podrške ne snose odgovornost za isplatu neravnoteža za 100% kao što su to učinile druge strane. Na osnovu Šeme, ovi proizvođači imaju odgovornost da plate za neravnoteže samo 25% troškova neravnoteža koje uzrokuju, bilo da su pozitivne ili negativne. Ovde su isključeni proizvođači koji imaju instalirani kapacitet manji od 0.5 MWh (četiri od 31 proizvođača), ovi proizvođači opšte troškove za neravnoteže.

Dok za proizvođače koji su deo prilagođenog okvira, ne vazi pravilo prenošenja troškova samo 25%. Oni snose 100% troškova neravnoteža, ali samo za slučaj kada postoji negativne neravnoteže. To podrazumeva ukoliko je predviđena energija veća od proizvedene.

Štaviše, i obaveza za neravnoteže do 25% promenjena je odlukom RUE-a iz 2019. godine. Prema ovoj odluci, uprkos uzrokovanim disbalansima, odgovornost proizvođača za neravnoteže je ograničena na 5% njihovih ukupnih prihoda. Stoga, na osnovu ove odluke, iako se disbalansi proizvođača se izračunavaju na 25% kao što je propisano pravilom za šemu podrške, na kraju kalendarske godine KOSTT vrši obračun ukupnih prihoda koje je proizvođač imao od prodaje energije i upoređuje ih sa ukupnim uplatama koje je isti isplatio KOSTT-u na ime neravnoteže. Ako vrednost plaćanja u ime neravnoteže od proizvođača prelazi 5% prihoda proizvođača, onda je KOSTT dužan da proizvođaču vrati finansijska sredstva koja su iznad praga od 5% prihoda proizvođača.

Razlog zašto su neravnoteže na visokom nivou je taj što nisu razvijeni efektivni mehanizmi koji podstiču proizvođače da daju što tačnija predviđanja. Takođe, nedostatak proaktivnog pristupa KOSTT-a koji nije analizirao i preduzeo bilo kakve radnje protiv grupe proizvođača koja je odgovorna za preko 80% ukupnih neravnoteža uticao je na to da neravnoteže i dalje ostaju na visokom nivou.

Glavni uzrok troškova neravnoteža je taj što regulatorni okvir koji je važio u vreme potpisivanja sporazuma o kupoprodaji obnovljive energije ne kažnjava dovoljno proizvođače za neravnoteže i stoga im ne smeta na kom nivou će to biti. Dok KOSTT snosi najveće opterećenje troškova, proizvođači snose samo 5% ukupnih godišnjih prihoda, ili 25% troškova neravnoteže ako su prihodi od prodaje obnovljive energije manji od 5%.

Takođe, u ovim sporazumima nije bilo niti maksimalnog ograničenja za nivo dozvoljenih neravnoteža, što znači da proizvođač može dostići bilo koji nivo neravnoteža, jer na osnovu važećih internih regulatornih akata nije predvideo takvu meru.

U maju 2024. godine prvi put je stupio na snagu zakon o obnovljivim izvorima energije. Na osnovu ovog zakona, proizvođačima solarne energije se ne naplaćuju neravnoteže koje dostižu do 5%, proizvođačima energije vetra se ne naplaćuju neravnoteže koje dostižu do 10%. Dok, ako proizvođači prekorače ove granice, onda se primenjuju uslovi neravnoteža koje se postavljaju od strane RUE-a i tržišnih pravila. Ova pravila važe za nove proizvođače koji postaju deo šeme putem aukcija. Štaviše, prema novom zakonu o obnovljivim izvorima energije za proizvođače koji će postati deo aukcijske šeme, važiće i druga pravila za otkupnu cenu. U ovom slučaju će se primenjivati maksimalna fiksna cena ili maksimalna fiksna cena, dakle ne nudi mogućnost povećanja ili prilagođavanja prema inflaciji kao što je trenutno sa proizvođačima postojećih šema, shodno tome čak i u slučajevima inflacije, prema zakonu ne dozvoljava da se troškovi obnovljive energije i dalje povećavaju.

Međutim, za postojeće proizvođače koji su deo šeme podrške, važe pravila sporazuma o kupoprodaji u trenutku potpisivanja i biće na snazi do isteka sporazuma. Dakle, imaćemo slučajeve kada će proizvođači prodavati svoju energiju KOSTT-u po podsticajnim cenama i pod uslovima gore navedenih neravnoteža do 2032. godine.

Proizvođači obnovljivih izvora energije nisu ravnopravno tretirani u pogledu neravnoteža

Generatori OIE-a koji su deo Šeme podrške treba da budu odgovorni za 25% ukupnih troškova neuravnoteženosti, osim generatora OIE-a sa instaliranom snagom ispod 500 kWh. Dok generatori OIE-a koji su deo regulisanog okvira treba da budu odgovorni za sve svoje troškove negativne neuravnoteženosti, osim generatora OIE-a sa instaliranom snagom ispod 500 kWh³⁸; Odluka RUE-a od 5. juna 2019. godine o postavljanju praga neuravnoteženosti od 5%.

³⁸ [Pravila za šemu podrške za generatore obnovljivih izvora energije ...pdf](#)

Na sastanku Odbora RUE-a u 2019. godini odlučeno je da se promeni odgovornost proizvođača obnovljive energije za neravnoteže koje su deo Šeme podrške. Na osnovu zapisnika sa sastanka, zatraženo je da se ovim proizvođačima postavi gornja granica za njihovu odgovornost za neravnoteže. Prema tome, odlučeno je da odgovornost proizvođača za maksimalne godišnje troškove neravnoteža da bude 5% i važi za sve proizvođače. Zatražili smo amandmane potpisane između proizvođača i KOSTT-a, ali smo primetili da oni ne postoje za sve proizvođače koji su deo Šeme podrške. Postoji samo 13 proizvođača koji imaju potpisane sporazume.

- Dok za ostalih 15 proizvođača, predviđena izmena sporazuma, koja uključuje „5%“ neravnoteža, nije izvršena, iako je prošlo pet godina od datuma odluke. Prema KOSTT-u, razlog zbog kojeg nije izvršena izmena za predmetne proizvođače je taj što oni nisu dobili potvrdu od RUE-a i nije poslata konačna potvrda da bi ovi proizvođači bili deo takve izmene. Dok smo dobili dokaze o takvoj situaciji od KOSTT-a za samo dva proizvođača od ovih 15.

Međutim, RUE je krajem 2019. godine dao uputstva KOSTT-u da izvrši izmenu sporazuma o kupovini električne energije sa svim proizvođačima u vezi sa primenom 5%. Međutim, KOSTT nije izvršio potrebne izmene, tako da bilo kom proizvođaču koji je prešao 5% i nije izmenio sporazum nije nadoknađena vrednost neravnoteža.

Kao rezultat toga, osam proizvođača je za 2022. godinu premašilo gornju granicu neravnoteže od 5% prihoda od prodaje energije, ali nisu nadoknađeni za razliku. Ukupan iznos koji treba nadoknaditi za 2022. godinu je 58 hiljada evra, dok za 2023. i 2024. godinu nema proizvođača bez sporazuma za 5% koji je premašio gornju granicu (*vidi Prilog V „neravnoteža 5%“ za 2022. godinu*).

To je izazvalo nejednako tretiranje proizvođača koji su deo Šeme za koje se neravnoteže izračunavaju dvostrukim standardom. Takva stvar je omogućilo da samo neki od proizvođača i koji imaju najveće neravnoteže imaju koristi od ograničenja odgovornosti za neravnoteže na 5% godišnjih prihoda od prodaje energije.

3.1.3. Finansijski nedostaci u upravljanju Fondom za obnovljive izvore energije

Ovde smo se bavili pitanjem registracije uplata za Fond, pitanjem realizacije uplata i finansijskog upravljanja Fondom.

Dug prema računu Fonda

KOSTT, u ulozi OT-a, treba da upravlja Fondom za obnovljive izvore energije (OIE) i obezbedi da se sredstva koriste isključivo za podršku projektima obnovljive energije³⁹ i treba da podnosi redovne i standardizovane izveštaje RUE-u za upravljanje Fondom za OIE⁴⁰.

Sve finansijske transakcije koje su vezane sa procesom kupoprodaje obnovljive energije registruju se kao zasebne u okviru Fonda i prijavljuju kao takve. Dok uplate vrše Departman za Finansije. Fond je kao subjekt odvojen od KOSTT-a i prihodi i rashodi Fonda izračunavaju se odvojeno i nezavisno od prihoda i rashoda KOSTT-a i treba ih koristiti samo za potrebe Fonda.

Analizirali smo registre Fonda za godine 2022-2024. Iz ovoga smo identifikovali da deo plaćanja koji je evidentiran kao prihod sa Balansirajućeg Računa za Fond zapravo nije prebačen na računovodstvenu šifru Fonda. Tokom tri godine obima revizije 2022-2024, KOSTT je evidentirao kao prihode sa računa neuravnoteženog mehanizma za iznos od 10.6 miliona evra, od njih nisu prebačeni na odgovarajući račun Fonda, iako su prihodi inkasirani. . U tabeli ispod prikazali smo iznos ovih prihoda sa računa mehanizma za balansiranje koji još nije prebačen na račun Fonda.

Tabela 164: Prihodi sa balansirajućeg računa na račun Fonda OIE-a

Godina	Duga KOSTT-a prema fondu OIE-a u milionima
2022	1.5 €
2023	1.8 €
2024	2.3 €
Ukupan dug	5.6 €

Na jednom od RUE za maksimalne dozvoljene prihode električne energije je navedeno da 7 miliona vera su korišćena od KOSTT-a sa ciljem pokrivanja gubitaka u četiri opštine na Severu Kosova.

Razlog zašto KOSTT nije preneo ta sredstva na račun Fonda je to bilo zato što je KOSTT dao prioritet plaćanju drugih obaveza koje je imao prema drugim poveriocima, između ostalog za pokrivanje troškova energije na severu međutim, nismo pronašli dokaze da je isplata izvršena iz sredstava Fonda..

³⁹ Pravila o prihodima OT-a i OSP-a

⁴⁰ Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.0) & Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.1); Pravila o šemi podrške za generatore OIE, RUE/Br.10/2017

Fond je poslovao sa gubitkom u 2023. godini

U 2023. godini Fond je imao negativan bilans u vrednosti od 5 miliona evra (vidi Prilog 6 - Prihodi i rashodi Fonda 2022-2024).

Od KOSTT-a nismo primili sledeće objašnjenje za poslovanje Fonda sa gubitkom u 2023. godini.

1. Proizvodnja obnovljivih izvora energije u 2023. godini povećana je za približno 10% u odnosu na 2022. godinu. To je dovelo i do povećanja troškova za plaćanje ove energije.
2. Cene nebalansa u 2023. godini su smanjene u odnosu na prethodnu godinu, što je rezultiralo smanjenjem prihoda od nebalansa od obnovljivih izvora energije.
3. Referentna cena OIE-a u 2023. godini smanjena je za približno 14%, što je rezultiralo smanjenjem prihoda od snabdevača (od prodaje energije).

Iz naše analize primećeno je da faktori koji su prouzrokovali gubitke u Fondu u 2023. godini su:

- I. Najniži prihodi od tarife Fonda, dozvoljeni prihodi Fonda od RUE-a za tarifnu godinu 2023 bili su 16.5 miliona evra, dok je za kalendarsku 2023. godinu realizovano je 12.7 miliona evra.
- II. Dodatni rashodi od inflacije od 563 hiljade evra, i disbalansi od 356 hiljada evra, bili su rashodi koji su nastali samo tokom 2023. godine - *vidi Prilog 6*.
- III. Što se tiče cene neravnoteže, ona ne važi jer je trend nižih cena neravnoteže nastavljen u 2024. godini. Prosečna cena neravnoteže u 2023. godini bila je 70 evra/MWh, dok je u 2024. godini bila 74,5 evra/MWh, međutim, u 2024. godini Fond je poslovao sa profitom

Tabela 17. Referentna Cena i Tarifa Fonda

Godina	2022	2023	2024
Referentna cena OIE-a (€/MWh)	65.18 €	55.87 €	72.85 €
Cene energije OIE-a (€/MWh)	0.73 €	3.14 €	3.04 €

Tabela 18. Prihodi od troškova prodaje i kupovine

Opis	2022	2023	2024
Prihodi ostvareni od prodaje (prema nominaciji/prognozi)	29,145,845.00 €	31,426,989.00 €	30,503,304.00 €
Troškovi za Kupovinu	42,014,721.00 €	51,049,638.00 €	46,576,532.00 €
Razlika	(12,868,876.00 €)	(19,622,649.00 €)	(16,073,228.00 €)

Kao što se vidi iz tabele, razlika između prihoda od prodaje i troškova kupovine bila je velika, to se dešava iz nekoliko razloga:

- kupovna cena je veća od prodajne cene, što uzrokuje da KOSTT plaća mnogo veći iznos za kupovinu i ostvaruje manje prihode od prodaje.
- Količina obnovljive energije koju kupuje KOSTT je uvek veća od količine energije koju prodaje, to se dešava zbog pozitivnih disbilansa proizvođača.

U zaključku, što je veća ova razlika direktno utiče da se poveća tarifa za energiju koju plaćaju krajnji potrošači. To se vidi i iz tabele 9 gde je tarifa u 2023. godini bila najveća jer je i razlika između prihoda i rashoda za 2023. godinu bila izraženija.

KOSTT nije bio efikasan u prikupljanju prihoda u Fond

Snabdevači i generatori OIE-a moraju da ispune sve finansijske obaveze, uključujući plaćanja za dodeljenu energiju i neravnoteže (neravnoteže)⁴¹. U slučaju neizvršenja obaveza od strane dobavljača kao što je plaćanje fakture, neravnoteže energije ili slično, onda OT može izvršiti garanciju ostavljenu u banci od strane dobavljača koja ima vrednost od 11.5% godišnjih plaćanja⁴². Za kašnjenja u plaćanju preko 30 dana od prijema fakture, OT obračunava 8% kamate na kašnjenja u plaćanju.

Analiziranjem registra za sve prihode i rashode za Fond utvrdili smo da je bilo velikih kašnjenja u ubiranju prihoda od dobavljača i proizvođača.

KESCO, u ulozi najvećeg snabdevača energijom iz obnovljivih izvora, preko kojeg se ostvaruje 92% prihoda od prodaje i tarife ove energije, nijednom nije ispoštovao rok od 30 dana za izvršenje obaveza prema Fondu, kako mu je definisano ugovorom koji ima sa KOSTT-om. Ovaj dobavljač je kasnio sa plaćanjem do 211 dana, dok su prosečna kašnjenja ovog dobavljača bila 143 dana. KESCO nije platio fakture za obnovljivu energiju prema KOSTT-u još od oktobra 2024. godine. Ove fakture iznose 6.8 miliona evra, uprkos činjenici da je prošlo više od 4 meseca od fakturisanja, a oni i dalje nisu bili plaćeni.

Pored KESCO-a, i proizvođači koji imaju obaveze prema Fondu zbog prouzrokovanih neravnoteža imali su kašnjenja u plaćanju KOSTT-u. Bilo je slučajeva kada maksimalna kašnjenja proizvođača obnovljive energije dostižu i do 292 dana.

U nastavku su prikazana prosečna kašnjenja koja su KESCO, kao glavni snabdevač, i proizvođači obnovljivih resursa imali prema KOSTT-u.

Tabela 17. Kašnjenja u plaćanjima Fondu

Prosečna kašnjenja izražena u danima		
Godina	Kašnjenja KESCO-a prema Fondu	Kašnjenja generatora OIE-a prema fondu
2022	143 dana	63 dana
2023	116 dana	39 dana
2024	44 dana	36 dana

⁴¹ Model tržišta električne energije Kosova PO-MO-002 ver.3; Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.1)

⁴² Ugovora između KOSTT-a i Dobavljača

Kao što se vidi u tabeli, KOSTT je naišao na poteškoće u ubiranju prihoda od trećih lica, posebno u 2022. godini. Jedan od faktora koji je uticao na ovu situaciju bila je energetska kriza⁴³ na međunarodnom nivou koja se dogodila tokom 2022. godine. Povećanje cene energije na berzama u ovom periodu stvorilo je poteškoće za likvidnost strana. Uprkos tome, takva velika kašnjenja su neopravdana, dovodeći KOSTT u finansijske poteškoće.

S druge strane, KOSTT je, čak i tokom ovog perioda, bio veoma tačan u plaćanju obaveza u ime Fonda prema drugim stranama, sledejući kašnjenja u plaćanju obaveza proizvođačima iz OIE za kupovinu energije na minimum. Prosečna kašnjenja u 2022. godini koja je KOSTT imao prema proizvođačima bila su 39 dana dok za ostale godine nije bilo kašnjenja.

KOSTT je primenio kamatne kazne za kašnjenja u plaćanju (8%) KESCO-u, ali čak ni to nije uspeo da ih ubire. Zbog toga je bio primoran da prikuplja prihode preko izvršitelja.

To je zato što KOSTT nije obezbedio Finansijsku garanciju dobavljačima, što je mehanizam koji se izvršava u takvim situacijama, kao i mehanizam za blagovremeno ostvarivanje finansijskih prava.

Takva duga kašnjenja mogu uticati na likvidnost Fonda, kao i mogu stvoriti poteškoće u održavanju finansijske stabilnosti ne samo za Fond, već i za KOSTT.

Teškoće u praćenju prihoda Fonda

KOSTT mora da obezbedi da se fakturisanje, dodela energije i upravljanje odgovornostima dobavljača sprovode efikasno i transparentno. KOSTT u ulozi OT-a mora osigurati da upravljanje svim računima i upravljanje Fondom za OIE ima finansijsku transparentnost i održivost poštujući zahteve i uslove utvrdene u: Pravilu tržišta, Modelu tržišta električne energije i Šemi podrške.

KOSTT je osmislio proces plaćanja u obliku koji otežava direktan pristup i identifikaciju plaćanja koja su namenjena samo Fondu, ovo je omogućilo dobavljačima da sve obaveze koje imaju da vrše kao plaćanja namenjena Fondu kao plaćanja KOSTT-u. Zatim KOSTT izdvaja određeni iznos ovih prikupljenih sredstava i registruje ih na računovodstvenom računu Fonda.

Ova metoda otežava praćenje iznosa koji dolaze od dobavljača, odnosno otežava identifikaciju plaćanja koja pripadaju Fondu.

To je zato što za analiziranje transakcija Fonda u finansijskom smislu, KOSTT nema bankovnu karticu posvećenu isključivo Fondu koja omogućava trećim stranama kao što su: RUE, revizori, itd., da izvrše poređenje transakcija registrovanih na ime Fonda i onih prikupljenih na računu Fonda.

⁴³ U drugom delu 2021. godine (posle kovida 19) cene električne energije na berzama su se višestruko povećale, ovo je uticalo na izazivanje krize na globalnom nivou u pogledu električne energije, Ova kriza je pogodila i Kosovo, koje zavisi od uvoza energije. Na dan 21. decembra 2021. godine cena na berzama dostigla je na 515 evra, ove visoke cene nastavljene su i tokom 2022. godine.

https://indep.info/wp-content/uploads/2022/07/INDEP_Ngritja-e-cmimeve-te-energiise-%E2%80%93-masat-per-zbutjen-e-krizes_ALB-1.pdf
<https://buletiniekonomik.com/2022/02/kriza-boterore-e-energiise-elektrike-cfare-po-ndodh-ne-kosove/>

3.2 RUE nije bio efektivn u praćenju Fonda

Ovaj odeljak se bavi pristupom koji je RUEO imao u vezi sa praćenjem Fonda kao i mehanizme koje je RUE koristio kako bi obezbedio efikasnije upravljanje Fondom od strane KOSTT-a.

RUE nije pratio kako treba upravljanjem Fonda za obnovljive izvore energije

RUE treba redovno da proverava i prati upravljanje Fondom za OIE i celokupno funkcionisanje KOSTT-a⁴⁴. EUEO mora da usvoji maksimalne dozvoljene prihode i da prover i njihovu primenu⁴⁵.

EUE nije sproveo efektivno praćenje za Fond, iako je na osnovu Pravila o Šeme podrške koje je izradio RUE, zahteva se da OP izveštava RUE-u o radu Fonda na tromesečnom nivou. EUE nije izvršio nikakvu analizu u vezi sa zahtevima za tarife koje je svake godine primao od KOSTT-a. Tarifa Fonda je usvojena u istoj vrednosti koji je predložio KOSTT bez provere tačnosti podataka u prijavama, stoga je naknada odobrena kako je predložena, bez ikakvih promena. Isto važi i za referentnu cenu.

Tabela 20. Referentna cena i stimulatvna tarifa

Godina	2022	2023	2024
Referentna cena OIE-a - prodajna cena (€/MWh)	€ 65.18	€ 55.87	€ 72.85
Tarifa za energiju OIE-a	€ 0.73	€ 3.14	€ 3.04

U nedostatku praćenja od strane RUE-a, identifikovali smo jedan slučaj kada je KOSTT prijavio pogrešne podatke, ali to nije identifikovano od strane RUE-a. Do toga je došlo tokom tarifne revizije za 2023. godinu, KOSTT je u zahtevu za reviziju prihoda naveo da je suficit u Fondu OIE-a za 2022. godinu iznosio 4.3 miliona evra. RUE je usvojio tarife na osnovu ovih podataka. Zatim, godinu dana kasnije, u zahtevu za reviziju tarifa iz 2024. godine, KOSTT je zatražio i korekciju za dozvoljene prihode iz 2023. godine nakon što je izjavio da je preostalih 4.3 miliona evra u Fondu pogrešno izračunato i da je stvarni ostatak bio 1.2 miliona evra i kao što je odraženo u periodičnim izveštajima KOSTT-a u vezi sa Fondom. Čak je i takav zahtev usvojen od strane RUE-a bez razmatranja razloga koji su doveli do ove greške.

Dakle, za 2023. godinu, RUE je usvojio dozvoljene prihode i tarifu za Fond OIE-a na osnovu podataka koje su dobili od KOSTT-a za ostatak u 2022. godini, iako su bili netačni. To je prouzrokovalo da se za 2023. godinu u Fondu obračunaju prihodi od tarife za 3 miliona evra manje.

Ovakve greške direktno utiču na vrednost tarife za Fond i posledično utiču na plaćanja krajnjih potrošača - građana. Jer je efekat takvog propusta prenet zatim i u 2024. godinu kada je došlo do

⁴⁴ Pravilo o šemi podrške za generatore obnovljivih izvora energije, član 13.

(<https://www.eroks.org/zrre/sites/default/files/Publikimet/Legjislacioni/Rregullat/Rregulla%20per%20Skemen%20Mbeshtetese%20per%20Gjeneroret%20e%20Burimeve%20te%20Ripertitshme%20te%20Energjise%20....pdf>)

⁴⁵ Pravilo o prihodima OSP-a/OT-a prihode (http://ero-ks.org/2017/Rregullat/Rregulla%20per%20te%20Hyrat%20e%20OST_OT.pdf)

korekcije. Dakle, greška iz 2022. godine je ispravljena tek 2024. godine i to zato što RUE nije izvršio kritičko razmatranje zahteva za preispitivanje godišnjih tarifa.

U izveštaju o razmatranju tarifa i odluci o usvajanju od strane RUE-a nisu obelodanjene i date informacije i objašnjenja o tome koji su bili uzroci povećanja tarife OIE-a sa 0.73 evra/MWh koliko je bila u 2022. godini na 3.14 evra/MWh u 2023. godini. Shodno tome, tokom 2023. godine ovo povećanje dovelo je do toga da svaki potrošeni MWh, krajnji potrošači⁴⁶ plate 2.41 evra mesečno više samo za tarifu Fonda u odnosu na 2022. godinu.

Štaviše, prihodi dozvoljeni u 2023. godini nisu realizovani kako je planirano, rezultirajući da Fond posluje sa gubitkom od 5 miliona evra za koje nisu ponuđena objašnjenja o tome šta ga je uzrokovalo. RUE nije ni pratio maksimalne dozvoljene prihode za Fond OIE-a, odnosno prihode od Tarife OIE-a koji se usvajaju svake godine tokom tarifnog razmatranja.

Maksimalno dozvoljeni prihodi tretiraju se odvojeno za tarifu Fonda koja se koristi za pokrivanje razlike između prihoda od prodaje energije OIE-a i troškova kupovine energije OIE-a. **Tarifa OIE služi za pokrivanje troškova Fonda kao što su:**

- Razlika između referentne cene i podsticajne tarife
- Troškovi neravnoteže
- Troškova za upravljanje Fondom.

Tarifa za OIE se fakturiše svim krajnjim potrošačima, dakle ova tarifa se ubira od ukupne potrošnje energije u zemlji, a ne samo za potrošnju energije OIE-a⁴⁷.

KOSTT je planirao da se prihodi od tarife za 2023. godinu budu realizuju u iznosu od 16.7 miliona evra, uključujući i prilagođavanja iz prethodne godine (preostala sredstva iz prethodne godine), ali zapravo ovi prihodi nisu realizovani. U kalendarskoj 2023. godini ukupni prihodi od tarife, uključujući prilagođavanja iz prethodne godine, iznosili su 12,6 milion evra što znači da je realizacija u odnosu na plan bila 75%. RUE tokom godišnjih prilagođavanja naredne godine nije izneo nikakvo objašnjenje zašto prihodi od tarife nisu realizovani kao što je usvojeno za 2023. godinu. Štaviše, na kraju 2023. godine Fond OIE poslovaio je sa gubitkom u iznosu 5.1 miliona evra. Dakle, došlo je do odstupanja između planiranja i realizacije prihoda u Fondu i RUE nije tražio nikakvo objašnjenje od KOSTT-a po ovom pitanju.

Nedostatak efektivnog praćenja i kontrole od strane RUE-a dogodio se iz razloga što je RUE smatrao da je dovoljno razmatranje godišnjih informacija tokom prilagođavanja za maksimale godišnje prihode dozvoljene za KOSTT.

Kao rezultat toga, RUE nije uspeo da identifikuje slučaj u kojem je KOSTT dostavio pogrešne informacije. Stoga, RUE nije uspeo da proceni kako je Fond radio ili da identifikuje manjkavosti ovog procesa i nedostatke u upravljanju Fondom od strane KOSTT-a.

⁴⁶ 1MWh je jednako sa 1000 KWh stoga jedno domaćinstvo koje tokom jednog meseca troši u proseku 1000 KWh energije plaća 3.14 evra u 2023. godini, dok je u 2022. godini platilo 0.73 evra.

⁴⁷ Ukupna godišnja potrošnja energije na nivou Kosova je oko 34 miliona MWh, ali se razlikuje od godine do godine, stoga se tarifa primenjuje na ovu ukupnu potrošnju.

Inflacija u vezi sa proizvođačima nije pravilno korigovana

RUE treba da utvrdi i usvoji podsticajne tarife i one moraju biti prilagođeni inflaciji i tržišnim cenama⁴⁸. RUE treba da ažurira podsticajne naknade i politike Šeme podrške u skladu sa zakonskim okvirom i Metodologijom za Izračunavanje referentne Cene za OIE.

RUE nije pravilno izvršio godišnja prilagođavanja podsticanih tarifa za inflaciju za proizvođače koji su deo Šeme. Ovo je identifikovano kada je jedan proizvođač OIE-a u 2022. godini pokrenuo zahtev RUE-u i KOSTT-u zahtevajući da se koriguje metoda izračunavanja prilagođavanja inflacije jer su prema njima izračunavanja RUE-a zasnovani na kumulativnoj metodi, pri čemu kao osnov uzeo 2015. godinu sa indeksom 100 (2015=100)⁴⁹ pogrešni. Na osnovu ovog zahteva, RUE je takođe održao nekoliko razgovora sa stranama kao što su: proizvođači obnovljive energije, Odbor za energiju, takođe su konsultovani i sa Eurostat-om i doneli su odluku da počnu sa izračunavanjem inflacije na osnovu predložene metode koja je bila stopa promene indeksa inflacije za 12 meseci.

Pored promene načina obračuna inflacije, RUE je zatražio od KOSTT-a da izračuna i da se retroaktivno izvrše korekcije inflacije za proizvođače još od 2017. godine kada je Fond počeo da funkcioniše do kraja 2022. godine kada je revidiran način (metod) obračuna. Za to nije postojala neka posebna odluka koju je doneo RUE-a, ali su putem sastanaka, a zatim i putem zahteva upućenog elektronskom poštom, zatražili od KOSTT-a da se izvrše korekcije inflacije.

Zahtevajući da se izvrše isplate za ove korekcije inflacije. Kao rezultat toga, KOSTT je imao dodatne troškove iz Fonda za korekciju inflacije u vrednosti od 520 hiljada evra. Ova sredstva su vraćena generatorima na ime korekcije inflacije.

U nastavku predstavljamo podsticajne tarife za proizvođače OIE-a usvojene u 2016. godini i cenu ovih tarifa po inflaciji u 2024. godini.

Tabela 21. Usvojene cene podsticajnih tarifa i prilagođavanja inflacije

Visina podsticajnih tarifa koje se primenjuju u OIE-u i trenutnom prilagođavanj inflacije		
Izvor Energije	Cena podsticajne tarife (€/MWh) usvojena u 2016. godini.	Maksimalna cena po inflaciji 2024. godine (€/MWh) ⁵⁰
Fotonaponska (Solarna) Energija	136.40 €	164.23 €
Vetar	85.00 €	96.86 €
Male hidroelektrane	67.47 €	79.34 €

⁴⁸ Pravilo o šemi podrške za generatore obnovljivih izvora energije, član 13.

(<https://www.eroks.org/zrre/sites/default/files/Publikimet/Legjislacioni/Rregullat/Rregulla%20per%20Skemen%20Mbeshtetese%20per%20Gjeneroret%20e%20Burimeve%20e%20Ripertitshme%20e%20Energjise%20....pdf>)

⁴⁹ Indeks koji je RUE dobio od Evrostate

⁵⁰ U cenama iz 2024. godine prikazanim u tabeli, cene za svaki od generatora su uzete pojedinačno, a zatim grupisane prema tipu koji pripada odgovarajući generator gde je izvučeno koliko je cena generatora sa: solarnom energijom, energijom vetra ili hidroenergijom.

U tabeli je prikazana cena podsticajne tarife kakva je usvojena u 2016. godini za svaku od vrsta energije OIE-a: solarna, vetra i hidroelektrana u odnosu na cenu za iste vrste OIE-a tokom 2024. godine. Kao što se vidi, u poređenju sa 2016. godini kada su uvedene podsticajne tarife 2024. godine, došlo je do povećanja cena usled prilagođavanja inflacije koje su se dešavale iz godine u godinu.

Do prilagođavanja inflacije, a samim tim i povećanja cena, došlo je jer odlukom o podsticajnim tarifama iz 2016. godine i Pravilom o Šemi podrške . se zahteva da se izvrši prilagođavanje inflacije koristeći harmonizovane indekse potrošačkih cena za sve jedinice u evrozoni, koje je objavio Evrostat ali metod za izračunavanje inflacije (osnovna godina) nije bio naveden.

Dok je prema RUE-u, razlog zašto su promenili oblik izračunavanja indeksa inflacije taj što je tako nešto potvrđeno i kod Eurostata. Međutim, iz komunikacije koju je RUE razvio sa Eurostatom u vezi sa ovim pitanjem, primetili smo da postoji samo jedno objašnjenje kako funkcionišu indeksi inflacije, ali Eurostat nije dao preporuku da se koristi ova metodologija izračunavanja indeksa inflacije za cene podsticajnih tarifa.

Kao rezultat promene u izračunjavanju indeksa inflacije, Fond je imao dodatne troškove za korekciju inflacije retroaktivno za dobavljače u iznosu od 520 hiljada evra. To je takođe dovelo kako do povećanja tarifa tako i rashoda Fonda za 2023. godinu.

Granica od 5% odgovornosti disbalansa za generatore imalo je negativan efekat

Generatori OIE-a koji su deo Šeme podrške treba da budu odgovorni za 25% ukupnih troškova neuravnoteženosti, osim generatora OIE-a sa instaliranom snagom ispod 500 kWh. Dok generatori OIE-a koji su deo regulisanog okvira moraju biti odgovorni za sve svoje troškove negativnog disbalansa, osim generatora OIE-a sa instaliranom snagom ispod 500 kWh;

Nakon zahteva Svetske Banke za Razvoj i jednog od proizvođača obnovljivih izvora energije, gde su tražili promenu njihove odgovornosti prema neravnotežama, RUE je na sastanku Odbora 5. juna 2019. godine odlučio da izvrši promenu u pogledu odgovornosti za neravnoteže proizvođača koji su deo Šeme podrške. Na osnovu zapisnika sa sastanka, i nacrt ugovora o kupovini električne energije, sa izmenama i dopunama od RUE-a u vezi sa ovim pitanjem, s obzirom da nije doneta nikakva odluka, već je kroz zapisnik traženo da ovi proizvođači imaju maksimalni prag za odgovornost do 5% godišnjih prihoda od prodaje obnovljive energije koji oni vode za neravnoteže. Tako da, bez obzira na to koliko su visoke neravnoteže koje proizvođač uzrokuje prema ovoj izmeni, dužan je da plati samo 5% godišnjih prihoda od prodaje.

Obrazloženje prema RUE u zapisniku o izmeni ili promeni sa 25% plaćanja disbalansa na 5% godišnjih prihoda za proizvođače, jeste da 25% nije razjašnjeno i definisano napravi način u pravilu za šemu podrške. Ovom izmenom sporazuma iako se, neravnoteže za izračunavaju na 25% troškova neravnoteže, na kraju godine ako su proizvođači platili troškove za neravnoteže koji prelaze 5% njihovih prihoda od prodaje energije KOSTT-u onda ovaj potonji vraća u plate onoliko koliko je vrednost koja je prekoračena.

Stoga je ova odluka RUE-a imala negativan uticaj na Fond jer je sa druge strane favorizovala proizvođače smanjujući njihovu odgovornost u odnosu na neravnoteže. U nastavku su prikazani dodatni troškovi uzrokovane Fondu kao rezultat ove odluke.

Tabela 20. Dodatni rashodi za Fond od umanjenja odgovornosti za neravnoteže proizvođača

Godina	2022	2023	2024	Ukupni troškovi fonda od 5%
Rashodi neravnoteže za 5% u Fondu OIE-a	2,810,655.00 €	1,651,658.00 €	152,132.00 €	4,614,445.00 €

U tabeli 22 vidimo da je za godine 2022-2024 KOSTT imao dodatne troškove Fonda za neravnoteže u ukupnoj vrednosti od 4.6 miliona evra koji su pokriveni tarifom Fonda.

Proizvođačima nisu izdate potvrde o poreklu

RUE treba da izdaje sertifikate o poreklu svim proizvođačima energije iz obnovljivih izvora energije i da o njima vodi javni registar. Generatori prihvaćeni u šemi podrške moraju da ispune uslove za isplatu garancije i da počnu sa radom u utvrđenim rokovima.

Sertifikat (Potvrda) o poreklu ima za cilj da dokaže krajnjem potrošaču da je određena količina energije proizvedena iz obnovljivih izvora energije. Ovaj sertifikat je namenjen za elektronsko izdavanje od strane RUE-a, primena ovog sertifikata je dosledno pominjana u različitim pravnim okvirima koji se odnose na energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora⁵¹. Takođe, i u Pravilu o Šemi podrške koje⁵² definiše pitanje kupoprodaje energije OIE-a kaže se da: OSP daje prioritet dispečiranju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije, za koje će se izdavati Sertifikati o Poreklu, a samim tim i električne energije proizvedene od generišućih jedinica prihvaćenim u Šemi podrške.

RUE nije izdao sertifikat o poreklu, jer je izdavanje ovih sertifikata smatrano nepotrebnim od strane RUE-a. Prema njihovim rečima, čak i da se izdaju, one ne bi imale nikakvu korist, jer Kosovo nije deo AIB-a (Association of Issuing Bodies-Udruženje organa izdavanja),⁵³ koji je evropska organizacija za odbore koji izdaju sertifikate u Briselu. Međutim, AIB ima za cilj podršku državama koordinirajući razvoj sistema za praćenje i izdavanjem sertifikata koji dokazuju poreklo energije, tako da se energijom OIE-a trguje između različitih zemalja, a da krajnji potrošač ima dokaze da energija koju troši potiče iz čiste energije. Međutim, AIB nije organizacija koja izdaje potvrde o poreklu za proizvođače energije OIE-a na Kosovu. AIB ima međunarodnu ulogu i članstvo Kosova u ovoj organizaciji omogućava proizvođačima OIE-a na Kosovu da prodaju energiju van domaćeg tržišta. Ali pošto ovi proizvođači trenutno prodaju energiju na tržištu Kosova kao deo šema podrške, izdavanje ovog sertifikata za generatore koji su u šemi, uopšte se ne povezuje sa članstvom Kosova u ovoj organizaciji.

⁵¹ Zakon o električnoj energiji br. 05-L/085, član 8; Pravilo o prihodima OSP-a/OT-a; Nacionalni akcioni plan o obnovljivim izvorima energije (NAPOIE) 2011 - 2020.

⁵² Član 16, tačka 1

⁵³ [Početna](#) | [AIB](#)

Stoga, ne članstvo Kosova u AIB nije izgovor za ne izdavanje sertifikata o poreklu proizvođačima energije iz obnovljivih izvora na Kosovu. Pošto ovi proizvođači prodaju energiju koju proizvode na tržištu Kosova i to sa podsticajnim tarifama koje su mnogo veće od referentne cene OIE-a. Konkretno, ovaj sertifikat bi trebalo da bude izdat proizvođačima OIE koji su deo šeme, jer je KOSTT za ove proizvođače odgovorna institucija u zemlji i Dobavljači dužni da otkupljuju celokupnu količinu proizvedene energiju OIE-a. Za ovu energiju naplaćuju se krajnji potrošači koji pored plaćanja mesečne tarife za OIE plaćaju i za potrošnju energije OIE-a, gde se primenjuje referentna cena OIE-a, koja je dvostruko veća od cene energije iz uglja. Ovo je uticalo na to da građani, uprkos tome što plaćaju veće cene za udeo energije OIE-a, ova energija nije sertifikovana kako bi se potrošačima garantovalo da se ova energija proizvodi iz obnovljivih izvora, zato i ima veću cenu.

3.3 Ministarstvo Ekonomije nije vršilo nadzor nad sprovođenjem politika OIE-a

Ministarstvo privrede (ME) treba da izradi politike i strategije za postizanje ciljeva obnovljive energije i da prati sprovođenje tih politika⁵⁴.

ME, je izradilo strategiju energije 2017-2026 objavljeno u martu 2017.godine.- U okviru svog plana, Ministarstvo je napravilo projekcije/ciljeve za svaku vrstu energije iz obnovljivih izvora počev od 2017. do 2026. godine.

Tabela 3- ciljevi prema strategiji energije 2017-2026⁵⁵

BRE	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Solare (MW)	2	6	8	10	11	12.5	15	18	22	26.5
Biomasa (MW)	2	4	4	5	7	7	9	9	11	11
Energija e erës(MW)	1.5	35	62	70	110	110	120	120	130	130
HC ekzisutese të voglal (MW)	74	74	74	74	74	74	74	74	74	74
HC e reja (MW)	20	91	100	107	110	110	120	120	140	160
Total	99.5	210	248	266	312	313.5	338	341	377	401.5

Tabela pokazuje da je ukupni planirani kapacitet do 2020. godine bio 266 MW. Dok je tri meseca kasnije usvojeno administrativno uputstvo 05/2017 prema kojem je planirano da se za isti period instalira ukupno 793 MW iz obnovljivih izvora. Do 2020. godine, svi proizvođači obnovljive energije primljeni u Šemu podrške imali su ukupni instalirani kapacitet od 310 MW ili samo 39% ciljeva koje je postavilo Ministarstvo

Tabela 24 - Instalirani kapaciteti obnovljivih izvora energije do kraja 2024. godine⁵⁶

Vrsta energije	Ukupno instaliranih kapaciteta MW
Hidrocentrali	90
Solare	13
Vetrom	207
Ukupno instaliranih kapaciteta	310

Ministarstvo energetike je sproveo prethodne studije izvodljivosti za hidroenergetske izvore 2006, 2009. i 2010. godine, identifikujući 77 lokacija za male hidroelektrane ukupnog kapaciteta 128 MW. Uprkos tome, cilj postavljen za energiju malih hidroelektrana bio je 288 MW, od čega je 48 MW postojećih, a 240 MW je planirano da se izgradi kao novi kapaciteti do 2020. godine. Stoga su postavljeni ciljevi bili dvostruko veći od onih koji su rezultat studija potencijala u zemlji za ovu vrstu energije.

⁵⁴ Home AIB

⁵⁶ <https://me.rks-gov.net/bre/> i Administrativno Uputstvo br. 01/2013 i br. 05/2017 i broj 05/2023; Zakon br. 08_L_258 za promovisanju obnovljivih izvora energije.

⁵⁷ Energetska strategija Republike Kosovo 2017-2026, dodatak 7 str. 61, tabela 26

U međuvremenu, 2022. godine izrađena je nova strategija „Energetska strategija 2022“, koja predviđa da će do 2031. godine instalirani kapaciteti obnovljivih izvora energije dostići 1600 MW. Takođe se navodi da su postojeći instalirani kapaciteti obnovljivih izvora energije do 2022. godine iznosili 279 MW. Dakle, Ministarstvo je zaključilo da u 2022. godini postojeći instalirani kapaciteti nisu dostignuti prema projekciji u energetske strategiji 2017-2026. To je zato što u 2022. godini predviđeni cilj od 313,5 MW nije postignut.

U 2023. godini izrađeno je novo administrativno uputstvo⁵⁷ u kojem su predstavljeni postojeći instalirani kapaciteti (u komercijalnom radu) do 2023. godine. Pored toga, napravljene su projekcije za naredne godine do 2030. godine, kao što je prikazano u tabeli ispod.

Tabela 4 – ciljevi prema administrativnom uputstvu 2023⁵⁸

Kapaciteti i Energije Elektroenergetike nga BRE (MW)										
BRE-EE (MW)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Solar fotovoltaike	10	10	10	10	210	210	375	430	490	550
Već-konsumator i burimeve të ripërtëritshme	2	8	15	20	30	40	60	70	80	90
Biomasa solide	1	1	1	1	5	5	12	12	15	20
Era	137	137	137	137	137	237	437	557	617	677
Hidrocentrale *	132.0	132.0	132.0	132.0	135.75	135.75	135.75	135.75	135.75	135.75
Totali i Kapacitetit	282	288	295	300	518	628	1020	1205	1338	1473

Iz gore opisanog, u vezi sa aktivnostima Ministarstva preduzetim od 2017. do 2023. godine, može se videti da je došlo do pozitivnih pomaka u vezi sa praćenjem sprovođenja politika i ciljeva postavljenih za obnovljive izvore energije.

U okviru strategije 2017-2026, predviđeno je da se do 2020. godine postigne cilj od 25% udela energije iz obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji energije. Da bismo analizirali da li je ovaj cilj postignut, predstavili smo sledeću tabelu. Tabela 3 prikazuje instalirani kapacitet termoelektrana Kosovo A i Kosovo B.

Tabela 26 - Instalirani kapacitet termoelektrana Kosovo A i Kosovo B⁵⁹

Gjeneratorët	Startimi	Fuqia e instaluar		Minimumi teknik i fuqisë së instaluar		Fuqia e mundshme-Realizimi		Minimumi teknik i fuqisë së mundshme aktualisht	
		Në Gjenerator	Në Prag	Në Gjenerator	Në Prag	Në Gjenerator	Në Prag	Në Gjenerator	Në Prag
	viti	MW	MW	MW	MW	MW	MW	MW	MW
A1	1962	65	58	40	36	0	0	0	0
A2	1964	125	112	78	70	0	0	0	0
A3	1970	200	138	138	122	144	125	135	120
A4	1971	200	138	138	122	144	125	135	120
A5	1975	210	138	138	122	144	125	135	120
Kosovë A		800	584	532	472	432	375	405	360
B1	1983	339	305	182	164	305	260	220	200
B2	1984	339	305	182	164	305	260	220	200
Kosovë B		678	610	364	328	610	520	440	400
SH.A.Kosova Thengjilli	1970	25					0	0	0
	1970	16					0	0	0
Kosovë A +Kosovë B		1519	1194	896	800	1042	895	845	760

⁵⁷ Sopstvena potrošnja nije uključena.

⁵⁸ AU 02/2023 o cilju električne energije iz obnovljivih izvora energije

⁵⁹ Administrativno uputstvo (me) br. 02/2023 o cilju električne energije iz obnovljivih izvora energije, Prilog 1, str. 6

Kao što se može videti u tabeli, instalirani kapacitet termoelektrana bio je 1519 MW, dok je instalirani kapacitet obnovljivih izvora u 2021. godini bio 279 MW. To rezultira učešćem obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj potrošnji od 18,4%, što znači 6,6% manje od cilja za 2020. godinu.

Ovi podaci predstavljaju samo ciljeve predviđene za elektroenergetski sektor, ne uključujući druge energetske sektore kao što su: transport i grejanje/hlađenje koji takođe čine deo bruto finalne potrošnje energije na nacionalnom nivou. U međuvremenu, za ukupnu bruto finalnu potrošnju energije, objavljeno je da su ciljevi koje je postavilo Ministarstvo za 2020. godinu ispunjeni.⁶⁰

Ukupan instalirani kapacitet proizvođača obnovljive energije do kraja 2024. godine bio je 310 MW, što je u poređenju sa ciljem postavljenim za 2024. godinu (videti Tabelu 7 – Ciljevi prema administrativnom uputstvu iz 2023. godine) premašeno za 10 MW.

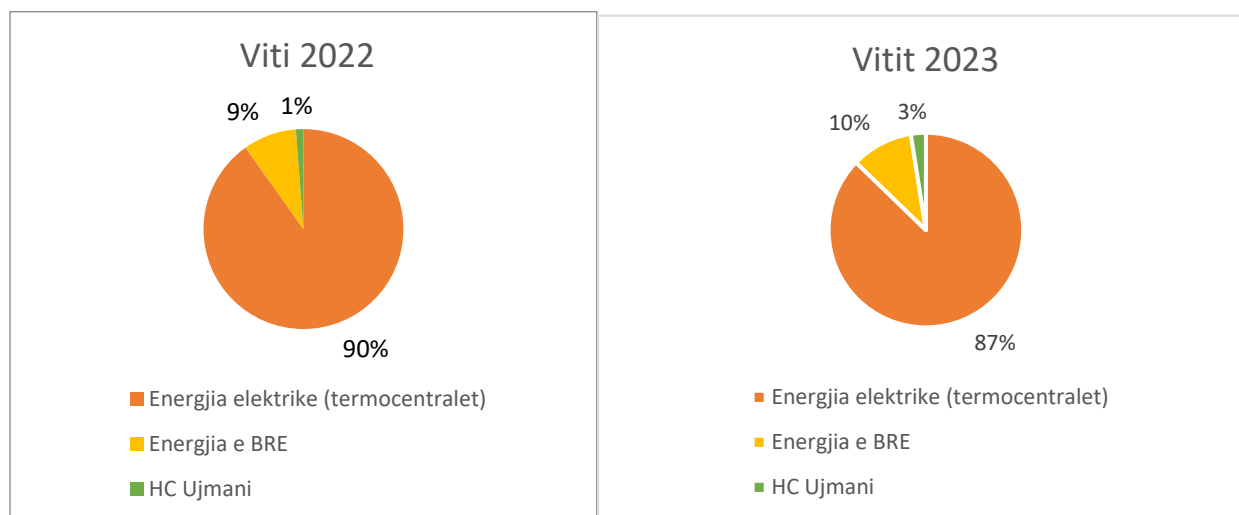
Strategija 2022–2031. takođe je predviđala izradu zakona o obnovljivim izvorima energije, koji nikada ranije nije postojao na Kosovu. U odsustvu zakona, pitanje obnovljivih izvora energije regulisano je zakonom o električnoj energiji, zakonom o energetici, zakonom o regulatoru energetike, administrativnim uputstvima, kao i drugim podzakonskim aktima. U odsustvu zakona, Ministarstvo je imalo mogućnost da postavi ciljeve i prati njihovo ostvarivanje, ali ne i da preduzme konkretne akcije za njihovo ispunjenje.

Zakon o obnovljivim izvorima energije stupio je na snagu u maju 2024. godine i daje Ministarstvu veća ovlašćenja za preduzimanje konkretnih mera i akcija u vezi sa ostvarivanjem strateških ciljeva. Zakon takođe daje Ministarstvu ovlašćenje da sprovodi aukcije za instalaciju novih kapaciteta obnovljive energije. Prvu aukciju na Kosovu Ministarstvo je sprovelo 2024. godine, gde je potpisan ugovor za 100 MW solarne energije. Prednost ove nove metode je što razvija konkurenciju među potencijalnim investitorima. Pobjednik aukcije je ponudio cenu od 48,88 evra/MWh, što je u poređenju sa podsticajnom tarifom Šeme podrške 164,23 evra po MWh ili preko 110 evra jeftinije po MWh.

Dakle, u odsustvu zakona, Ministarstvo je samo postavilo ciljeve, ali nije bilo dovoljno aktivno u njihovom praćenju i prilagođavanju razvoju u sektoru obnovljivih izvora energije. Ministarstvo energetike nije sprovelo nikakvu analizu kako bi procenilo efekat – na ekonomiju, energetski sektor, životnu sredinu – koji su politike koje je preduzelo samo Ministarstvo proizvele u smislu postizanja ciljeva.

Da bismo preciznije prikazali učešće proizvodnje obnovljivih izvora energije u poređenju sa ukupnom proizvodnjom energije na Kosovu, predstavili smo podatke o količini ukupne proizvodnje energije na Kosovu u periodu 2022. i 2023. godine i učešću proizvodnje energije proizvođača obnovljivih izvora energije u ukupnoj domaćoj proizvodnji energije.

⁶⁰ Izveštaj o napretku 5. izveštaj o napretku obnovljivih izvora energije Republike Kosovo 2020-2021“

Grafikon 2- Učešće izvora energije u domaćoj proizvodnji

Kao što se vidi na grafikonu iznad, proizvođači obnovljive energije (OIE) trenutno učestvuju u ukupnoj proizvodnji energije u zemlji sa 9%, odnosno 10% za 2022. i 2023. godinu. Dok se ostatak proizvodnje energije u zemlji pokriva ugljem, odnosno termoelektranama Kosovo A i Kosovo B, koje su imale ukupno učešće domaće proizvodnje energije od 90% za 2022. i 87% za 2023. godinu.

Razlog zašto Ministarstvo nije bilo proaktivno u pogledu svoje nadzorne uloge u sprovođenju ovih mera bio je taj što je smatralo da je dovoljno da odgovorni subjekti kao što su RUE i KOSTT ispune zahteve donete u relevantnim administrativnim uputstvima u zakonima i propisima.

U našem zahtevu za ME u vezi sa praćenjem koje su sproveli u vezi sa funkcionisanjem ili procenom šema koje su osmislili RUE i KOSTT, a koje su imale za cilj postizanje ciljeva za obnovljive izvore energije na osnovu Administrativnih uputstava ME-a, ovo potonje je odgovorilo da Ministarstvo ne može da sprovede praćenje ili procenu bilo koje šeme koju su osmislili RUE ili KOSTT kao i da su na osnovu zakona o električnoj energiji i na osnovu zakona o regulatoru energije ova dva aktera nezavisna u svojim dužnostima.

Međutim, šeme, iako ih je osmislio RUE, a implementirao KOSTT, iste su napravljene radi postizanja ciljeva postavljenih od ME-a sa strategijom za energiju iz 2013. i 2016. godine. Štaviše, u Administrativnom uputstvu „05/2017 ciljevi energije iz obnovljivih izvora“ u tački 1.8. predviđeno je da ako se ukoliko u roku od dve godine od ne ostvarivanja putanje predviđene Administrativnim uputstvom, vrši će se preispitivanje ciljeva i izveštava će se, tako nešto se nije dogodilo. Stoga, Ministarstvo trebalo bi da prati da li su postavljeni ciljevi ostvareni kroz ove šeme i da li je izrada šema urađena prema ciljevima Ministarstva za postizanje ciljeva za obnovljive izvore energije. Kao rezultat ove situacije, sprovođenjem politika koje je odredilo Ministarstvo nije ostvaren planirani efekat na efikasno promovisanje obnovljivih izvora energije. Ministarstvo nije uspjelo da uradi praćenje bilo proaktivno u nadgledanju sprovođenja ovih politika, posebno u odnosu na ispunjenje ciljeva postavljenih za povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, za koje je osnovan Fond.

Zaključci

KOSTT nije uspeo da efikasno upravlja Fondom jer nije preduzeo mere da smanji nivo neravnoteže između predviđene i stvarno proizvedene energije. U nekim slučajevima, predviđanja proizvođača nisu bila ni blizu tačna u odnosu na stvarnu proizvodnju, prouzrokujući veliku razliku (neravnotežu), koju je finansijski pokrio KOSTT preko Fonda. Realna proizvodnja je skoro uvek bila veća od predviđanja koja su naveli proizvođači. KOSTT je kupio ovaj višak proizveden po podsticajnoj ceni, ova praksa je izazvala dodatne troškove od preko 10 miliona evra za tri godine za kupovinu energije iznad predviđene količine. To je zato što kupljenu energiju nebalansa nije prodao dobavljaču po prodajnoj ceni (referentnoj ceni OIE-a) već ju je prebacio na balansirajući račun, koje se menjaju iz sata u sat u zavisnosti od kretanja na berzi. Ova stvar je negativno uticalo na finansijsku održivost Fonda za obnovljive izvore energije.

Regulatorni Ured za Energiju nije vršio efikasan monitoring o načinu na koji je KOSTT upravljao Fondom. Iako je KOSTT poslao periodične informacije, RUE nije analizirao ove informacije kako bi preduzeo korektivne mere koje bi obezbedile efikasnije upravljanje Fondom. Istovremeno, RUE je nastavio da primenjuje šemu podsticaja/garantovanih cena za proizvođače energije iz obnovljivih izvora koji su postali deo Šeme do 2020. godine. Ove cene su znatno veće od cene po kojoj se ova energija prodaje snabdevačima. Razlika između kupovne i prodajne cene pokriva se od strane potrošača putem posebne tarife, koju na godišnjem nivou određuje sam RUE. Štaviše, tarifa za obnovljive izvore energije, koja se direktno naplaćuje građanima, značajno se promenila i značajno se povećala – učetvorostručivši se u 2023. godini sa 0.73 evra po MWh u 2022. godini na 3.14 evra po MWh.

Ministarstvo ekonomije, kao nadležno za izradu politika za razvoj energetskeg sektora, nije dovoljno pratilo sprovođenje ovih politika. U početku, pre postavljanja ciljeva, nije se zasnivalo na preliminarnim analizama izvodljivosti koje su procenile potencijal proizvodnje energije iz obnovljivih izvora vode. Iako je cilj energetske politike bio instaliranje obnovljivih izvora energije kapaciteta 800 MW do 2020. godine, do 2024. godine instalirano je 310 MW, što predstavlja manje od 40% postavljenih ciljeva.

KOSTT tokom faze ispitivanja nije tretirao sve proizvođače energije iz obnovljivih izvora na isti način. Neki od njih su plaćeni više nego što bi trebalo, što je prouzročilo nepotrebne troškove Fondu. To se desilo zbog nejasnoća u sporazumima o kupovini, koje omogućavaju različita tumačenja i donose nejednako tretiranje. Ovakva situacija može izazvati nezadovoljstvo među investitorima i negativno uticati na podsticanje novih investicija u sektoru. Takođe, KOSTT nije izmenio ugovore sa svim generatorima, ne primenjujući kriterijume podjednako na sve. Pored toga, KOSTT nije primenio kriterijum za pružanje finansijskih garancija ni sa proizvođačima obnovljivih izvora energije niti sa dobavljačima. To je povećalo finansijski rizik za Fond, jer u nedostatku garancija, KOSTT nije ima mogućnosti da se brani kada je bilo zakašnjenja u slučaju ne realizacije plaćanja od strane trećih lica. Nesprovođenje ovog mehanizma uticalo je na slabljenje finansijske sigurnosti sistema i povećalo mogućnost nedostatka likvidnosti u Fondu.

KOSTT zasniva prodaju energije iz obnovljivih izvora (OIE) samo na količini koju proizvođači unapred predvide, a ne na stvarnoj količini koju proizvode. To je navelo KOSTT da kupi više

energije od proizvođača nego što može da proda, jer proizvođači obično proizvode više nego što nominuju (pozitivna neravnoteža). Ovaj višak energije se stavlja na balansirajući račun, ali su prihodi koji proizilaze iz ovog računa značajno manji od onih koji bi se ostvarili ako bi predviđanja bila tačnija. Shodno tome, što je veći nivo neravnoteže, to se više povećavaju troškovi KOSTT-a za kupovinu energije iz obnovljivih izvora energije.

Štaviše, URE je smanjila finansijsku odgovornost proizvođača za neravnoteže sa 25% na samo 5%, što je povećalo troškove za KOSTT. Ovo je smanjilo motivaciju proizvođača da precizno prognoziraju proizvodnju, jer je finansijska kazna za odstupanja niža. URE takođe nije pravilno uračunala inflaciju kod podsticajnih tarifa, što je dovelo do dodatnih troškova Fonda u iznosu od 520 hiljada evra za retroaktivna plaćanja proizvođačima od 2017. do 2022. godine..

RUE nije pravilno pratio upravljanje Fondom za obnovljivu energiju, ne primećujući važne greške kao što je korišćenje prihoda od mehanizma za balansiranje u nezakonite svrhe, kao što je plaćanje energije na severu. Nedostatak komunikacije sa KOSTT-om prouzrokovao je da neki ugovori o kupovini električne energije ostanu nepromenjeni, stvarajući nejednak tretman za generatore i rizik od dodatnih troškova u budućnosti. Isto tako, RUE nije postupio kako bi osigurao isporuku finansijskih garancija od strane dobavljača, iako je KOSTT izrazio zabrinutost u vezi sa tim.

Štaviše, RUE je smanjio finansijsku odgovornost proizvođača za neravnoteže sa 25% na samo 5%, što je oslabilo kontrolu nad njima i povećalo troškove za KOSTT. Proizvođači više nemaju podsticaj da tačno prognoziraju proizvodnju, jer se ne kažnjavaju za odstupanja. RUE takođe nije pravilno izračunao inflaciju za podsticajne tarife, uzrokujući Fondu dodatne troškove u iznosu od 520 hiljada evra za retroaktivna plaćanja proizvođačima od 2017. do 2022. godine.

Uprkos svim merama koje su preduzele nadležne institucije, Fond za OIE nije ostvario svrhu zbog koje je osnovan. Iako instalirani kapacitet je 310 MWh, količina energije koja se proizvodi od strane proizvođača koji su deo šeme ovog Fonda iznosi samo 10% ukupne energije proizvedene na nivou Kosova.

Preporuke

U cilju povećanja efikasnosti Fonda za OIE, preporučujemo da KOSTT:

1. Jasno i precizno definiše uslove i kriterijume faze ispitivanja za svaki generator koji postaje deo bilo koje šeme u okviru Fonda tako da ne ostavi prostor za različita tumačenja radi obezbeđivanja doslednosti i jednakog tretmana generatora.
2. Razviti mehanizme kontrole i sprovesti inspekcije kako bi se poboljšala primena pravila merenja (očitanje merenja od strane pojedinačnih proizvođača) i obračun u fazi testiranja kako bi se osiguralo da su merenja primljena od distributivnih operatera, kao i od proizvođača, tačna
3. Preduzme sve zakonske mere kako bi realizovao zahtev za finansijske garancije od svih dobavljača i generatora OIE-ova. Koristi sve raspoložive mehanizme za potpuno i blagovremeno inkasiranje prihoda od trećih strana.
4. Osmisli proces upravljanja finansijskim sredstvima Fonda na način da se finansijske transakcije posvećene Fondu lako identifikuju kako bi se osigurala transparentnost i finansijska odgovornost u svakom trenutku.
5. Ima proaktivan pristup i razvije kontinuiranu komunikaciju sa generatorima u pogledu tačnosti njihovih nominovanja, da kontinuirano traži tačnost u nominovanjima od generatora koji su odgovorni za neravnoteže na višim nivoima.
6. Razvije sistematski pristup kako bi se obezbedio pravičan i jednak tretman za sve generatore i u slučaju primene postavljenog kriterijuma za jedan generator, isti da važi za sve, posebno u pogledu ispitivanja i disbalansa.

Preporučujemo RUE-u da:

7. Prati Fond i dokumentuje donete rezultate od praćenja, kako bi odluke koje donosi bile odluke zasnovane na informacijama (tačnim podacima).

Preporučujemo Ministarstvo Ekonomije:

8. Politike koje će izraditi u budućnosti o obnovljivim izvorima energije da budu u skladu sa potencijalom i resursima zemlje na osnovu prethodne analize za obnovljive izvore energije na Kosovu.
9. Napravi analize o uticaju politika obnovljivih izvora energije na energetske sektor i izradi izveštaje o sprovođenju i efektu politika i ciljeva postavljenih za obnovljive izvore energije na Kosovu.

Prilog I: Kriterijumi, obim i metodologija revizije

Problem revizije

Kosovo je preduzelo nekoliko koraka za povećanje proizvodnje električne energije putem obnovljivih izvora energije i smanjenje trenutne energetske zavisnosti od izvora lignita. Međutim, ključne institucije kao što su: ME, RUE i KOSTT suočavaju se sa različitim problemima i izazovima vezanim za funkcionisanje i razvoj novih kapaciteta OIE-a, kao i za održavanje i upravljanje postojećim. Takođe, postoje i različiti izazovi i problemi u pogledu podsticajnih šema finansiranja energije iz OIE-a.

Ovi izazovi i poteškoće identifikovani su u različitim izveštajima ili čak u medijima⁶¹.

Što se tiče finansiranja energije iz OIE-a, tačnije Fonda za obnovljive izvore energije, bilo je i zabrinutosti koje je iznela Skupština Kosova, koje se odnose na upravljanje Fondom OIE-a, prekoračenje ovog fonda (od odobrene/dozvoljene vrednosti), sporazumi KOSTT-a sa dobavljačima i generatorima OIE-a, pitanja o nepravilnom korišćenju sredstava iz Fonda OIE-a itd.

S druge strane, u izveštaju RUE-a navodi se da je zbog nedostatka drugih sredstava za pokrivanje gubitaka u četiri severne opštine, KOSTT u tu svrhu potrošio deo sredstava Fonda OIE-a⁶². Takođe, u izveštaju KOSTT-a o maksimalnim dozvoljenim prihodima za 2022. godinu navodi se da je Fond koristio 7.02 miliona€ za pokrivanje gubitaka električne energije na severu⁶³.

Drugi problem vezan za Fond je poslovanje sa gubitkom u 2023. godini. Fond je poslovao sa gubitkom od 5.1 miliona⁶⁴ € u 2023. godini, što ukazuje na probleme sa upravljanjem sredstvima namenjenim za OIE.

Nedostaci su: neravnotežom energije OIE-a, nominovanja/odstupanja, kašnjenja u plaćanju, nedostaci u naplati u pogledu razlike između nominovane energije i isporučene energije, nedostaci u poravnanjima sa dobavljačima i proizvođačima OIE-a, neki su od problema koji utiču na upravljanje prihodima i rashodima Fonda OIE-a.

Takođe i nedostaci u izveštavanju, praćenju, ostvarivanju planova i prognoza, odnosno nepostizanju ciljeva postavljenih od Vlade za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, neki su od izazova i poteškoća u pogledu proizvodnje energije iz OIE.

⁶¹ <https://www.radiokosovaelire.com/kostt-nga-mosbalanca-ne-konsumin-e-energji-se-ne-vend-jane-shkaktuar-devijime-ne-sistemin-interkonektiv/> ; <https://buletiniekonomik.com/2021/12/kostt-nga-viti-2017-bleu-energji-elektrike-ne-vlere-te-mbi-65-milione-eurove-nga-bre-te/> ; Dekarbonizovano do 2050. godine. Kako danas stoji Kosovo?

⁶² Izveštaj o praćenju u vezi sa kupovinom električne energije, isplatama i nominacijama za operatora prenosnog sistema (KOSTT) 2022

⁶³ Konačni izveštaj o maksimalnim dozvoljenim prihodima od električne energije za regulisane operatore odgovori na komentare (relevantna tarifna godina 2022).

⁶⁴ Finansijski izveštaji KOSTT-a za 2023. godinu

Kriterijumi revizije⁶⁵

Da bismo procenili proces Fonda za OIE i postizanje ciljeva OIE, definisali smo sledeće kriterijume:

KOSTT treba da potpiše i upravlja Sporazumima o kupovini energije (MBE) sa generatorima OIE-a prema zakonskim odredbama i tržišnim propisima i da obezbedi pravičnost i transparentnost u raspodeli energije i plaćanjima proizvođačima OIE-a⁶⁶.

KOSTT, u ulozi OT-a, treba da upravlja Fondom za obnovljivu energiju (OIE) i obezbedi da se sredstva koriste isključivo za podršku projektima obnovljive energije i treba da podnosi redovne i standardizovane izveštaje RUE-u za upravljanje Fondom za OIE⁶⁷.

KOSTT mora da upravlja energetske disbalansima i poravnanjima u skladu sa procedurama Tržišnih Pravila⁶⁸. Troškovi takođe treba da obezbede da računi i proračuni za raspodelu energije budu tačni i transparentni⁶⁹.

KOSTT mora da obezbedi da se fakturisanje, dodela energije i upravljanje odgovornostima dobavljača sprovode efikasno i transparentno. Snabdevači/generalni sekretari OIE-a moraju da ispune sve finansijske obaveze, uključujući plaćanja za dodeljenu energiju i neravnoteže (neravnoteže)⁷⁰.

KOSTT mora da podnosi potpune, tačne i blagovremene izveštaje o upravljanju Fondom za OIE i njegovom radu. Izveštavanje i procesi upravljanja treba da budu jasni i dostupni svim zainteresovanim stranama.

KOSTT u ulozi OT-a mora osigurati da upravljanje svim računima i upravljanje Fondom za OIE ima finansijsku transparentnost i održivost poštujući zahteve i uslove utvrđene u: Pravilu tržišta, Modelu tržišta električne energije i Šemi podrške.

KOSTT treba da primenjuje uslove utvrđene u vezi sa upravljanjem Fondom i administriranjem sporazumima o kupovini energije (SKE) prema zahtevima u licenci OT-a, Pravilu tržišta, u Šemi podrške, Pravilu o prihodima OSP-a i OT-a, uslovima utvrđenim u sporazumima o SKE kao i relevantnim zakonskim okvirima⁷¹.

⁶⁵ Za više informacija pogledajte ISSAI 300, Kriterijumi, str.7

⁶⁶ Dizajn tržišta električne energije Kosova (DTEEK) DT-KSHE-005, ver. 1.0; Model tržišta električne energije Kosova PO-MO-002 ver.3; Pravila za šemu podrške za generatore OIE, RUE/Br.10/2017;

⁶⁷ Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.0) & Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.1); Pravila o šemi podrške za generatore OIE, RUE/Br.10/2017

⁶⁸ Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.1)

⁶⁹ Prava i obaveze utvrđene ugovorom između KOSTT-a i dobavljača i SKE između KOSTT-a i Generatorskog OIE-a

⁷⁰ Model tržišta električne energije Kosova PO-MO-002 ver.3; Pravila tržišta PO-MO-001 (ver. 3.1)

⁷¹ Licenca KOSTT-a sa br. licence RUE/Li_16/17; Pravila tržišta PO-MO-001- Ver. 3.0 & PO-MO-001- ver. 3.1; Pravilo o šemi podrške za generatore OIE, RUE/Br.10/2017; Pravilo o određivanju maksimalnih prihoda za KOSTT, RUE/Br. 03/2017

U slučaju neizvršenja obaveza od strane dobavljača kao što je plaćanje faktura, neravnoteže energije ili slično, onda OT može izvršiti garanciju ostavljenu u banci od strane dobavljača koja ima vrednost od 11.5% godišnjih plaćanja⁷².

RUE treba da izdaje sertifikate o poreklu svim proizvođačima energije iz obnovljivih izvora energije i da o njima vodi javni registar⁷³.

RUE treba da utvrdi i usvoji podsticajne tarife i one moraju biti prilagođeni inflaciji i tržišnim cenama. Generatori prihvaćeni u šemi podrške moraju da ispune uslove za isplatu garancije i da počnu sa radom u utvrđenim rokovima⁷⁴.

RUE treba redovno da proverava i prati upravljanje Fondom za OIE i celokupno funkcionisanje KOSTT-a.

RUE treba da ažurira podsticajne tarife i politike Šeme podrške u skladu sa zakonskim okvirom i Metodologijom za Izračunavanje referentne Cene za OIE⁷⁵.

RUE mora da usvoji maksimalne dozvoljene prihode i da proveri njihovu primenu.⁷⁶

Ministarstvo privrede (ME) treba da izradi politike i strategije za postizanje ciljeva obnovljive energije i da prati sprovođenje tih politika⁷⁷.

⁷² Ugovora između KOSTT-a i Dobavljača

⁷³ Pravilo za uspostavljanje sistema sertifikata o poreklu za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora, otpada i koprodukcije u kombinaciji sa toplotom, u jednoj generišućoj (proizvodnoj) jedinici - RUE

⁷⁴ Metodologija za izračunavanje referentne cene za energiju OIE-Metodologija RUE/BR. 01/2020;

⁷⁵ Metodologija za izračunavanje referentne cene za energiju OIE-Metodologija RUE/BR. 01/2020; Pravila za šemu OIE, RUE/Br.10/2017

⁷⁶ Pravilo za određivanje maksimalnih prihoda za KOSTT, RUE/Br. 03/2017

⁷⁷ <https://me.rks-gov.net/bre/> & Administrativno Uputstvo br. 01/2013 i br. 05/2017 i br 05/2023; Zakon br. 08_L_258 o promovisanju obnovljivih izvora energije.

Obim revizije

Obim ove revizije obuhvatiće: Ministarstvo Ekonomije, Regulatorni Ured za Energiju i Operatora Sistema, Prenosa i Tržišta A.D.:

Obim revizije će biti podjeljen na dva aspekta kako sledi:

- Revizija će obuhvatiti period 2017-2024. godine, kako bi se uzele u obzir podsticajne tarife i sporazumi koji su deo šeme podrške, kao i akcije Ministarstva u vezi sa merama obnovljivih izvora energije. Ovde se procenjuju procesi kao što su: potpisivanje sporazuma, odluka podsticajnih tarifa, osnivanje Fonda, ciljevi obnovljivih izvora energije itd. To su procesi koji su se dogodili samo jednom, ali od kojih zavisi način funkcionisanja Fonda.
- Dok, za procenu funkcionisanja Fonda i svakodnevnih procesa Fonda, kao što su organizovanje kupoprodaje energije, prognoze, disbalansi, plaćanja iz Fonda, biće uzet period 2022-2024.
-

U okviru KOSTT-a fokusiraćemo se na relevantne Departmane kao što su:

Departman za planiranje sistema, poslovanja i Odsek za investicije koji su odgovorni za integraciju novih kapaciteta i upravljanje protokom energije OIE-a u mrežu.⁷⁸ Operator tržišta koji je odgovoran za administriranje sporazumima o kupovini energije iz OIE-a, kao i za upravljanje Fondom OIE-a. Departman za regulatorne poslove i tarife kao i u Departmanu za finansije.

Glavni fokus će biti na ispitivanju sporazuma koji su na snazi za kupovinu energije OIE-a između KOSTT-a i generatora OIE-a, kao i na upravljanju Fondom OIE-a za period 2022-2024. godine, sa posebnim fokusom na: plaćanja, prihode, nominovanja energije generatora OIE-a, prodaju i isporuku energije, neravnoteže generatora OIE-a i OT-a, taksu na dobavljače za OIE, druge račune koje će pokriti Fond za OIE-ove. Takođe, u KOSTT-u ćemo se fokusirati i na upravljanje ugovorima sa generatorima OIE-a koji su postali deo Šeme podrške pre 2020. godine.

U okviru RUE-a ćemo se fokusirati na:

Departman za regulisanje tržišta kao i Departman za tarife koji su odgovorni za upravljanje tarifama i licencama za proizvođače OIE-a. Feed-in tarife (podsticajne tarife) za sve proizvođače odobrene u okviru Šeme do 2020. godine biće analizirane, kada je i ukinuta podsticajna tarifa⁷⁹. Ovde su takođe uključeni i one generatore koji su efektivno počeli sa radom nakon 2020. godine, ali su primljeni u Šemu pre ukidanja Podsticajne tarife. Odsek za praćenje i sprovođenje za nadzor propisa i ugovora o OIE-u, kao i praćenje Fonda OIE-a i dozvoljenih prihoda.⁸⁰

U okviru Ministarstva Ekonomije fokus će biti na Departmanu za energiju i rudarstvo, odnosno odseku za OIE, gde ćemo analizirati redovan nadzor i izveštavanje o sprovođenju politika o OIE-u i procenu preduzetih mera preduzetih za postizanje ciljeva.

⁷⁸Zakon br. 05/L-085 o električnoj energiji, član 7, član 8 i član 15.

⁷⁹Podsticajna tarifa (Feed-in tarifa) je tarifa koja garantuje proizvođačima obnovljive energije cenu iznad tržišnog nivoa. (izvor: <https://www.investopedia.com/terms/f/feed-in-tariff.asp>)

⁸⁰ Zakon o Regulatoru Energije, član 15. i član 16. Zakon o električnoj energiji, član 14. i član 16.

Da bi se u potpunosti uključili generatori OIE kao što su; voda, vetar, sunce itd. koji su bili deo Šeme, sporazumi o kupovini energije OIE-a koji su deo Šeme podrške i oni sa regulisanim okvirom biće uzeti za analizu. Ovi sporazumi imaju trajnost 10-12 godina. Dok će se za procenu upravljanja Fondom za OIE analizirati podaci i informacije o prihodima i plaćanjima u poslednje 3 (tri) godine (2022-2024).

Revizija će obuhvatiti period od 2022. do 2024. godine, dok se za analiziranje podsticajnih tarifa uzima za osnov 2020. godina jer su nakon tog perioda ukinute podsticajne tarife⁸¹.

Metodologija revizije

Da bi se prikupili sveobuhvatni dokazi i procenio učinak upravljanja obnovljivim resursima energije, metodologija revizije će obuhvatiti ispitivanje sledećih koraka:

- Dokumenti, uputstva, propisi, politike, procedure, ugovori, izveštaji i relevantni podaci;
- Analiziranje godišnjih planova i izveštaja, redovnih praćenja od strane Ministarstva Ekonomije (ME), RUE i KOSTT i poređenje podataka prijavljenih za OIE-e.
- Verifikacija aktivnih ugovora između KOSTT-a i generatora OIE-a.
- Provera ugovora između KOSTT-a i dobavljača i prenosnika OIE-a:
- Analiziranje istorijskih podataka, uključujući podsticajne tarife (feed-in tarife), nominacije, izveštavanje, poravnanja, pokriće gubitaka iz fonda, plaćanja, bankarske garancije koje je realizovao KOSTT;
- Analiza podsticajnih tarifa (feed-in tarifa) i plaćanja za proizvođače OIE-a.
- Procena međunarodnih obaveza (postizanje ciljeva) Kosova u okviru dekarbonizacije do 2020. godine;
- Upravljanje Fondom OIE-a za period 2022-2024. godine, analiziranjem i evidentiranje redovnog fakturisanja, plaćanja i poravnanja KOSTT-a sa svakim od dobavljača energije koji su licencirani na Kosovu. Takođe, u cilju izračunavanja da li su troškovi za neravnoteze energije plaćeni i evidentirani (razlika između nominovane dnevne/mesečne energije i isporučene energije), potrebno je proveriti redovna mesečna izveštavanja i podataka koje je KOSTT evidentirao za sve generatore OIE-a.
- Analiziraju se prihodi i plaćanja za svaki generator za period 2022-2024.
- Analiziranje neuravnoteženih računa, balansnih računa kao i računa BDP-a. Provera usaglašenosti sa propisima, standardima održavanja i zahtevima za pristup.

Da bismo procenili da li su blagovremeno i na odgovarajući način ispunjeni uslovi utvrđeni u SKE koje je KOSTT potpisao sa generatorima OIE-a, analizirali smo osam uzoraka⁸², odnosno 26% generatora koji su u komercijalnom poslovanju i koji imaju ukupnu instaliranu snagu od 99.93 MWh. Ovi uzorci čine 44% ukupnog instaliranog kapaciteta, od čega sedam pripada šemi podrške i jedan generator je u okviru podešenog okvira. Uzorci predstavljaju kombinaciju različitih vrsta izvora energije kao što su: tri uzorka su hidroelektrane, dva uzorka su vetrogeneratori, i tri uzorka su solarni generatori.

⁸¹ Ovo ne važi za generatore koji su bili deo šeme do 2020. godine, oni su i dalje sa podsticajnim tarifama

⁸²

- Da bismo procenili fazu ispitivanja generatora OIE-a pre njihovog puštanja u komercijalni rad, kao i da bismo procenili da li su ispravno izvršena plaćanja energije za ispitivanje, analizirali smo za pet generatora po osam uzoraka revizije. To je zato što su drugi generatori pušteni u komercijalni rad pre 2017. godine, a procedure za njihovo puštanje u komercijalni rad sproveo je KEDS.
- Da bismo procenili formu procesa kako je KOSTT upravljao plaćanjima vezanim za Fondom OIE-a, analizirali smo evidentiranje svih prihoda i rashoda za Fond OIE-a od strane OT-a, spisak plaćanja koje je realizovao Departman za Finansije i rokove u kojima su urađene uplate prihoda i rashoda za period od 2022. do 2024. godine. Takođe smo analizirali eventualne dugove dobavljača i generatora za Fond OIE-a.

Opis sistema

Sistem za obnovljive izvore energije (OIE) na Kosovu je integrisani mehanizam za proizvodnju, prenos i distribuciju čiste energije, podržan od strane Ministarstva ekonomije, Regulatornog Ureda za Energiju (RUE) i Operator sistema prenosa i tržišta (KOSTT). Kroz različite aktivnosti sistem ima za cilj promovisanje čiste energije, ispunjavanje nacionalnih ciljeva i stvaranje stabilnog i pouzdanog okruženja za sve zainteresovane strane.

Ministarstvo privrede (ME) – vrši izradu razvojnih politika za OIE, izrađuje akcione planove za OIE, nadgleda sprovođenje politika i postavlja ciljeve kao što su obavezni cilj od 25% proizvodnje energije do 2020. godine i 32% bruto potrošnje energije do 2030. godine.⁸³

Regulatorni Ured za Energiju (RUE) – uglavnom sprovodi regulatorni pravni okvir definisanjem podsticajnih tarifa (feed-in tarife)⁸⁴. Usvaja godišnje tarife energije, usvaja referentnu cenu za OIE⁸⁵, usvaja maksimalne dozvoljene prihode za KOSTT uključujući i dozvoljene prihode za Fond OIE-a kao i prati Fond OIE-a. Istovremeno izdaje sertifikat o poreklu i sertifikat o korišćenju generatora.

Priprema tarifnu metodologiju i izrađuje procedure ovlašćenja za izgradnju novih kapaciteta za proizvodnju energije.⁸⁶ Vrsi izdavanje, izmenu, suspendovanje ili oduzimanje licenci/ovlašćenja generatora OIE-ova.⁸⁷

Operator sistema prenosa i tržišta (KOSTT) - odgovoran je i garantuje priključenje na mrežu za nove proizvođače električne energije iz OIE-a. TTO izrađuje sporazume o otkupu električne energije proizvedene od OIE-ova⁸⁸ i upravlja njima, takođe upravlja Fondom za OIE sa svim računima koje ovaj Fond ima. OT vrši prikupljanje plaćanja za podršku proizvodnji električne

⁸³ Administrativno uputstvo (MER) Br.05/2017 Ciljevi Energije iz Obnovljivih Izvora.

⁸⁴ Odluka V810_2016 o utvrđivanju tarifa od strane ODBORA RUE-a.

⁸⁵ Referentnu cenu OIE na godišnjem nivou određuje RUE, ova cena je niža od cene podsticajnih tarifa u sporazumima KOSTT-a sa generatorima OIE-a. Referentna cena OIE se fakturiše na računima za električnu energiju krajnjih potrošača, dok razliku između referentne cene i podsticajne tarife plaća Fond OIE-a, dok se ovo plaćanje fakturiše kao taksa Snabdevačima koji ubiraju ovu taksu od krajnjih potrošača.

⁸⁶ Tu isto, član 15.

⁸⁷ Zakon Br. 05/L-084 o Regulatoru Energije, 8, 16 i 23.

⁸⁸ Pravila za šemu podrške, član 17.

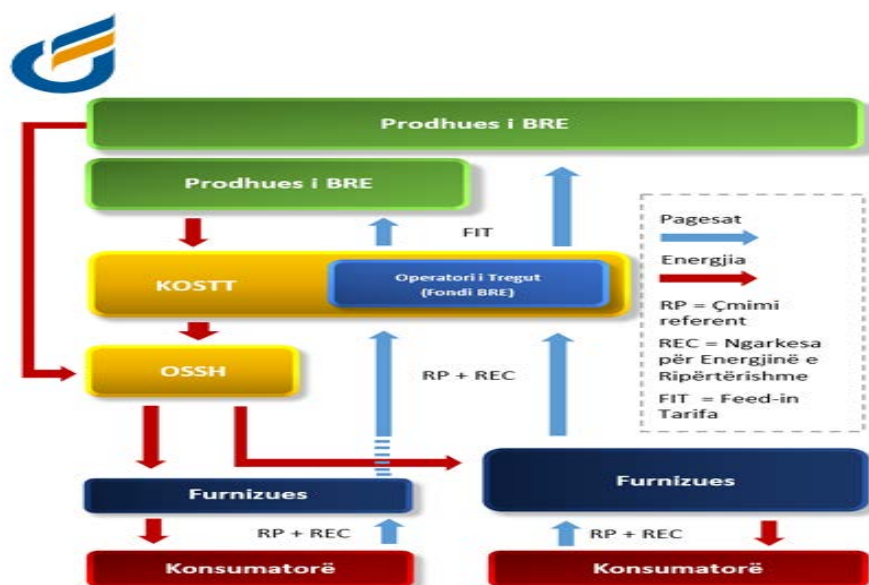
energije iz energije obnovljivih izvora i koprodukciji, od svih snabdevača, uključujući snabdevače sa obavezom pružanja javnih usluga;⁸⁹

KOSTT je takođe odgovoran za upravljanje računima neravnoteža obezbeđivanjem da se neravnoteže pokrivaju od OIE-ove i KOSTT-a.

Operator Sistema Distribucije (OSD) putem bankarske garancije prikupljene od strane OIE-ova obezbeđuje prikupljanje sredstava kao preduslov od strane Generatora OIE-ova. KOSTT na godišnjem nivou izveštava i redovno ga nadzire RUE. Za pitanja godišnjeg učinka, izveštava Skupštinu.

Da bismo ilustrovali na koji način je organizovan sistem proizvodnje i distribucije energije proizvedene iz OIE-a, kao i aktere koji su uključeni u ovaj proces, prikazali smo sledeću sliku.

Slika 2. Organizovanje i distribucija energije proizvedene iz OIE-a



Koraci procesa Šeme podrške i Fonda za OIE

Što se tiče mera preduzetih za postizanje ciljeva, RUE je 2017. godine izradio Šemu podrške za obnovljive izvore energije (Šema za OIE). Šema ima za cilj podsticanje investicija za stimulisanje proizvodnje energije iz OIE-a. Šema garantuje prioritet u kupovini energije od proizvođača energije iz obnovljivih izvora (generatora OIE) po podsticajnim cenama. U okviru šeme postoje dve vrste sporazuma u vezi sa generisanom energijom iz OIE-a:

- Sporazum o otkupu energije iz obnovljivih izvora (SKE), koji posluje na osnovu podsticajnih tarifa (feed-in tarife i Premium feed-in) energije iz OIE-a. Ovim se garantuje otkup energije po podsticajnim cenama koje su utvrđene u sporazumima o generatorima OIE-a. Sporazum se zaključuje između proizvođača za OIE i KOSTT-a/OT-a.

⁸⁹ Pravila za šemu podrške, član. 4, 5. i 6.

- Sporazum prilagođenim okvirom, koji ne utvrđuje cene u ugovoru, ali garantuje generatorima OIE-a kupovinu energije po tržišnim cenama.

Prema podacima KOSTT-a, u okviru Šeme potpisano je 32 SKE-a i 5 sporazuma sa prilagođenim okvirom.

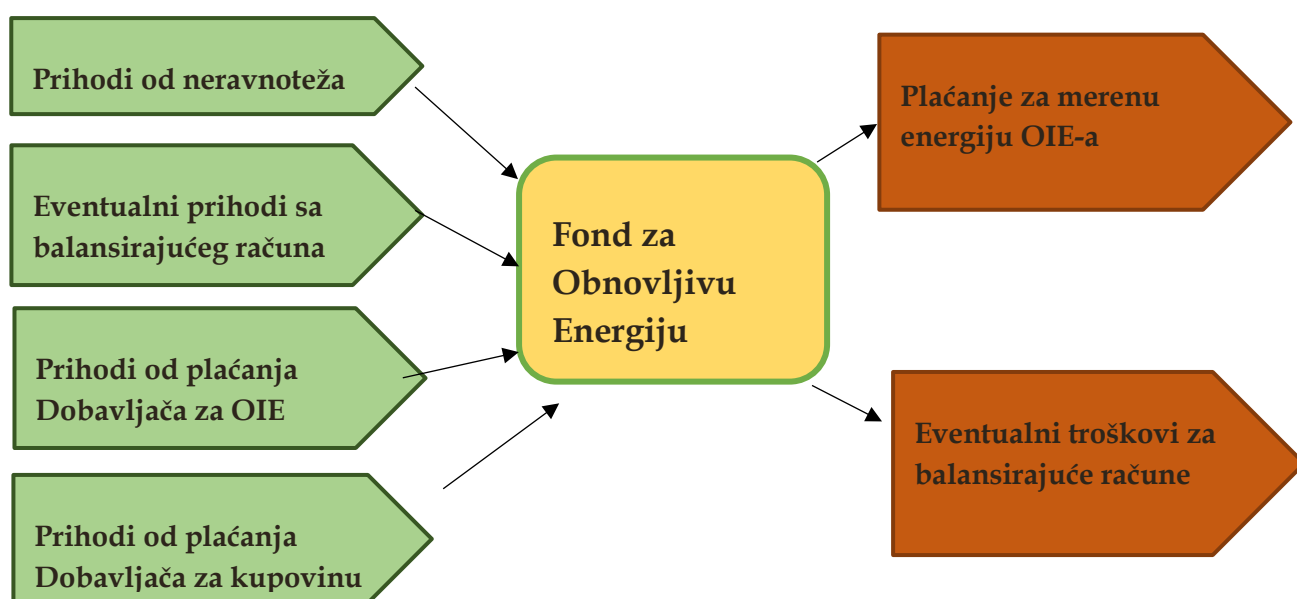
Fond za obnovljive izvore energije (Fond za OIE) osnovan je u cilju pokrivanja troškova proizvodnje energije iz OIE za generatore koji su deo Šeme. Fond za OIE je osnovan i njime upravlja Operator tržišta.

Ovaj Fond se koristi za finansiranje:

- Razlike između referentne cene i podsticajne tarife (referentna cena po OIE, izračunava se prema tarifnoj metodologiji za izračunavanje referentne cene. To je ujedno i tržišna cena za energiju OIE-a, dok je podsticajna tarifa cena za koju se KOSTT sporazumom obavezao da će je plaćati za generatore OIE-a. Referentna cena je znatno niža od cene podsticajne tarife, zato KOSTT plaća razliku);
- Naknadu za troškove neravnoteže radi odražavanja odgovornost za 25% ukupnih troškova neravnoteže za generatore OIE-a prihvaćene u Šemu podrške;⁹⁰

Troškovi uzrokovani od OT-a za upravljanje i rad Fonda, kao i svi drugi troškovi neophodni za sprovođenje ove Uredbe, ako tako odluči Regulator.⁹¹ Na sledećoj slici prikazane su vrste prihoda i rashoda u okviru Fonda OIE-a.

Slika 3. Prihodi i rashodi iz Fonda za OIE



⁹⁰ Zakon BR.05/L-085 o električnoj energiji, član. 16. i 17. i član. 14. i 18.

⁹¹ Pravila za šemu podrške,

Prilog II Proizvođači koji su u komercijalnom radu

I. Izvor energije	Hidroelektrane			
Generator	Instalirani kapacitet	Jedinica	Prihvatanje u šemu	Datum komercijalnog rada
Generator 1	8.06	MWh	7/16/2015	4/1/2016
Generator 2	9.80	MWh	7/16/2015	4/1/2016
Generator 3	4.80	MWh	2/20/2015	12/18/2015
Generator 4	2.28	MWh	2/20/2015	12/1/2016
Generator 5	4.27	MWh	2/20/2015	4/12/2016
Generator 6	2.10	MWh	2/20/2015	4/19/2017
Generator 7	4.70	MWh	1/28/2016	5/8/2019
Generator 8	4.00	MWh	2/23/2016	6/4/2019
Generator 9	10.00	MWh	2/20/2015	6/19/2019
Generator 10	6.20	MWh	7/16/2015	1/1/2020
Generator 11	0.31	MWh	3/31/2015	2/3/2020
Generator 12	3.35	MWh	2/20/2015	2/6/2020
Generator 13	1.00	MWh	2/20/2015	2/25/2020
Generator 14	2.48	MWh	1/28/2016	2/22/2021
Generator 15	2.35	MWh	1/28/2016	2/22/2021
Generator 16	1.12	MWh	2/20/2015	3/4/2021
Generator 17	4.60	MWh	2/20/2015	4/28/2021
Generator 18	3.40	MWh	2/23/2016	6/8/2021
Generator 19	4.90	MWh	2/20/2015	10/26/2021
Ukupan kapacitet	79.71	MWh		

II. Izvor energije	Sunce (Solarni)			
Generator	Instalirani kapacitet	Jedinica	Prihvatanje u šemu	Datum komercijalnog rada
Generator 20	0.10	MWh	4/10/2015	7/30/2015
Generatora 21	0.50	MWh	2/20/2015	7/1/2016
Generator 22	3.00	MWh	2/20/2015	6/11/2018
Generator 23	3.00	MWh	2/20/2015	11/6/2018
Generator 24	0.40	MWh	7/16/2015	3/27/2019
Generator 25	3.00	MWh	2/20/2015	9/18/2019
Ukupan kapacitet	10.00	MWh		

MWh

III. Izvor energije	Vetar			
Generator	Instalirani kapacitet	Jedinica	Prihvatanje u šemu	Datum komercijalnog rada
Generator 26	32.40	MWh	2/20/2015	10/11/2018
Generator 27	34.47	MWh	11/25/2015	10/20/2021
Generator 28	34.47	MWh	11/25/2016	12/14/2021
Generator 29	34.47	MWh	11/25/2016	2/26/2022
Ukupan kapacitet	135.81	MWh		

Regulisani okvir	Solarna/Sunce			
Generator	Instalirani kapacitet	Jedinica	Okvirni Prijem	Datum komercijalnog rada
Generator 30	3	MWh	12/29//2022	07/18//2023
Generator 31	1	MWh	8/18/2023	2024

Ukupno u radu (I+II+III+IV)	MWh	229.53
------------------------------------	------------	---------------

Prilog III Proizvođači koji su uzorci revizije

Gjeneratori	Lloji i BRE	Në cilin operator është kyçur	Kapaciteti i Instaluar (MWh)	Pranimi në Skemë	Data e nënshkrimit të MBE	Marrëveshja për kyçje në rrjet/Pëlqimi Elektroenergjetik (KEDS)	Deklarata e disponueshmërisë (njoftimi i gjeneratorit se është gati për testim)	Data e Fillimit të testimeve të komisionimit	Deklarata për përfundim të Suksesshëm të testimeve	Raport Teknik	Çertifikatës për përfundim të suksesshëm të komisionimit	Ditët e energjisë Testuese	Data efektive për operim Komercial (Konfirmimi i ZRRE)	Lëshimi në operim komercial
Gjeneratori 1	HC	KEDS	9.998	2015	13.12.2017	18.01.2019	28.05.2021	nuk ka	18.06.2019	17.05.2019	N/A	0	18.06.2019	19.06.2019
Gjeneratori 2	ERA	KOSTT	34.47	2016	17.12.2019	10.10.2021	21.10.2021	22.10.2021	12.11.2021	N/A	17.11.2021	26	13.12.2021	14.12.2021
Gjeneratori 3	ERA	KOSTT	32.4	2015	26.07.2018	13.01.2011	01.08.2018	8/23/2018	05.10.2018	N/A	10.10.2018	48	10.10.2018	11.10.2018
Gjeneratori 4	FV	KEDS	3	2015	25.09.2018	10.02.2016	17.10.2018	18.10.2018	05.11.2018	10.10.2018	Nuk ka	18	05.11.2018	06.11.2018
Gjeneratori 5	FV	KEDS	3	2015	01.11.2017	07.06.2019	10.09.2019	06.09.2019	17.09.2019	05.09.2019	Nuk ka	6	17.09.2019	18.09.2019
Gjeneratori 6	FV	KEDS	3	2022	13.03.2023	20.12.2022	26.06.2023	27.06.2023	17.07.2023	12.05.2023	Nuk ka	21	18.07.2023	18.07.2023
Gjeneratori 7	HC	KEDS	4.267	2015	para vitit 2017	03.06.2015	para vitit 2017	para vitit 2017	para vitit 2017	para vitit 2017	para vitit 2017	N/A	N/A	12.04.2016
Gjeneratori 8	HC	KOSTT	9.8	2015	para vitit 2017	2013	para vitit 2017	para vitit 2017	para vitit 2017	para vitit 2017	para vitit 2017	N/A	N/A	01.04.2016

Prilog IV Predviđanja proizvođača u MWh

Muaj	Nominimet për Furnizuesit MWh	Rinominimet	Matjet për Gjeneratorë në MV	Jo balanca gjenerator	Gjenerator jo balanca në %
Janar 2022	40,608	37,296	39,148	1,852	-5%
Shkurt 2022	38,921	36,451	39,156	2,705	-7%
Mars 2022	37,937	35,815	43,018	7,203	-20%
Prill 2022	55,823	55,065	60,399	5,334	-10%
Maj 2022	44,162	42,319	43,778	1,459	-3%
Qershor 2022	35,789	35,256	36,024	768	-2%
Korrik 2022	27,626	27,551	32,163	4,612	-17%
Gusht 2022	19,278	20,669	25,006	4,336	-21%
Shtator 2022	33,848	34,567	40,411	5,844	-17%
Tetor 2022	28,151	28,386	29,634	1,248	-4%
Nëntor 2022	43,487	45,476	50,270	4,794	-11%
Dhjetor 2022	60,888	60,968	63,263	2,295	-4%
Janar 2023	47,277	50,294	47,844	2,450	5%
Shkurt 2023	45,296	49,085	49,610	525	-1%
Mars 2023	52,815	54,270	52,149	2,121	4%
Prill 2023	52,271	52,582	54,021	1,439	-3%
Maj 2023	62,578	62,799	62,493	306	0%
Qershor 2023	39,347	38,088	39,390	1,302	-3%
Korrik 2023	31,278	31,180	35,671	4,491	-14%
Gusht 2023	26,545	26,363	30,443	4,081	-15%
Shtator 2023	30,758	32,733	35,729	2,996	-9%
Tetor 2023	32,014	31,905	34,309	2,403	-8%
Nëntor 2023	61,533	66,198	68,034	1,836	-3%
Dhjetor 2023	56,562	56,511	60,632	4,121	-7%
Janar 2024	58,824	61,849	64,845	2,995	-5%
Shkurt 2024	50,640	52,557	54,565	2,008	-4%
Mars 2024	52,475	55,297	57,032	1,735	-3%
Prill 2024	54,147	54,771	57,206	2,435	-4%
Maj 2024	49,397	52,278	56,261	3,983	-8%
Qershor 2024	27,926	28,414	30,992	2,578	-9%
Korrik 2024	22,154	21,212	23,583	2,371	-11%
Gusht 2024	18,762	18,974	21,993	3,020	-16%
Shtator 2024	27,565	26,927	30,348	3,421	-13%
Tetor 2024	27,710	28,060	29,472	1,412	-5%
Nëntor 2024	25,169	26,265	27,856	1,591	-6%
Dhjetor 2024	41,690	43,718	47,282	3,563	-8%

Prilog V "Disbalansi 5% za 2022. godinu"

Viti 2022					
Gjeneratorët	Pagesa vjetore e gjeneratorëve per jo balance	Total i pageses KOSTT për blerje të energjisë ndaj gjeneratorëve	% e të hyrave të gjeneratorit në raport me jo balancat e paguara	Shuma që duhet gjeneratorët të paguajnë sipas rregullës 5%	Shuma që KOSTT nuk ju ka paguar gjeneratorëve
	A	B	C	D	E
			C=A/B	D=B*5%	E=D-A
Gjeneratori 1	19,061.20	€ 408,449.97	5%		
Gjeneratori 2	17,937.59	€ 297,848.31	6%	14,892.42	3,045.17
Gjeneratori 3	6,646.35	€ 94,192.46	7%	4,709.62	1,936.73
Gjeneratori 4	15,005.42	€ 316,110.96	5%		
Gjeneratori 5	37,465.12	€ 781,930.82	5%		
Gjeneratori 6	1,084,965.52	€ 7,751,223.42	14%	387,561.17	
Gjeneratori 7	43,889.54	€ 581,449.94	8%	29,072.50	14,817.04
Gjeneratori 8	42,875.44	€ 581,871.60	7%	29,093.58	13,781.86
Gjeneratori 9	31,447.04	€ 717,183.60	4%		
Gjeneratori 10	35,020.60	€ 954,342.52	4%		
Gjeneratori 11	14,660.07	€ 373,864.10	4%		
Gjeneratori 12	31,907.55	€ 850,414.13	4%		
Gjeneratori 13	79,511.11	€ 2,041,532.36	4%		
Gjeneratori 14	45,312.55	€ 557,096.13	8%	27,854.81	17,457.74
Gjeneratori 15	-				
Gjeneratori 16	6,074.58	€ 92,366.00	7%	4,618.30	1,456.28
Gjeneratori 17	17,378.51	€ 299,324.52	6%	14,966.23	2,412.29
Gjeneratori 18	9,512.43	€ 173,994.60	5%		
Gjeneratori 19	20,286.23	€ 532,542.43	4%		
Gjeneratori 20	25,068.50	€ 435,822.16	6%	21,791.11	3,277.39
Gjeneratori 21	39,413.86	€ 726,348.07	5%		
Gjeneratori 22	9,770.81	€ 200,891.82	5%		
Gjeneratori 23	1,312,880.12	€ 7,706,242.31	17%	385,312.12	
Gjeneratori 24	1,380,468.37	€ 8,322,310.99	17%	416,115.55	
Gjeneratori 25	22,026.64	€ 562,811.41	4%		
Gjeneratori 26	1,268,129.92	€ 6,449,503.33	20%	322,475.17	
Gjeneratori 27	-				
Gjeneratori 28	5,616,715.09	€ 41,809,667.96		€ 1,658,462.56	€ 58,184.51
	Gjeneratorë që kanë nënshkruar 5%				
	Gjeneratorë që nuk kanë nënshkruar 5%				

Prilog VI „Prihodi i rashodi Fonda za period 2022-2024. godine“

Vrsta prihoda	2022	2023	2024
Prodaja energije OIE-a	29,145,845 €	31,426,989 €	30,503,304 €
Tarifa OIE	4,606,434 €	12,650,666 €	16,461,692 €
Disbalans generatora OIE	5,616,715 €	2,658,296 €	2,299,957 €
Balansirajući Račun	6,880,828 €	1,690,876 €	2,098,456 €
Korekcija inflacije i prihodi od 5%.	€ -	105,148 €	128,384 €
Ukupni prihodi u Fondu OIE-a.	46,249,822 €	48,531,975 €	51,491,793 €
Prihodi od dobavljača u %	73%	91%	91%

Vrsta rashoda	2022	2023	2024
Troškovi za Kupovinu	42,014,721 €	51,049,638 €	46,576,532 €
Rashodi od disbalansa 5%	2,810,655 €	1,651,658 €	152,132 €
Troškovi disbalansa (MF)		356,251 €	
Troškovi disbalansa (KRR)		1,274 €	
Korekcija inflacije	€ -	563,606 €	€ -
Ukupni rashodi u Fondu OIE-a	44,825,376 €	53,622,427 €	46,728,664 €
Ukupno Višak/Manjak (prihodi-rashodi)	1,424,446 €	(5,090,452) €	4,763,129 €

Prilog VII Pismo potvrde i komentari entiteta

OPERATOR SISTEMI TRANSMISIONI DHE TREGU KOSTT sh.a.
TRANSMISSION SYSTEM AND MARKET OPERATOR KOSTT J.S.C
OPERATOR SISTEMA PRENOŠA I TRŽIŠTA KOSTT d.d

Nr. 2137 Dt. 27 08 2025
PRISHTINË-A

OPERATOR SISTEMI TRANSMISIONI DHE TREGU SH.A.
TRANSMISSION SYSTEM AND MARKET OPERATOR J.S.C.
OPERATOR SISTEMA PRENOŠA I TRŽIŠTA A.D.



LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës **“Menaxhimi i Fondit për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë”**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Prishtinë, 27 gusht 2025

I/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kemi pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Menaxhimi i Fondit për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë”** (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- nuk pajtohem me gjetjet, me përjashtim të gjetjes 3.1, paragrafi 3.1.1 respektivisht nën paragrafi ‘Mungesa e Garancive Financiare për Prodhuësit dhe Furnizuesit’ me të cilën pajtohem pjesërisht. Komentet janë të prezantuara në shtojcën e komenteve për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzojmë një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Dr. Gëzim Tosuni
Kryesues i Bordit të Drejtorëve “KOSTT” sh.a.



Dokument: Komentari Operatora sistema, prenosa i tržišta a.d. na nacrt revizorskog izveštaja

Nalaz	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučajevima neslaganja	Stav NKR
KOSTT je imao nedostatke tokom faze ispitivanja proizvođača obnovljive energije	Ne	Nalaz da je „KOSTT imao nedostatke tokom faze ispitivanja proizvođača obnovljivih izvora energije“ je neosnovan i ne stoji.Ł KOSTT je upravljao fazom ispitivanja proizvođača obnovljive energije u potpunosti u skladu sa Pravilnikom o šemi podrške za proizvođače iz obnovljivih izvora energije br. 10-2017 RUE i Ugovorima o kupovini električne energije sa proizvođačima iz obnovljivih izvora energije (OIE) koje je odobrila RUE. Ovu činjenicu potvrđuje i Izveštaj o reviziji Nacionalne kancelarije revizije iz 2021. godine „Sporazumi o kupovini proizvedene energije između NP KOSTT A.D i kompanija koje posluju sa obnovljivim izvorima, u vezi sa plaćanjima/stimulativnim tarifama“, gde su svi sporazumi ispitivani i nisu utvrđeni nikakvi nalazi ili preporuke u vezi sa ovim pitanjem. Faza ispitivanja i puštanja u rad generatora iz OIE sprovedena je u skladu sa zahtevima navedenim u SKE i ni u jednom slučaju nijednom generatoru iz OIE nije bilo dozvoljeno da započne komercijalni rad bez poštovanja procedura i bez sprovođenja (završetka) faze ispitivanja u skladu sa odredbama SKE. Stoga je zaključak iznet u ovom nalazu netačan i neosnovan. Relevantni dokazi koji potkrepljuju ovaj komentar priloženi su uz odgovarajuće nalaze na sledeći način.	Nedostaci navedeni u naslovu revizorskog nalaza objašnjeni su u revizorskom izveštaju za svakog od proizvođača deo uzorka za reviziju.
3.1 KOSTT nije efikasno upravljao Fondom	Ne	Ne slažemo se sa ovim nalazom. U nastavku možete pronaći naše komentare o svakoj tački predstavljenoj u Izveštaju.	Konstatacija da KOSTT nije efikasno upravljao Fondom povezan je sa nalazima identifikovanim i predstavljenim u revizorskom izveštaju..
3.1.1. Netačna plaćanja tokom faze ispitivanja proizvođača i nedostaci u	Ne	Plaćanja su izvršena na osnovu odredbi Ugovora o kupovini električne energije, odnosno Aneksa 5 Ugovora o SKE, kojim se formalno utvrđuje završetak faze ispitivanja, kao i na osnovu merenja dostavljenih sistemskim operaterima (KOSTT ili KEDS). Faza ispitivanja za sve generatore iz OIE, bez izuzetka, koji su započeli komercijalni rad nakon prenosa SKE na KOSTT, sprovedena je u potpunosti u skladu sa zahtevima navedenim u SKE,	Revizija je utvrdila da tokom faze ispitivanja ovog generatora nije registrovan nijedan kW test energije u mreži, stoga, na osnovu merenja koja smo dobili od KOSTT-a,

sprovođenju ugovora	odnosno članovima 10 i 11. Stoga su za svaki generator predviđene procedure poštovane i dokazane prijemom sledećih dokumenata: - Registracija sistema merenja, - Program ispitivanja, - Izjava o raspoloživosti, - Rezultati ispitivanja puštanja u rad, - Izjava o uspešnom završetku puštanja generatora u rad i - Potvrda o uspešnom završetku puštanja u rad generatora priključenog na prenosnu mrežu izdata od strane Operatora prenosnog sistema / Izveštaj o tehničkom prijemu za generatore priključene na distributivnu mrežu izdata od strane Operatora distributivnog sistema i - Dodatak 5 SKE (kojim se formalno utvrđuje završetak faze ispitivanja i početak komercijalnog rada generatora iz OIE) je potpisan nakon potvrde od strane RUE. Stoga su procedure u skladu sa SKE praćene za svakog generatora iz OIE-a i nijedan od njih nije započeo komercijalni rad bez praćenja ovih procedura i bez završetka (prolaska) faze ispitivanja kako je propisano u Proceni uticaja na životnu sredinu. U tom smislu, KOSTT poseduje dokaze koji su dostavljeni revizorskom timu na njihov zahtev i mogu se dostaviti bilo kojoj relevantnoj strani. Dokaz za proizvođača 1 Nalaz u izveštaju da je Proizvođaču 1 bilo dozvoljeno da započne komercijalni rad bez obavljanja proizvodnje tokom test faze je neosnovan i neodrživ. Faza ispitivanja ovog generatora trajala je ukupno 21 dan, a ne „0“ koje je pogrešno navedeno u izveštaju. Ovo je dokumentovano Izjavom o raspoloživosti od 28.05.2019. (dan pre početka faze ispitivanja - kako je propisano u SKE) i Programom ispitivanja za trajanje faze ispitivanja od 29.05.2019. do 18.06.2019., Izjavom o uspešnom završetku puštanja generatora u rad od 18.06.2019., Rezultatima ispitivanja puštanja generatora u rad i Dodatkom 5 SKE od 19.06.2019. Štaviše, izvođenje puštanja u rad kojim se dokazuju vrednosti struje, napona, snage, frekvencije itd., dokumentuje se sa: Rezultati ispitivanja puštanja generatora u rad dostavljeni su u štampanom obliku i na CD-u, gde je to detaljno navedeno u: 2. Opšte provere, strana 4 rezultata ispitivanja puštanja generatora u rad 3. Napajanje jednosmernom strujom (+BUB01, +BTM01), strana 5 rezultata ispitivanja puštanja generatora u rad. 4. Napajanje naizmeničnom strujom (+BFA01), stranica 6 rezultata ispitivanja.	rezultira se nula kW energije koju je ovaj generator proizveo tokom faze ispitivanja. KOSTT nije pružio merenja proizvodnje za ovog proizvođača kao dokaz da su bila merenja energije za ovaj generator tokom faze ispitivanja. Spisak testova i dokumentacije koju je KOSTT naveo nije povezan sa registracijom merenja energije u mreži na koju se poziva u izveštaju o reviziji. Rezultati testova puštanja u rad na koje se KOSTT poziva u ovom dokumentu kao dokaz o snabdevanju mrežom energijom i uspešnom završetku testova za ovaj generator datiraju na 30.05.2019. godine, što je samo dva dana nakon što je podneta izjava o raspoloživosti (tj. dva dana nakon što su testovi formalno počeli). Štaviše, KOSTT na kraju ovog komentara naglašava da se Operator tržišta
---------------------	---	--

	5. Kontrolna i zaštitna tabla (+0CJA01), stranica 7 rezultata testa. 6. MV paneli (=AHA04, =AHA05, =AHA06), strana 9 rezultata ispitivanja. 7. Zaključak, strana 10 rezultata testa. Rezultati sa vrednostima struje, napona, snage, frekvencije itd., na stranicama 3/6 do 6/6, takođe na stranicama 2/4 do 4/4, u rezultatima ispitivanja puštanja u rad. Molimo pogledajte dokaze (dokumente) koji dokazuju da je Proizvođač 1 završio fazu ispitivanja. prema zahtevima SKE, navedenim u nastavku: Dokaz 1: - Zapisnik o zvaničnom sastavljanju Merne grupe od strane ODS-a od 22.05.2019. - Obrazac za registraciju sistema merenja od strane OT od 27.05.2019. - Program ispitivanja od 21.05.2019, 30.05.2019, 07.06.2019, 17.06.2019 za trajanje faze ispitivanja od 29.05.2019 do 18.06.2019. - Izjava o raspoloživosti, od 28.05.2019. - Rezultati ispitivanja puštanja u rad. - Izjava o uspešnom završetku puštanja generatora u rad, od 18.06.2019. - Izveštaj o tehničkom prijemu koji je izdao ODS i - Dodatak 5 SKE, od 19.06.2019. Ovi dokazi jasno pokazuju da je Proizvođač 1 sproveo fazu ispitivanja u skladu sa svim kriterijumima navedenim u SKE, i da su u praksi preduzete iste radnje kao i tokom ispitivanja drugih proizvođača i da su primećene iste prakse u poređenju sa drugim proizvođačima za fazu ispitivanja kako je zahtevano SKE. Svi relevantni dokazi se nalaze u vlasništvu KOSTT-a (Operator tržišta), koji su stavljeni na raspolaganje revizorskom timu na zahtev. Dodatna pojašnjenja o merenjima: Sistem merenja Operatora distributivnog sistema (ODS) na mestu priključka je instaliran 22.05.2025. (dokument od proizvođača i dokumentovan zapisnikom br. 0031706 od 22.05.2019. od strane ODS-a), a objašnjenja o hronologiji događaja za ovaj sistem merenja ODS je poslao putem i-mejla, gde se, između ostalog, objašnjava da je električno brojilo 38551961 instalirano kao glavno brojilo sa C=14000 prema Zapisniku br. 0031705 od 22.05.2019., objašnjavajući prvo priključenje i isključenje pod naponom (Uključivanje) i (Nedostatak). Takođe, Registracija sistema merenja od strane Operatora tržišta (OT) od 27.05.2019. (FO-MO-006) dokazuje da je pre početka faze ispitivanja Proizvođača 1, sistem merenja na mestu priključka bio instaliran, tehnički prihvaćen i pušten u rad.	zasniva na vrednostima ODS-a gde nije bio u mogućnosti da prijavi ispitivanu energiju i nije mogao da primi fakturu, što zaključuje isto što i ono što je navedeno u Revizorskom izveštaju u vezi sa ovim proizvođačem.
--	---	--

		Stoga, činjenica da je ODS poslao nulte (0) vrednosti za taj period ne dokazuje da nije bilo ubrizgavanja energije u distributivnu mrežu, jer se merenje na tački priključka vrši indirektno. Rezultati ispitivanja puštanja u rad za ovog proizvođača dokazuju vrednosti struje, napona, snage, frekvencije itd. (videti rezultate ispitivanja puštanja u rad gore). Međutim, operator tržišta se zasnivao na vrednostima od ODS-a, gde nije bio u mogućnosti da prijavi test energiju, niti je bio u mogućnosti da prihvati i verifikuje nijednu fakturu od proizvođača 1 za test energiju koju je proizveo proizvođač. Shodno tome, Fond za OIE nije bio zadužen za troškove plaćanja energije, niti su potrošači bili finansijski pogođeni. Dokazi za proizvođača 2 Nalaz u izveštaju za Proizvođača 2 da „u vreme početka testa energije, brojilo proizvođača nije bilo funkcionalno jer operator sistema nije bio obavešten da će test početi. Stoga, nije beležio merenja tokom prvih 10 dana testa“ je netačan i neosnovan. Argumentovanje: Količina električne energije koju je proizveo Proizvođač 2, tokom test faze, tačno je izmerena na mernom mestu od 110 kV koje ispunjava uslove za obračun na komercijalnoj granici u skladu sa Ugovorom o priključenju. Tokom test faze, Operator tržišta (OT) je plaćao proizvođaču tačnu energiju koju je izmerio Operator prenosnog sistema (OPS) preko zvaničnog mernog mesta, koje predstavlja merno mesto instalirano na priključnom mestu na strani od 110 kV, u potpunosti u skladu sa zahtevima navedenim u Ugovoru o priključenju i Pravilniku o merenju. Dokaz 2: Ugovor o kupovini električne energije i Ugovor o priključenju precizno definišu komercijalni limit mernog mesta koje ispunjava uslove za obračun. Dokaz 3: Dokaz o količini energije izmerene na komercijalnoj granici i dokaz o obračunu). Merenja koja je dostavio sistemski operator (Istorija merenja kod proizvođača.msg, proračun merenja na komercijalnoj granici (Merenja proizvođač 1 2 3.xlsx) i Potvrda o isplati sredstava - proizvođač 2 Faza ispitivanja.pdf. Dokaz 4: Zapisnik o registraciji merne grupe od strane SO od 22.10.2021., Obrazac za registraciju mernog sistema od strane OT od 22.10.2021., Program ispitivanja puštanja generatora u rad od 13.10.2021., Deklaracija o raspoloživosti od 21.10.2021., Deklaracija o uspešnom završetku puštanja generatora u rad od 12.11.2021., Sertifikat o uspešnom završetku puštanja generatora u rad izdat od strane OST od 17.11.2021., Prilog 5 SKE potpisan i i-mejl prepiska između Proizvođača 2, OST i OT u vezi sa fazom ispitivanja, obaveštenje od 13.10.2021. za program ispitivanja puštanja generatora u	Nalaz predstavljen u ovom dokumentu za Proizvođača 2 ne važi jer je, nakon što smo 15. avgusta 2025. godine od KOSTT-a dobili dodatne dokaze, nalaz u izveštaju u vezi sa ovim proizvođačem ispravljen, u skladu sa novim dokazima koje je KOSTT predstavio. Ovo se takođe odražava u izveštaju o reviziji. Dakle, nakon predstavljenih dokaza, izveštaj o reviziji ne osporava tačnost merenja za ovaj generator, već samo ukratko objašnjava metodologiju merenja koju je KOSTT koristio. Sve što izveštaj o reviziji utvrđuje za proizvođača 2 jeste da brojilo nije bilo funkcionalno prvih 10 dana testiranja i ništa više.
--	--	---	--

	rad i obaveštenje od 21.10.2021. za Izjavu o raspoloživosti, kojim se obaveštavaju OS i OS merenja (direktor OS, 2 menadžera OS i OS merenja) o početku faze ispitivanja Proizvođača 2. Ovo dokazuje da su OS i merenja OS (direktor OS, 2 menadžera OS i merenja OS) bili blagovremeno obavešteni o početku faze ispitivanja Proizvođača 2 i da je komunikacija između OT-a, OS, uključujući merenja OS, i Proizvođača 2 bila na odgovarajućem nivou u vezi sa početkom faze ispitivanja ovog proizvođača. Bilo koje drugo merenje (merni sistem) proizvodnih jedinica u mreži imovine-sredstava proizvođača ima samo kontrolnu i uporednu ulogu. Pored toga, ovi merni sistemi u mreži imovine proizvođača takođe imaju ulogu u podeli/učešću u % količine proizvedene električne energije prema licencama za generatore: Proizvođač 2 i odgovarajući Proizvođač od ukupne količine električne energije izmerene preko zvanične merne tačke 110 kV. Instalacija ili održavanje drugih sistema merenja unutar mreže imovine koja pripada proizvođaču nisu odgovornost KOSTT-a. Na osnovu Pravilnika o merenju, operator sistema je odgovoran samo za sistem merenja od 110 kV koji je instaliran na tački povezivanja između proizvođača i mreže KOSTT-a. Na osnovu evidentiranja energije koje vrši ovaj sistem merenja, operator sistema svakodnevno prenosi svoja očitavanja operatoru tržišta na satnoj bazi, na osnovu čega se na kraju meseca vrši obračun i plaćanje količine energije koju proizvede proizvođač iz Fonda za OIE. Bilo kakvo drugo plaćanje količine električne energije koju proizvodi Proizvođač, zasnovano isključivo na očitavanju brojila sa mernih sistema u okviru imovine-sredstava Proizvođača, ne bi bilo u skladu sa Ugovorom o priključenju. Stoga, nalaz kao u izveštaju ne stoji, jer su merenje i plaćanja izvršeni u skladu sa procedurama predviđenim ugovornim i regulatornim okvirom. Dokaz za proizvođača 3 Nalaz izveštaja za Proizvođača 3 "Ispitivanje je trajalo više od 30 dana, dok je za plaćanje izabran period poslednjih dana ispitivanja, što je KOSTT koštalo više za plaćanje ispitivane energije" je netačan i neosnovan. Period plaćanja za ispitivanu energiju za Proizvođača 3 nije izabran, već je sproveden u skladu sa odredbom 4.2 SKE i Dodatka 5, što je potvrdila RUE, a koji navodi: Dokaz 5:SKE za Proizvođača 3 i član 4 stav 4.2 SKE u Dodatku 5 koje je potvrdila RUE: <i>Strane su se složile da neto isporučena energija pre datuma komercijalnih operacija prema članu 4 stav 4.2 ovog ugovora tretiraće se ka ispitivana energija i cena ispitane energije</i>	Obrazloženje koje je KOST dao za Proizvođača 3 ne odgovara nalazu navedenom u izveštaju o reviziji. To je zato što ugovor o kupovini (SKE), takođe analiziran tokom procesa revizije, ne precizira da li se plaćanje vrši prvog dana početka testiranja (dan nakon Izjave o raspoloživosti) ili u poslednjih 30 dana
--	--	---

	<i>biće jednaka sa 60% cene energije prema stimulatívnoj tarifi i ispitana energija će se platiti u maksimalnom vrednošću od (30) dana.</i> Stoga je plaćanje ispitivane energije za Proizvođača 3, ali i za sve ostale proizvođače u Šemi podrške, izvršeno u skladu sa Ugovorom o otkupu električne energije, odnosno Dodatkom 5 Ugovora o otkupu električne energije, koji je potvrdila RUE pre potpisivanja, a kojim se određuje dan komercijalnog rada, kraj faze ispitivanja i trajanje dana za koje se vrši plaćanje ispitivane energije. dodatak 5 o Tehničkim ograničenjima, programu i puštanju u rad određuje dan komercijalnog rada (koji je 11.10.2018. godine), što podrazumeva kraj faze ispitivanja jedan dan pre dana komercijalnog rada (koji je 10.10.2018. godine). Operater sistema (KOSTT - kao jedina kompanija licencirana za instaliranje i očitavanje brojila u prenosnoj mreži), za period ispitivanja Proizvođača 3 je dostavio merenja na komercijalnoj granici, pa je stoga Operator tržišta izvršio proračun na osnovu energije koju je isporučio operater sistema, proporcionalno izračunavajući energiju za svakog proizvođača pojedinačno, uključujući i Proizvođača 3. Dokazi za proizvođača 4 Nalaz u izveštaju za Proizvođača 4 “Ispitivana energija je počela 18.10.2018. i završila se 05.11.2018. Dok je plaćanje izvršeno 11.10.2018., tako da je KOSTT platio 7 dana više“. Argumentovanje Ovaj proizvođač je povezan na mreži ODS-a. Plaćanje ispitivane energije za Proizvođača 4 izvršeno je za manje od 30 dana i u skladu sa odredbom 4.3 Ugovora o kupovini električne energije koja navodi da se “ispitivana energija plaća u maksimalnom iznosu od (30) dana“ i Dodatkom 5 Ugovora o kupovini električne energije, koji određuje dan komercijalnog rada (što je 06.11.2018.), što podrazumeva kraj ispitivane faze jedan dan pre dana komercijalnog rada (što je 05.11.2018.). Dokaz 6:SKE za proizvođača 4 i član 4.3 SKE potvrđeno od strane RUE: 4.3 Ispitivana energija će se plaćati u maksimalnom vrednošću od (30) dana Shodno tome, ovo dokazuje da je isti princip primenjen za sve proizvođače, u potpunosti u skladu sa relevantnim odredbama SKE. Konačno, kriterijumi za fazu ispitivanja su u svim slučajevima implementirani u potpunosti u skladu sa odredbama SKE i isti su za sve proizvođače OIE,	testiranja. Kao što se može videti u članku ugovora koji je KOSTT izdvojio, naglašeno je da se plaća samo neto energija isporučena pre datuma komercijalnog rada za najviše 30 dana, ali ni u ugovoru ni u ovom članku ne navodi se da se poslednjih 30 dana ispitivanja uzimaju za plaćanje. Objašnjenje KOSTT-a za Proizvođača 4 nije povezano sa onim što je pronađeno u izveštaju revizije. Izveštaj ne nalazi da je prekoračeno plaćanje u roku od 30 dana, ali nalazi da je KOSTT prihvatio kao deo test energije količinu energije koja je isporučena u mrežu pre nego što je proizvođač izdao izjavu o raspoloživosti, što nije u skladu sa članom 11.2 Zakona o raspoloživosti energetskog sistema (SKE).
--	--	---

		bez izuzetka. Energija za fazu ispitivanja je plaćena u skladu sa odredbama SKE, maksimalni period od 30 dana nije prekoračen i nije doveo do gubitka Fonda za OIE.	Nalaz u izveštaju revizije navodi da je: dotični proizvođač proizveo 60 MWh šest dana pre nego što je podneo izjavu o raspoloživosti KOSTT-u. Stoga, proizvodnja od 60 MWh ne spada u test energiju jer je izvršena pre nego što je testiranje formalnog početka, odnosno pre nego što je KOSTT obavešten da je spreman da započne testiranje, dok je KOSTT to prihvatio kao trošak. <i>Stoga, član 11.2 SKE navodi sledeće: „Nakon izdavanja izjave o raspoloživosti, ali u svakom slučaju najkasnije sledećeg dana, proizvođač mora zatražiti od sistemskog operatera da obezbedi energiju i održi energiju u priključnim objektima za neto prijem isporučene električne energije“.</i>
-Nedostatak finansijskih garancija za proizvođače i dobavljače	Delimično	Izmenom i usvajanjem postupka finansijske garancije u avgustu 2024. godine, odmah od septembra 2024. godine, Operator tržišta je počeo da sprovodi Postupak finansijske garancije za proizvođače i dobavljače na Kosovu, izračunavajući vrednosti i dostavljajući modele kako su vrednosti finansijske garancije izračunate.	

		Za Stranke koje nisu dostavile nikakve ili su dostavile neadekvatne finansijske garancije, Operator tržišta je, kako je predviđeno Tržišnim pravilima, uputio Regulatornom uredu energije (Postupak prethodne finansijske garancije u smislu predviđenih uslova pokazao se neupotrebljivim u praksi. Tokom energetske krize, javila se neophodna potreba za njegovom izmenom, kao što je gore navedeno).	
-KOSTT takođe nema finansijske garancije od proizvođača obnovljivih izvora energije.	Ne	Operator tržišta, na osnovu Tržišnih pravila, procenio je i procenjuje da sprovođenje finansijske garancije za proizvođače iz OIE povećava dodatne administrativne troškove i stoga je nepotrebno u trenutnoj situaciji i trendu cena. Stav 8.2.1.b Tržišnih pravila daje pravo operatoru tržišta da napravi sopstvenu razumnu procenu potrebe za obezbeđivanjem finansijskih garancija od proizvođača iz obnovljivih izvora energije. Sprovođenje finansijske garancije za proizvođače iz OIE ne izlaže KOSTT značajno riziku od neplaćanja, jer trenutni trend cena dovodi do toga da je dug prema proizvođačima uvek veći od duga proizvođača prema operatoru tržišta.	Objašnjenje koje je KOSTT izneo u vezi sa finansijskom garancijom za proizvođače već je odraženo u izveštaju revizora, naime u nalazu pod nazivom „KOSTT nema finansijsku garanciju čak ni od proizvođača za obnovljive izvore energije“. Međutim, na osnovu važećeg zakonodavstva, KOSTT je dužan da pruži garancije i od proizvođača (generatora).
-Proizvođači obnovljivih izvora energije nisu bili opremljeni sertifikatima o puštanju u rad	Ne	Izdavanje Sertifikata o puštanju u rad ili Tehničkog izveštaja je na diskreciono pravo nadležnog sistemskog operatera. Međutim, potvrđujemo da Operator prenosnog sistema (KOSTT), u svakom slučaju, izdaje Sertifikat o puštanju u rad. Dok Operator distributivnog sistema (KEDS) izdaje samo Tehnički izveštaj. Oba dokumenta su, u pogledu namene, ista i u pogledu sadržaja su slična.	Tehnički izveštaj od KEDS-a se izdaje nekoliko dana pre nego što generator počne sa testiranjem i pre nego što izda izjavu o dostupnosti, što znači da tehnički izveštaj nije validan dokument za utvrđivanje da je izvršena potvrda o puštanju u rad, jer se izdaje u trenutku kada testiranje još nije počelo.

3.1.2. KOSTT nije efikasno organizovao proces kupoprodaje obnovljive energije	Ne	Ne slažemo se sa ovim nalazom. U nastavku možete pronaći naše komentare o svakoj tački predstavljenoj u Izveštaju.							
KOSTT nije efikasno upravljao neravnotežama	Ne	KOSTT je upravljao neravnotežama(nebalansima) u skladu sa Mrežnim kodeksom i Tržišnim pravilima. Proizvođači iz OIE, na osnovu važećeg zakonodavstva, dobijaju plaćenu energiju za svu izmerenu energiju (ovo je oblik podsticaja za proizvodnju iz OIE) i odgovorni su za 25% svojih neravnoteža, što je podsticaj da se što preciznije predvide i manjkavosti i viškovi. Neravnoteže proizvođača OIE su istorijski pomagali elektroenergetskom sistemu Kosova smanjenjem nenamernih razmena regulatorne oblasti Kosova sa kontinentalnom evropskom zonom i posledično izloženosti upozorenjima i kaznama od strane ENTSOE. Ispod se može videti kako su nenamerne razmene na Kosovu za 2022, 2023. i 2024. godinu bile u deficitu od -231 GWh, dok su viškovi OIE za ove godine bili u suficitu od 142 GWh. <table><tr><td>Godine</td><td>Nenamerne razmene na Kosovu (manjkavosti na Kosovu) [GWh]</td><td>Viškovi OIE [GWh]</td></tr><tr><td>2022. do 2024. godine</td><td>-231</td><td>142</td></tr></table> Visoki disbalansi proizvođača generisali su prihode u Fondu za OIE. Ovi prihodi su obrađeni u preispitivanju tarifa i preneti su u sledeće preispitivanje tarifa, a potrošačima će biti vraćeni kroz tarife. Za 2022, 2023. i 2024. godinu, korist od disbalansa OIE iznosila je ukupno 21,2 miliona evra, Dokaz 7 Računi za prihode od plaćanja neravnoteža od proizvođača iz OIE (računi za neravnoteže OIE 2022_2024.rar), Dokaz 8:Mesečni računi za neravnoteže Fonda za obnovljive izvore energije sa balansirajućeg računa za OST (MOF_2022-2024.rar)	Godine	Nenamerne razmene na Kosovu (manjkavosti na Kosovu) [GWh]	Viškovi OIE [GWh]	2022. do 2024. godine	-231	142	Sve podatke imamo odražene u revizorskom izveštaju u nalazu 3.1.2. Uključujući prihode od neravnoteža balansnog mehanizma i od proizvođača, troškove KOSTT-a za neravnoteže od 5% za proizvođače iz OIE, dodatne troškove za kupovinu energije od neravnoteža proizvođača, prihode od prodaje, troškove kupovine, tako da imamo sve pozicije Fonda odražene u izveštaju. Nalaz u revizorskom izveštaju se odnosi na visoke energetske neravnoteže od proizvođača.
Godine	Nenamerne razmene na Kosovu (manjkavosti na Kosovu) [GWh]	Viškovi OIE [GWh]							
2022. do 2024. godine	-231	142							

Pravila za dozvoljene količine kupovine i prodaje	Ne	Kupovina količine električne energije iz OIE i prodaja količine energije iz OIE dobavljačima su odvojeni procesi. KOSTT je sproveo ove procese u skladu sa relevantnim sporazumima o kupovini i prodaji energije, tržišnim pravilima i šemom podrške koju je odobrila RUE. Postupak je praćen u skladu sa relevantnim odredbama, gde KOSTT kupuje celokupnu količinu energije koju proizvode proizvođači, kako je predviđeno u ugovorima o kupovini. U međuvremenu, u skladu sa obavezama utvrđenim u ugovorima o prodaji, KOSTT prodaje samo količinu nominovane energije iz OIE dobavljačima, jer se u slučaju dobavljača, prodaja i kupovina energije vrši komercijalnom (nominovanom) trgovinom, a ne mernom (proizvedenom) trgovinom. Ovaj model odražava jasnu podelu odgovornosti u potpunom skladu sa šemom podrške koju je odobrila RUE. Dokaz 9: Cena stimulativne tarife (od SKE) Referentna cena (od SKE)	Isto što je opisano u ovom odeljku od strane KOSTT-a predstavljeno je i u nalazu u revizorskom izveštaju. Štaviše, izveštaj sadrži i podatke o proizvedenoj količini i
Kupovina po promotivnoj ceni, prodaja po referentnoj ceni	Ne	Cene koje se primenjuju u procesu kupovine i prodaje energije određuje regulator (RUE) i u potpunosti su u skladu sa Pravilnikom o šemi podrške. Konkretnije, otkupna cena iz OIE je (feed-in tarifa), određena prema važećoj šemi podrške, dok je prodajna cena referentna cena koju određuje RUE na godišnjem nivou za prodaju energije dobavljačima. KOSTT nema diskreciono pravo da menja ove cene, ali je obavezan da primenjuje cene koje je odobrio RUE.	U revizorskom izveštaju u nalazu sa ovim naslovom, prvi stav je sledeći: KOSTT kupuje energiju koju proizvode proizvođači po višoj ceni (stimulativna cena), dok tu energiju prodaje po nižoj ceni (referentna cena), obe cene određuje RUE. Dakle, KOSTT ovim komentaram izjavljuje ono što je već istaknuto u revizorskom izveštaju.
Proces prognoziranja energije između proizvođača i	Ne	Rokovi za podnošenje nominacija i renominacija, kako za proizvođače obnovljive energije (REP) tako i za dobavljače, jasno su definisani u Pravilima tržišta energije koje je odobrila RUE i u potpunosti se primenjuju. Mogućnost renominacija unutar-dana (D) tržištu za proizvođače obnovljivih izvora energije ima za cilj smanjenje neravnoteža zbog nepredvidive prirode proizvodnje. Štaviše, opisi u ovom nalazu su nejasni. Nema smisla prijavljivati neravnoteže kao godišnje vrednosti.	Svi prihodi i rashodi za neravnoteže odraženi su u nalazima u revizorskom izveštaju.

dobavljača se razlikuje		Konstatacija na strani 25 da: „pozitivne neravnoteže su doveli KOSTT u nepovoljan finansijski položaj...“ nije tačna, jer prihodi od neravnoteža OIE i Fonda za OIE povećavaju prihode u Fondu za OIE, poboljšavajući bilans Fonda.	
-Proizvođači obnovljivih izvora energije nisu tretirani jednako u pogledu neravnoteža	Ne	Nalaz 3.1.2.5 je netačan, KOSTT je jednako tretirao proizvođače obnovljivih izvora energije u smislu potpisivanja amandmana na SKE koji uključuje „Odgovornost proizvođača za maksimalne godišnje troškove neravnoteže = neto proizvedena električna energija godišnje x cena energije x 0,05“. To je zbog činjenice da je KOSTT poslao na potvrdu RUE sve zahteve proizvođača iz OIE za izmenu SKE i potpisao je sa svim proizvođačima iz OIE za koje je dobio potvrdu ovog amandmana od RUE, u skladu sa Pravilom RUE/br. 10/2017. Štaviše, nijedan od proizvođača OIE u Dodatku V izveštaja o reviziji (osim dva, za koje je KOSTT poslao izmenu na potvrdu RUE, ali nismo dobili potvrdu od RUE) nije izrazio interesovanje KOSTT-u za izmenu SKE. Neki od njih (proizvođači OIE sa instaliranim kapacitetom ispod 500 kW) su izuzeti od odgovornosti za neravnotežu prema Pravilu RUE/br. 10/2017. S druge strane, izmena SKE bez dobijanja potvrde od RUE ne bi bila u skladu sa Pravilom RUE/br. 10/2017 i mogla bi prouzrokovati dodatne troškove za Fond za OIE koje RUE možda neće priznati. Dokaz10 Obaveštenja putem e-pošte za dva generatora OIE	Tokom faze revizije od KOSTT-a smo dobili dokaze za 13 proizvođača i to smo predstavili u izveštaju o reviziji. Dok smo tokom komentarisanja nacрта izveštaja takođe dobili dokaze. Za dva druga proizvođača „dokaz 10“ koje smo takođe predstavili u izveštaju o reviziji, dok za preostalih 13 proizvođača nismo dobili dokaze da je KOSTT zatražio potvrdu od RUE
3.1.3. Finansijski nedostaci u upravljanju fondovima	Ne	U nastavku možete pronaći naše komentare o svakoj tački predstavljenoj u Izveštaju.	
- Dug prema računu Fonda - U konačnom izveštaju RUE o maksimalno dozvoljenim prihodima od električne	Ne	Plaćanja u okviru Balansirajućeg računa su uvek vršena na osnovu tehničkih i ugovornih procena, uzimajući u obzir težinu kazni i uticaj na koristi za potrošače. Trenutno, nepokriveni iznos na ovom računu je oko 10,9 miliona evra, što je rezultat troškova preusmeravanja energije. Ovaj iznos još uvek nije isplaćen od strane Vlade Republike Kosovo. Nakon što Vlada izvrši uplatu, biće isplaćene preostale obaveze prema strankama. Revizori su vas uputili na nacrt izveštaja RUE, koji nakon komentara i dokaza u konačnoj verziji navodi: Dokaz 11:	Ono što je KOSTT poslao u „Dokazu 11“ je konačni izveštaj MAR-a i maksimalno dozvoljeni prihodi za OT/OST za 2024. godinu, oba ova dokumenta su javna na veb-sajtu URE. Naš nalaz je napravljen nakon

energije za regulisane operatore (2022), navedeno je da je KOSTT preko 7 miliona evra iskoristio za „pokrivanje gubitaka iz četiri opštine severnog Kosova“.		Odgovor RUE: Što se tiče nalaza 1 i 2, RUE smatra da razjašnjena date od KOSTT su jasne i dobro argumentovane i sa finansijskim tabelama, gde između ostalog KOSTT sa odgovornošću izjavljuje da nikada nije koristio sredstava Fonda OIE za pokrivanje gubitaka u četiri opštine sa Severa Kosova i da od 1 decembra 2017, svi potrošači Kosova nikada nisu platiti za gubitke u opštinama m Severnog Kosova preko tarifa KOSTT. Prema tome, RUE se u potpunosti slaže sa odgovorima KOSTT Stoga, pozivanje na nacrt izveštaja nije odgovarajuća i tačna referenca, sledstveno tome nalaz je neosnovan.	analize računovodstvenih računa Fonda za obnovljive izvore energije, gde smo utvrdili da iznos od 5,6 miliona evra nije prebačen iz KOSTT-a na računovodstveni račun Fonda, prema evidenciji do marta 2025. godine, kada je obavljena revizija. Stoga, KOSTT mora da pruži dokaze suprotne onome što je odraženo u izveštaju o reviziji.
- Fond je poslovao sa gubicima u 2023. godini	Ne	Pojašnjenje u vezi sa pitanjem koje je pokrenuo revizor NKR a u vezi sa negativnim stanjem sredstava za 2023. godinu; U 2022. godini, neto bilans fonda je bio u plusu od 1,2 miliona evra (ova vrednost se pojavljuje i u revidiranim finansijskim izveštajima). Međutim, tokom revizije tarifa za 2023. godinu, RUE je kao osnovu uzeo neto vrednost od plus 4,46 miliona evra, ne uzimajući u obzir iznos od minus 2,8 miliona evra, što predstavlja rashode fonda iznad granice od 5% (vanbilansni rashodi za OIE), koje smo prijavili RUE. KOSTT je pokrenuo ovo pitanje kod RUE, naglašavajući da ovi troškovi preko 5%, koji iznose sa minus 2,8 miliona evra, nisu uključeni u reviziju tarifa za 2023. godinu. Fond je 2024. godine obeštećen u iznosu od 5,64 miliona evra. Dokaz 12 Ova pojašnjenja su predstavljena u dokumentu „Završni izveštaj o maksimalno dozvoljenim prihodima OST/OT“ (strana 14), kao i u Odluci br. V_1922_2024, koja odražava prilagođavanja fonda za 2023. godinu. U skladu sa regulatornim odredbama, RUE sprovodi redovan proces prilagođavanja tarifa Fonda u svakom razmatranju tarifa. Ovaj mehanizam obezbeđuje ispravan prikaz finansijskog bilansa Fonda, što dovodi do toga da se svaki višak utvrđen na kraju godine proporcionalno odbije od zahteva za tarifu za narednu godinu, dok se svaka manjkavost, koja se obuhvata u obračun za narednu godinu,	Revizorski izveštaj odražava uzroke finansijskog bilansa Fonda za 2023. godinu. Stoga je u finansijskim izveštajima KOSTT-a za 2023. godinu Fond prijavljen sa gubitkom od 5 miliona evra, pa ako se KOSTT ne slaže sa nalazom, mora da pruži dokaze koji potkrepljuju njihov komentar

		nadoknađuje u obračunu tarife za narednu godinu. Ovaj princip garantuje transparentnost, finansijsku neutralnost i pravedan tretman svih uključenih strana.	
-KOSTT nije bio efikasan u inkasiranju prihoda od Fonda	Ne	Pojašnjenje u vezi sa poteškoćama u prikupljanju sredstava; Globalna energetska kriza tokom 2021–2022. godine značajno je uticala na energetski sektor zemlje, posebno na KOSTT, kao operatera odgovornog za balansiranje elektroenergetskog sistema Kosova. Tokom ovog perioda, nivo odstupanja u sistemu je bio značajno visok, što je relevantnim stranama dodatno otežalo plaćanje. Energetski sektor funkcioniše kao međusobno povezan lanac, gde svaka karika direktno utiče na finansijsku i operativnu stabilnost ostalih karika. Stoga se finansijske teškoće u jednom delu sistema odmah odražavaju na druge delove, komplikujući proces prikupljanja sredstava u celini. Uprkos ovim izazovima, KOSTT je obezbedio isplatu proizvođačima OIE, u potpunosti poštujući ugovorne i regulatorne obaveze prema njima. U vezi sa neplaćanjem dugova od strane KESCO-a, KOSTT je preduzeo pravne mere kroz postupak izvršenja, što je rezultiralo naplatom dugovanih iznosa, uključujući zakonsku zateznu kamatu za kasno plaćanje. KOSTT je koristio sve instrumente i sredstva predviđena važećim zakonskim propisima kako bi efikasno sproveo proces naplate.	Ako se KOSTT ne slaže sa nalazom, mora da pruži dokaze da je blagovremeno naplatio uplate Fondu, jer su objašnjenja koja je KOSTT dao u ovom dokumentu već odražena u revizorskom izveštaju, ali opravdanja za kašnjenja ne menjaju situaciju, štaviše, u izveštaju se navodi da se kašnjenja odnose i na druge godine.

- Poteškoće u praćenju prihoda Fonda	Ne	Pojašnjenje u vezi sa teškoćama u praćenju prihoda Fonda; Nalaz u izveštaju u vezi sa teškoćama u praćenju isplata Fonda je netačan jer je proces vršenja i izveštavanja o isplatama strukturiran na potpuno transparentan i proverljiv način. Svi računi kao prihodi od fonda i one kao rashodi fonda obrađuju se u finansijskom računovodstvu sa posebnim kodovima (T-konto) i evidentiraju se navedeno prema računima i broju računa koje su dostupne zainteresovanim stranama i prikazuju se u kvartalnim izveštajima, godišnjem izveštaju i u godišnjim finansijskim izveštajima koje revidiraju eksterne revizorske kompanije i Nacionalna kancelarija revizije. Što se tiče pitanja plaćanja, kod svakog plaćanja stranke navode broj računa za koju se vrši plaćanje (videti priloženi bankarski dokument) na osnovu kojeg se identifikuje osnov plaćanja i ovo je takođe dostupno zainteresovanim stranama. Početkom trgovanja energijom proizvedenom iz OIE preko Albanske energetske berze - ALPEX, otvoren je poseban klirinški račun sa kojeg se vrše plaćanja prema podacima iz ALPEX-a. Preko ALPEX-a, KOSTT takođe obavlja trgovinu energijom radi pokrivanja gubitaka u prenosu, a banka odgovorna za proces kliringa prikuplja i izvršava obe transakcije zajedno u toku dana. Plaćanja su argumentirajuća i transparentna za obe transakcije. Dokaz broj 13: Bankovni izveštaj koji prikazuje broj plaćenih faktura	Dokazi koje smo dobili samo potvrđuju ono što je predstavljeno u revizorskom izveštaju u vezi sa ovim pitanjem. Dakle, u bankarskom izveštaju se vidi da je prihod (naplata) u iznosu od 3 miliona evra povezan sa 4 fakture koje ukupno iznose 6,8 miliona evra, dok samo 2 od ovih faktura pripadaju Fondu i iznose 5,1 milion evra. Druge dve fakture su drugi zahtevi KOSTT-a koji nisu povezani sa Fondom. Ovo je takođe nalaz koji smo napravili u revizorskom izveštaju.
--------------------------------------	----	--	--

Shaban Neziri

V.d glavnog izvršnog direktora



Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
REGULATORNI URED ZA ENERGIJU
ENERGY REGULATORY OFFICE



LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës **"Menaxhimi i Fondit për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë"**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: 12.08.2025 Prishtinë

I/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- Kemi pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **"Menaxhimi i Fondit për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë"** (në tekstin e mëtejshëm **"Raporti"**);
- Nuk pajohemi me të gjeturat e prezantuara në raport me ZRRE-në, dhe kemi komente për përmbajtjen e Raportit të cilat i gjeni të bashkangjitura.
- ZRRE e refuzon si të pabazuar pretendimin se tarifa e Fondit BRE është rritur për shkak të kostove nga jo-balancat pa i përmendur edhe komponentët tjerë të cilët sqarohen në **"Gjetja 2"** është i pabazuar. Të hyrat nga jo-balancat përbëjnë një komponent pozitiv për Fondin, dhe jo shkak për rritje të çmimeve. Rritja e tarifës ka pasuar nga faktorë të tjerë financiarë të identifikueshëm dhe të dokumentuar. Andaj, çdo pretendim i Auditorit që nuk pasqyron këtë fakt është i pabazuar dhe i pasaktë.
- ZRRE e refuzon si të pabazuar vlerësimin e ZAP, se ZRRE nuk ka bërë monitorim të Fondit BRE apo se ka aprovuar të dhënat pa analizë kritike. Monitorimi energjetik dhe financiar realizohet rregullisht dhe në mënyrë sistematike, ndërsa çdo gabim i identifikuar në të dhënat e paraqitura nga operatorët është trajtuar përmes mekanizmave të paraparë rregullatorë. Gabimet e identifikuara në raportin e auditorit lidhen me procese të veçanta të KOSTT dhe se nuk janë pasojë e mos monitorimit të ZRRE, pasi siç potencuam më lartë ZRRE në mënyrë sistematike bënë monitorimin energjetik dhe financiar të Fondit të BRE-ve. Korrigjimet e bëra më vonë janë arsyetuar nga ndryshimet e parametrave tjerë bërë nga KOSTT gjatë aplikimit të vitit 2022, dhe kjo nuk mund t'i atribuohet mosveprimi institucional, pasi që siç kemi potencuar ZRRE ka identifikuar devijimin gjatë shqyrtimit të aplikacionit për vitin 2024 dhe ka aplikuar korrigjimin përkatës pa pasur efekt negativ në transparencën e procesit apo në koston totale për konsumatorët. Për më tepër, rritja e tarifës së BRE-së në vitin 2023 u bazua në nevojat e vërtetuara të fondeve dhe u shpjegua në dokumentet përkatëse, ndërsa humbjet e vitit 2023 janë rezultat i faktorëve të jashtëm që nuk lidhen me administrimin e ZRRE-së.

Adresa: Rr. Bekim Fehmiu (Ish Ndërtesa e Fazitës), kati:2, 10000 Prishtinë, Kosovë
 Tel: 038 247 615 lok. 101, Fax: 038 247 620, E-mail: info@ero-ks.org, web: www.ero-ks.org



Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
REGULATORI URED ZA ENERGIJU
ENERGY REGULATORY OFFICE



- ZRRE e refuzon si të pabazuar opinionin e ZAP se ka pasur mungesë të kontrollit apo monitorimit në raport me realizimin e të hyrave të Fondit BRE për vitin 2023. Veprimet e ZRRE-së janë në përputhje të plotë me kornizën rregullative dhe financiare në fuqi, dhe çdo devijim i identifikuar është trajtuar në mënyrë të dokumentuar dhe transparente përmes mekanizmave zyrtarë tariforë.
- ZRRE e refuzon konstatimin e ZAP që tarifat nxitëse nuk janë përditësuar në përputhje me inflacionin. Ndryshimi në mënyrën e kalkulimit ka qenë teknik, i arsyetuar dhe i bazuar në zbatim të drejtë të kuadrit rregullator. Çdo përditësim tarifor është bërë në linjë me metodologjinë përkatëse dhe nuk ka pasur ndikim negativ të paarsyeshëm mbi Fondin për BRE.
- ZRRE hedh poshtë konstatimin e ZAP-së se aplikimi i kufirit 5% për përgjegjësinë e jo-balancave ka pasur efekt negativ për Fondin apo ka favorizuar padrejtësisht prodhuesit. Ky kufi është zbatuar me mbështetje të partnerëve zhvillimorë ndërkombëtarë, përmes procesit të rregullit të vendimmarrjes, dhe për qëllim ka pasur garantimin e zhvillimit të qëndrueshëm të sektorit të BRE në Kosovë, pa kompromentuar funksionalitetin e Fondit apo detyrimet e konsumatorëve.
- ZRRE nuk ka mohuar detyrimin ligjor për lëshimin e Certifikatave të Origjinës, por ka vlerësuar se pa anëtarësim në AIB dhe pa infrastrukturë të përshtatshme kombëtare dhe ndërkombëtare, lëshimi i tyre aktualisht nuk do të kishte asnjë efekt funksional apo tregtar për prodhuesit apo konsumatorët. Në këtë drejtim, ZRRE mbetet e angazhuar për ndërtimin e sistemit të certifikatave, por kjo kërkon kohë, resurse dhe bashkëpunim ndërinstitucional.
- Sa i përket rekomandimit për ZRRE-në që: Të monitoroj Fondin dhe të dokumentojë rezultatet e nxjerra nga monitorimi, në mënyrë që vendimet që i merr të jenë vendime të bazuara në informata (të dhëna të sakta). Të vendosë prag për jo balancat dhe tejkalimi mbi prahun e vendosur të trajtohet me mekanizma shtesë ndëshkues/stimulues në mënyrë që të ulin jo-balancat e gjeneratorëve. Lidhur me këtë ZRRE thekson se kjo do të bëhet në pajtim me detyrimet ligjore të Ligjit për BRE dhe kornizën tjetër të aplikueshme për projektet e BRE-ve.
- ZRRE brenda përgjegjësiave ligjore të dhëna me Ligjin për BRE dhe kornizën rregullative në fuqi për as sa e lejojnë mundësit ligjore dhe procedurale do të vazhdojë me zbatimin e obligimeve ligjore.

Zyra e Rregullatorit për Energji

Ymer Fejzullahu
Ymer Fejzullahu, Kryesues i Bordit të ZRRE-së



Adresa: Rr. Bekim Fehmiu (Ish Ndërtesa e Fazitës), kati:2, 10000 Prishtinë, Kosovë
Tel: 038 247 615 lok. 101, Fax: 038 247 620, E-mail: info@ero-ks.org, web: www.ero-ks.org

Dokument: Komentari (Regulatorni Ured za Energiju Republike Kosovo) na nacrt izveštaja o reviziji

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučajevima neslaganja	Stav NKR
Nalaz 2		RUE nije pratilo način upravljanja Fondom za obnovljivu energiju. RUE se ne slaže sa ocenom NKR da nije bilo efikasnog praćenja Fonda za obnovljivu energiju (Fond OIE), i da zahtevi za tarife KOSTT-a i prijavljeni podaci o finansijskom ostatku i tarifa Fonda nisu kritički preispitani. 1. RUE sprovodi kontinuirano i sistematsko praćenje u skladu sa regulatornim okvirom RUE, u skladu sa svojim funkcijama i odgovornostima utvrđenim u sektorskom zakonodavstvu, sprovodi redovno i kontinuirano praćenje energetske i finansijske podataka putem: • Mesečnih i tromesečnih izveštaja koje KOSTT podnosi o radu Fonda OIE; • Verifikacije finansijske i energetske podataka u procesu preispitivanja tarifa; • Poređenja planiranog i ostvarenog učinka prihoda i rashoda u Fondu; • Sprovođenja korektivnih mehanizama, koji obraćaju svako odstupanje koja se javljaju tokom godina. Ovo praćenje uključuje analizu svake komponente Fonda za obnovljive izvore energije, uključujući: podsticajnu tarifu, referentnu cenu, troškove neravnoteže, troškove upravljanja i sve elemente koji utiču na određivanje i prilagođavanje tarife Fonda. 2. RUE je pregledao i rešio odstupanje u finansijskog viška koje je prijavio KOSTT za 2022. godinu. RUE je, tokom pregleda tarifa za 2024. godinu, analizirao zahtev KOSTT-a za korekciju prijavljenog viška iz 2022. godine, gde je početna vrednost od 4,3 miliona evra pogrešno prijavljena, a tačna vrednost je bila 1,2 miliona evra.	Izveštaj o reviziji se bavi problemom vezanim za propust u zahtevu KOSTT-a za maksimalni dozvoljeni prihodi za Fond, koji nije identifikovao URE, dok je korekcija izvršena na zahtev KOSTT-a i u narednoj tarifnoj godini. Štaviše, RUEE nije pružio nikakve dokaze da prati tačke koje je naveo u ovom dokumentu. Kao što smo napomenuli u izveštaju, jedini mehanizam praćenja Fonda, RUE, je godišnji pregled tarifa.

		RUE je pregledao ovaj zahtev u skladu sa Pravilnikom o maksimalno dozvoljenim prihoda, a korekcija je izvršena putem mehanizma korektivnih faktora, što je standardna i transparentna praksa u regulisanju tarifa. Ova korekcija je odražena u dokumentaciji o prihodima za 2024. godinu i izvršena je bez uticaja na integritet procesa određivanja tarifa. 3. Tarife i cene nisu automatski odobrene – pregledao ih je i analizirao RUE Navod da su tarifa Fonda za OIE i referentna cena odobrene u istom obliku kao što je predložio KOSTT ne stoji. RUE, u svakom tarifnom ciklusu, analizira zahteve i energetske i finansijske podatke koje je podneo KOSTT, a koji moraju biti pripremljeni i zasnovani na: • Pravilu o prihodima OST/OT, • Metodologiji za izračunavanje referentne cene energije iz obnovljivih izvora i • Metodologijama za mrežne tarife za distributivnog operatera (DO) i prenosnog operatera (OT). Proces preispitivanja tarifa obuhvata: • Analizu istorijskih podataka i poređenje sa prethodnim periodima; • Procenu trenutnih tržišnih i inflacionih pokazatelja; • Konsultacije sa relevantnim akterima na tržištu i razmatranje komentara zainteresovanih strana tokom objavljivanja dokumenata za javne komentare. Sve ovo je uključeno u konačne izveštaje o maksimalno dozvoljenim prihodima za OST/OT, koji sadrže obrazloženja za sve predložene ili odobrene promene, uključujući uticaj finansijskog viška ili odstupanja od prethodnog planiranja.	
--	--	--	--

	4. Povećanje tarife za OIE za 2023. godinu je opravdano i dokumentovano Povećanje tarife Fonda za OIE sa 0,73 €/MWh u 2022. godini na 3,14 €/MWh u 2023. godini rezultat je: • Značajnog povećanja troškova za podsticajne tarife; • Povećanja količine energije iz obnovljivih izvora uključene u šemu podrške; • Dodatnih troškova nastalih usled neravnoteža i korekcija inflacije; • Prilagođavanja viška prenetih iz prethodnih godina. Sve ovo je odraženo u tarifnoj dokumentaciji za 2023. godinu i deo je zvanično objavljenih izveštaja. 5. RUE je preduzela korektivne mere kako bi blagovremeno otklonila sva odstupanja Nezavisno od pogrešnom prijavljivanju viška od strane KOSTT-a za 2022. godinu, RUE je identifikovala odstupanje tokom pregleda zahteva za 2024. godinu i primenila je odgovarajuću korekciju bez negativnog uticaja na transparentnost procesa ili ukupne troškove za potrošače. To pokazuje da RUE ima funkcionalan i efikasan proces praćenja i korekcije podataka, što obezbeđuje zaštitu interesa potrošača i integritet tarifnog sistema. Zaključak RUE odbacuje kao neosnovanu ocenu NKR da nije pratio Fond za OIE ili da je odobrio podatke bez kritičke analize. Energetsko i finansijsko praćenje se sprovodi redovno i sistematski, dok su sve greške utvrđene u podacima koje su dostavili operateri rešene putem predviđenih regulatornih mehanizama. Greške utvrđene u izveštaju revizora povezane su sa specifičnim procesima KOSTT-a i nisu posledica ne praćenja od strane RUE, jer, kao što smo gore istakli, RUE sistematski prati energetske i finansijske performanse Fonda za OIE. Kasnije izvršene korekcije opravdane su promenama drugih parametara	Na osnovu dokaza koje smo primili, greška u vezi sa stanjem u Fondu je identifikovana krajem 2023. godine i prijavljena od strane KOSTT-a u zahtevu za godišnji pregled tarifa. Pre nego što je primio informacije od KOSTT-a, RUE nije identifikovao grešku. Stoga smo zaključili da praćenje od strane RUE nije bilo efektivno.
--	--	--

Nalaz 3	koje je KOSTT napravio tokom prijave za 2022. godinu, i to se ne može pripisati institucionalnoj neaktivnosti, jer je, kao što smo istakli, RUE identifikovao odstupanje tokom pregleda prijave za 2024. godinu i primenio odgovarajuću korekciju bez negativnog uticaja na transparentnost procesa ili ukupne troškove za potrošače. Štaviše, povećanje tarife za OIE u 2023. godini zasnovano je na dokazanim potrebama za finansiranjem i objašnjeno je u relevantnim dokumentima, dok su gubici u 2023. godini rezultat spoljnih faktora koji nisu povezani sa administracijom RUE. Maksimalno dozvoljeni prihodi URE se ne slaže sa mišljenjem Kancelarije za građanski nadzor (KGR) da je nedostajalo efikasno praćenje i kontrola nad realizacijom prihoda od Tarife za OIE za 2023. godinu, kao ni sa tvrdnjom da URE nije tražio pojašnjenja od KOSTT-a o odstupanjima između planiranja i stvarne realizacije prihoda u Fondu za OIE. 1. RUE je tražio i pregledao detaljna pojašnjenja od KOSTT-a o prihodima i odstupanjima u Fondu za OIE Tokom procesa prilagođavanja maksimalno dozvoljenih prihoda za 2024. godinu, URE je direktno i dokumentovano zatražio od KOSTT-a da dostavi: • Detaljne finansijske izveštaje za Fond za OIE; • Podaci o stvarnim prihodima od Tarife za OIE i od neravnoteža; • Prihodi i rashodi koje je Fond ostvario za podsticajne tarife, neravnoteže i upravljanje; • Kao i sva odstupanja između planiranja i realizacije za 2023. godinu. U skladu sa zahtevima RUE, KOSTT je dostavio kompletnu dokumentaciju, uključujući analizu priliva i odliva, iz koje je dokazano da je Fond za OIE poslovaao sa deficitom na kraju godine u iznosu od 5,6 miliona evra. 2. RUE je otklonio odstupanje kroz regulatorni mehanizam faktora korekcije prihoda	Nalaz ne osporava da je RUE zahtevao/primio dokumenta od KOSTT-a, ali nismo pronašli dokaze da su analizirani i da nismo pronašli nikakve rezultate analize niti bilo kakav efekat ili akciju za rešavanje nastalih odstupanja, o kojima se govori u izveštaju o reviziji.
---------	---	---

Nalaz 4	URE je, u skladu sa Uredbom o maksimalno dozvoljenim prihodima (Uredba o regulaciji prihoda), implementirao mehanizam faktora korekcije kako bi otklonio odstupanja između planiranih i realizovanih prihoda. Konkretno, negativni saldo u Fondu za OIE za 2023. godinu je prenet kao deo faktora korekcije pri određivanju prihoda za 2024. godinu i jasno se odražava u tarifnoj dokumentaciji koju je podneo i objavio RUE. Zaključak: RUE odbija kao neosnovano mišljenje NKR da je nedostajala kontrola ili praćenje u vezi sa realizacijom prihoda Fonda za OIE za 2023. godinu. Radnje RUE-a su u potpunosti u skladu sa važećim regulatornim i finansijskim okvirom, a sva utvrđena odstupanja su rešena na dokumentovan i transparentan način putem zvaničnih tarifnih mehanizama. Inflacija vezana za generatore energije iz obnovljivih izvora energije nije pravilno korigovana RUE se ne slaže sa nalazom Nacionalne kancelarije revizije (NKR) u vezi sa nepravilnim prilagođavanjem fid-in tarifa inflaciji za proizvođače energije iz obnovljivih izvora energije (OIE) koji su deo šeme podrške. U nastavku dajemo detaljna objašnjenja razloga za protivljenje ovom nalazu: 1. RUE je dosledno i u skladu sa zakonskim okvirom sprovodio godišnje prilagođavanje tarifa inflaciji. Prema članu 13 Pravila o Šemi podrške, fid-in tarife moraju se prilagođavati godišnje prema indeksima inflacije koje objavljuje zvanični izvor, kao što je Evrostat. URE je koristio Harmonizovani indeks potrošačkih cena (HIPC) Evrostata za godišnje prilagođavanje tarifa za sve proizvođače koji su deo šeme podrške. 2. Prelazak sa kumulativne metode na godišnju metodu je izvršen radi poboljšanja tačnosti i boljeg odražavanja stvarnog uticaja inflacije, a ne kao korekcija grešaka. U početku je korišćena kumulativna metoda sa baznom godinom 2015., ali zbog praktičnih ograničenja i kako bi se tačnije odrazio stvarni uticaj inflacije na prihode operatera, URE je prešla na godišnji metod obračuna, gde se za	Ova konstatacija se ne poklapa sa našim nalazom i ne može se pripisati revizorskom izveštaju. U izveštaju smo utvrdili da je došlo do promene metodologije za obračun inflacije i da je ova promena imala finansijski efekat na Fond, jer je proizvođačima retroaktivno isplaćeno preko pola miliona evra iz sredstava Fonda
---------	---	--

Nalaz 5	svaku godinu uzima promena indeksa iz prethodne godine. Ovaj metod je prikladniji za tarifne svrhe, jer odražava stvarne promene odgovarajuće fiskalne godine. 3. Nije bilo posebne odluke Odbora za ovu promenu, jer se akcija zasniva na postojećem regulatornom okviru. RUE nije donela posebnu odluku, jer je metod koji se koristi za izračunavanje inflacije deo tehničke implementacije odredbi Pravila o šemi podrške i Odluke o stimulativnim tarifama. Svako tehničko prilagođavanje ove vrste je izvršeno kako bi se osigurala ispravna i blagovremena implementacija regulatornih odredbi i nije promenilo osnovne principe ili tarifnu strukturu. 4. Retroaktivne korekcije su ispravne administrativne radnje kojima se obezbeđuje jednak tretman. RUE je, putem dokumentovane komunikacije sa KOSTT-om, zatražila da se izvrše korekcije inflacije za period 2017–2022, kako bi se obezbedio jednak tretman svih proizvođača iz OIE i usklađenost tarifa sa stvarnim povećanjem cena na tržištu. Ovo ne predstavlja nezakonitu odluku, već pravednu primenu odredbi o tarifama u skladu sa članom 13 Pravila. 5. Iznos od 520 hiljada evra „Kritikovan“ nije „nepotreban trošak“, već razumno finansijsko prilagođavanje. Iznos koji je nastao kao isplata za korekciju inflacije je direktna posledica primene poboljšane metodologije i ne predstavlja ni favorizovanje niti nepotreban trošak, jer je izvršen na jasnim osnovama za obračun, u skladu sa zvaničnim podacima Evrostata. Zaključak: RUE odbija nalaz NKR da stimulativne tarife nisu ažurirane u skladu sa inflacijom. Promena metode obračuna bila je tehnička, opravdana i zasnovana	Tačka 3 se ne pominje u izveštaju. Što se tiče tačke 4, izveštaj ne osporava pravo RUE da vrši korekcije, revizorski izveštaj ističe finansijski uticaj koji je korekcija imala na Fond i mi to nismo nazvali „nepotrebnim troškom“ kako RUE navodi u tački 5 ovog dokumenta.
---------	---	---

		na ispravnoj primeni regulatornog okvira. Svako ažuriranje tarifa je izvršeno u skladu sa relevantnom metodologijom i nije imalo nerazuman negativan uticaj na Fond za OIE Granica odgovornosti za neravnoteže od 5% za proizvođače imalo je negativan efekat. URE se ne slaže sa procenom Nacionalne kancelarije revizije(NKR) da je promena u primeni odgovornosti za neravnoteže za proizvođače uključene u Šemu podrške imala negativan efekat ili stvorila nepravednu prednost za proizvođače iz OIE. Pojašnjenja su sledeća: 1. Primena granice neravnoteža od 5% izvršena je u skladu sa procedurama Odbora URE, gde je nacrt Ugovora o kupovini električne energije (PPA), koji takođe uključuje klauzulu o ograničenju od 5%, odobren kao zvanični dokument na sastanku Odbora. Ovaj nacrt je podeljen sa svim stranama korisnicima i predstavlja ugovornu osnovu za sprovođenje ove politike. 2. Dokument koji je NKR koristio kao referencu, naime zapisnik sa sastanka Odbora od 5. juna 2019. godine, ne predstavlja jedinstvenu i potpunu odluku o izmeni, već prateći dokument, dok je konačna odluka odražena u odobrenom nacrtu PPA, koji je takođe poslat NKR-u u zvaničnoj verziji na engleskom jeziku i dostavljen na albanskom jeziku. 3. Primenjena granica od 5% ne oslobađa proizvođače od odgovornosti za neravnoteže, već predstavlja mehanizam za ograničavanje finansijskog rizika, zasnovan na preporukama EBRD-a i Svetske banke, tako da proizvođači ne budu nesrazmerno kažnjeni za neravnoteže koje nastaju kao rezultat faktora van njihove kontrole (kao što su tehnička tržišna ograničenja i nedostatak naprednih alata za prognoziranje). 4. Prema tarifnoj strukturi, pokrivanje preostalog dela troškova neravnoteže putem Fonda ne predstavlja neopravdani dodatni trošak, već redovno sprovođenje funkcije Fonda za podršku obnovljivim izvorima energije, kako je predviđeno Zakonom o promociji OIE i relevantnim podzakonskim aktima.	Promena odgovornosti na granicu od 5% neravnoteže imala je finansijski uticaj na Fond u iznosu od 4,6 miliona evra vraćenih proizvođačima tokom perioda 2022-2024. godine kao rezultat ove odluke. Obrazloženje zašto je RUE donela ovu odluku predstavljeno je u izveštaju o reviziji, prema dokazima koje je RUE pružila tokom revizije.
--	--	---	---

	5. Umesto navodnog negativnog uticaja, ovaj mehanizam ograničenja od 5% doprineo je stabilnosti finansiranja i privlačenju investicija u sektor OIE, zbog razjašnjenja finansijske izloženosti investitora. To dokazuje povećanje broja prijava za šemu podrške i povećanje proizvodnje zelene energije u zemlji. Zaključak: RUE odbacuje nalaz NKR da je primena granice od 5% za obavezu za neravnotežu imala negativan efekat na Fond ili da je nepravedno favorizovala proizvođače. Ovo ograničenje je sprovedeno uz podršku međunarodnih razvojnih partnera, kroz redovan proces donošenja odluka, a cilj mu je bio da obezbedi održivi razvoj sektora OIE na Kosovu, bez ugrožavanja funkcionalnosti Fonda ili obaveza kupaca. Sertifikati o poreklu nisu izdati proizvođačima RUE nije odbila zakonsku obavezu izdavanja sertifikata o poreklu za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora, već je postupila u skladu sa postojećim pravnim i tehničkim okvirom, kao i trenutnim institucionalnim i komercijalnim kapacitetima na Kosovu. Konkretno: 1. Zakon o električnoj energiji (član 8) i Zakon o promovisanju obnovljivih izvora energije jasno propisuju da RUE mora da uspostavi i administrira sistem sertifikata o poreklu, ali ovi sertifikati nemaju praktičnu komercijalnu funkciju na trenutnom domaćem tržištu, jer ne postoji funkcionalna infrastruktura za njihovu trgovinu ili priznavanje od strane trećih lica. 2. Članstvo u AIB (Association of Issuing Bodies) je tehnički i administrativni preduslov da se osigura da su sertifikati o poreklu međunarodno priznati i upotrebljivi za preko graničnu trgovinu. Bez ovog članstva, sertifikati nemaju komercijalnu funkcionalnost, tako da bi bili samo deklarativni i ne bi se mogli proveriti na poznatim platformama. 3. Proizvođači u Šemi podrške već imaju koristi od subvencija za proizvedenu energiju i garantovano im je da kupuju energiju po utvrđenim tarifama, tako da ne moraju da koriste sertifikate o poreklu za trgovinu ili marketing. Shodno	U izveštaju o reviziji je navedeno da jedan od zakonskih zahteva, za koji je RUE odgovoran, nije ispunjen. Pored toga, objašnjeni su i razlozi i okolnosti zbog kojih RUE nije izdao sertifikate o poreklu.
--	---	--

		tome, njihovo izdavanje ne bi stvorilo dodatnu vrednost za tržište, već samo administrativno opterećenje. 4. Štaviše, u odsustvu centralizovanog elektronskog sistema sertifikacije i verifikacije, svaki izdati sertifikat bi bio nesiguran i nepristupačan akterima na tržištu i krajnjim potrošačima. RUE nije osporavala potrebu za takvim sistemom, ali je zahtevala da se on izgradi integrisano sa sistemima EU u budućnosti, kada Kosovo bude deo relevantnih mreža. 5. Iako se energija proizvedena iz OIE već tretira prioritarno u dispečerskoj distribuciji i određivanju cena, potrošač ima koristi od zelene tranzicije, a ne od posedovanja neaktivnog sertifikata na tržištu. Zaključak: RUE ne osporava zakonsku obavezu izdavanja sertifikata o poreklu, ali je procenila da bez članstva u AIB i bez odgovarajuće nacionalne i međunarodne infrastrukture, njihovo izdavanje trenutno ne bi imalo funkcionalni ili komercijalni efekat za proizvođače ili potrošače. U tom smislu, RUE ostaje posvećena izgradnji sistema sertifikacije, ali to zahteva vreme, resurse i međuinstitucionalnu saradnju.	
--	--	--	--



REPUBLIKA E KOSOVES - REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVO	
QEVERIA - VLADA - GOVERNMENT	
MINISTRIA E EKONOMISE MINISTARSTVO EKONOMIJE MINISTRY OF ECONOMY	
Njësia Orig. Orig. Jedini Orig. Unit	01
Nr. i Enkësive Enq. ekonomike No. grupave	11
Nr. Prot. Bz. Prot. Prot. No.	3858
Data:	27.08.25
PRISHTINE A NO. 1	

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government
Ministria e Ekonomisë
Ministarstvo Ekonomije /Ministry of Economy

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës “Menaxhimi i Fondit për Burimet e Ripërtërithme të Energjisë”, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Prishtinë
27.08.2025

I/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kemi pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit “Menaxhimi i Fondit për Burimet e Ripërtërithme të Energjisë” (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- pajtohem pjesërisht me gjetjet dhe rekomandimet dhe kemi komente për përmbajtjen e Raportit të cilat i gjeni bashkëlidhur kësaj letre; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzojmë një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Artane RIZVANOLLI,
Ministre në detyrë e Ministrisë së Ekonomisë.



Dokument: Komentari Ministarstva ekonomije na nacrt revizorskog izveštaja

Nalaz	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučajevima neslaganja	Stav NKR
Nalaz 1⁹² Ministarstvo ekonomije nije vršilo nadzor sprovođenje politika OIE 40	Ne	Ne slažemo se jer to ne odražava sadržaj izveštaja.	
Nalaz 2 Ministarstvo ekonomije nije pratilo sprovođenje politika obnovljivih izvora energije i ostvarivanje ciljeva koje je postavilo pre 2020.godine.	Ne	Nije pratilo da se zamenjuje sa <i>“urađeno je preko izveštaja o napretku”</i> u skladu sa zakonskom obavezom. Za vašu informaciju, ovaj proces se kontinuirano sprovodi u skladu sa „Priručnikom za planiranje, izradu i praćenje strateških dokumenata i njihovih akcionih planova (Priručnik), koji je izrađen radi podrške sprovođenju Administrativnog uputstva 07/2018 za planiranje i izradu strateških dokumenata i akcionih planova (Administrativno uputstvo)“. Praćenje sprovođenja Energetske strategije regulisano je Zakonom br. 05/L-081 o energetici. Na osnovu člana 7, tačke 7 ovog zakona, Ministarstvo podnosi godišnji izveštaj Vladi o napretku u realizaciji Programa sprovođenja Strategije, kao i o nivou sprovođenja Strategije. Svi izveštaji treba da sadrže detalje o odgovarajućem napretku u sprovođenju Programa sprovođenja Strategije, u periodu koji pokriva izveštaj, i da prikazuju očekivani razvoj događaja u preostalom periodu Programa. Ovi izveštaji će biti objavljeni na veb stranici Ministarstva ekonomije.	Nalaz u izveštaju odnosi se na specifično praćenje razvoja obnovljivih izvora energije u skladu sa AU 05/2017 za ciljeve postavljene za solarne, hidroenergiju i energiju vetra, koji su ukupno iznosili 793 MW. Izveštaji koji su javno dostupni na veb stranici Ministarstva finansija analizirani su tokom revizije, ali ne sadrže konkretne podatke u vezi sa predmetnim ciljevima.
Nalaz 3 Ministarstvo ekonomije je odgovorno za razvoj politika u oblasti obnovljivih izvora energije i postavljanje ciljeva, međutim, nije adekvatno pratilo ostvarivanje postavljenih ciljeva.	Ne	Prethodni komentar ostaje isti. Definirati preporučenu metodologiju koja odražava odgovarajući način praćenja. Izraz „odgovarajući“ je veoma uopšten i teško ga je primeniti osim ako nije definisano šta je „odgovarajući način“ prema mišljenju revizorskog tima.	Nastavak rečenice predstavljen u revizorskom izveštaju pojašnjava termin „na odgovarajući način“ na sledeći način: „pre postavljanja ciljeva, nije se radilo na prethodnim analizama izvodljivosti koje

⁹² U završnom izveštaju, **redni brojevi** nalaza mogu se razlikovati.

			su procenile potencijal proizvodnje energije iz obnovljivih izvora vode. Iako je cilj energetske politike bio instaliranje obnovljivih izvora energije kapaciteta 800 MW do 2020. godine, do 2024. godine instalirano je 310 MW, što predstavlja manje od 40% postavljenih ciljeva.“
Nalaz 4 Ministarstvo ekonomije (ME) treba bi da razvije politike i strategije za postizanje ciljeva obnovljivih izvora energije i da prati sprovođenje tih politika 54	Ne	Ministarstvo ekonomije je izradilo politike i strategije u skladu sa svojim mandatom - to se ne može osporavati. Ako se insistira da metodologija praćenja ostane ista, onda se ovaj odeljak može dopuniti u tom duhu, sa ciljem poboljšanja procesa praćenja. Međutim, ova preporuka se odnosi na Kancelariju za strateško planiranje u okviru Kabineta premijera, jer je godišnji priručnik izrađen uzimajući u obzir zahteve navedene u Administrativnom uputstvu, koristeći u velikoj meri praksu i preporuke date u Dokumentu o pripremi, praćenju, izveštavanju i evaluaciji Akcionog plana i sektorskih strategija koje je razvila SIGMA2, Nacionalna strategija razvoja Kosova (2016-2021 (NSR)) i metodologije ReSPA za cenu koštanja, kao i druge međunarodne prakse u izradi strategija. Priručnik se primenjuje na strateška dokumenta i akcione planove koje izrađuju ministarstva i druge javne institucije ovlašćene za izradu takvih dokumenata i njihovo dostavljanje Vladi Republike Kosovo (VRK) na odobrenje. Takođe se primenjuje na sve izmene ili preglede koje pripremaju ove institucije.	Ovo je kriterijum na osnovu kojeg smo procenili učinke Ministarstva energetike na osnovu Administrativnog uputstva br. 01/2013 i br. 05/2017 i br. 05/2023; Zakona br. 08_L_258 o promociji obnovljivih izvora energije.
Nalaz 5 Iz gore navedenog, u vezi sa aktivnostima Ministarstva preduzetim od 2017. do 2023. godine, vidi se da je došlo do pozitivnih pomaka u pogledu praćenja sprovođenja politika i	Ne	Ovaj zaključak nije u skladu sa prethodnim delom nacrtu izveštaja. Stoga, prethodni deo treba revidirati u skladu sa datim preporukama. Takođe, treba naglasiti promenu organizacione strukture Ministarstva (osnivanje JIOIE) – posebna struktura je odgovorna za realizaciju projekata u oblasti OIE. Ovo je fundamentalna institucionalna reforma nakon stupanja na snagu Zakona o promovisanju korišćenja obnovljivih izvora energije.	Ovo je zaključak zasnovan na analizi detaljno opisanoj u izveštaju u tabelama 23-25 zajedno sa njihovim objašnjenjima u paragrafima koji prethode ovom zaključku.

ciljeva postavljenih za obnovljive izvore energije.			
Nalaz 6 Dakle, u odsustvu zakona, Ministarstvo je samo postavilo ciljeve, ali nije bilo dovoljno aktivno u njihovom praćenju i prilagođavanju razvoju u sektoru obnovljivih izvora energije.	Ne	Isti komentar kao i u prethodnom delu ovog nacrtu izveštaja. Preporučujemo da se ovaj nalaz zameni sa „neadekvatnom primenom metodologije za izradu izveštaja o napretku“. Preporuka ne važi za Ministarstvo ekonomije.	To je uzrok koji je doveo do situacije koju smo opisali i predstavili kao nalaze u izveštaju
Nalaz 7 Ministarstvo ekonomije nije sproveo nikakvu analizu za procenu dejstva – na privredu, energetski sektor, životnu sredinu, koje su proizvele politike preduzete od samog ministarstva kada se radi o postizanju ciljeva.	Ne	To nije pravni zahtev. Što se tiče oblasti životne sredine, ME nema odgovornost da izrađuje takve analize. U okviru radne grupe za izradu Izveštaja o napretku u sprovođenju Energetske strategije, nalazi se i predstavnik ministarstva odgovoran za pitanja životne sredine.	Ovo je revizija učinka, zakonski zahtevi ne ograničavaju ME da sprovodi analizu i procenjuje efekat politika koje je samo izradilo.
Nalaz 9 Ministarstvo ekonomije, kao nadležno za izradu politika za razvoj energetskog sektora, nije dovoljno pratilo sprovođenja ovih politika.	Ne	U svim delovima dokumenta terminologija se kontinuirano menja od „nedovoljnog praćenja“ do „neodgovarajućeg praćenja“. Komentar u vezi sa praćenjem ostaje isti, jer nalazi kao takvi dati u ovom nacrtu u vezi sa praćenjem ne služe poboljšanju procesa praćenja u vezi sa sprovođenjem strateških dokumenata.	Svaka korišćena terminologija ima značenje u kontekstu objašnjenja predstavljenih u revizorskom izveštaju.

Nalaz 10 Iako je cilj energetske politike bio instaliranje obnovljivih izvora energije kapaciteta 800 MW do 2020. godine, do 2024. godine instalirano je 310 MW, što predstavlja manje od 40% postavljenih ciljeva.	Ne	Uporedna analiza nije održiva jer su ciljevi do 2020. i 2031. godine različiti!	Ovo samo argumentuje nalaz dodatnim dokazima, jer čak ni 4 godine nakon roka predviđenog za postizanje ciljeva, ciljevi nisu postignuti.
Nalaz 11 Preporučujemo da Ministarstvo ekonomije: 9. Pokrene analize o uticaju politika obnovljivih izvora energije na energetski sektor i izradi izveštaje o sprovođenju i efektu politika i ciljeva postavljenih za obnovljive izvore energije.	Ne	Izveštaji se pripremaju u skladu sa zakonskom obavezom. Pregled metodologije izveštavanja može ostati kao preporuka za Kancelariju za strateško planiranje u okviru Kancelarije premijera.	I ako ME nastavi sa istom metodologijom izveštavanja, analiza i metodologija za merenje efekta OIE su u diskrecionom pravu ME nema potrebe za izradom posebnog zakona o ovom pitanju
Nalaz 12 Ministarstvo ekonomije (ME) treba da izradi politike i strategije za postizanje ciljeva obnovljivih izvora energije i da prati sprovođenje tih politika 78	Ne	Ministarstvo je izradilo i nastavlja da izrađuje politike i strategije. Komentar u vezi praćenja ostaje isti.	To nisu nalazi već kriterijumi koji proizilaze iz zakonodavstva.



Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo